

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İSTANBUL'DA YAŞAYAN 18-60 YAŞ ARALIĞINDAKİ KİŞİLERİN
MYERS BRİGGS TESTİ İLE BELİRLenen KİŞİLİK TİPLERİ VE
SCL-90 DEĞERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Sevcan Turan
144102148

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hüsnü Erkmen

İstanbul -

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İSTANBUL'DA YAŞAYAN 18-60 YAŞ ARALIĞINDAKİ KİŞİLERİN
MYERS BRİGGS TESTİ İLE BELİRLENEN KİŞİLİK TİPLERİ VE
SCL-90 DEĞERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Sevcan Turan
144102148

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hüsnü Erkmen

İstanbul - 2017

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	:	
Öğrenci Adı Soyadı	:	Sevcan TURAN
Anabilim Dalı	:	Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	:	Prof. Dr. Hüsnü Erkmen
Tezin Başlığı	:	Istanbul'da Yaşayan 18-60 Yaş Aralığındaki Kişilerin Myers Briggs Testi ile Belirlenen Kişilik Tipleri ve SCL-90 Değerleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	:	11.08.2017	Saati	:	17.00
Öğrenci Savunmaya	:	☒ GELDI			
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,					
☐ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUGU					
☐ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.					
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)					
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDDEDİLMESİ kararı alınmıştır.					
Savunmada Tezin Başlığı	:	☒ Değişmedi.	☐ Değişti.		
Tezin Yeni Başlığı	:				
Öğrenci Savunmaya	:	☐ GELMEDI			
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,					
☐ OY BİRLİĞİ ile REDDEDİLMİŞTİR.					

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Prof. Dr. Hüsnü Erkmen	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Alper Evrensel	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Samuray Özdemir	

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İstanbul’da Yaşayan 18-60 Yaş Aralığındaki Kişilerin Myers Briggs Testi ile Belirlenen Kişilik Tipleri ve SCL-90 Değerleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

6/7/2017

Sevcan Turan

İmza

TEŞEKKÜR

Çalışmanın tamamlanmasında desteğini esirgemedен yol göstere, derin araştırma bilgilerini benimle paylaşan danışman hocam Hüsнü ERKMEN'e en içten dileklerle teşekkür borç bilirim.

Çalıőmam boyunca, maddi manevi destekleriyle yanımda olan, sabırlı ve titiz çalışabilmem için beni motive eden anlayışlı aileme en içten dileklerle teşekkür ederim.

Sevcan Turan

İstanbul-2017

(TURAN, Sevcan, Klinik Psikoloji, Yüksek Lisans, İstanbul, 2017)

İstanbul’da yaşayan 18-60 yaş aralığındaki kişilerin Myers Briggs testi ile belirlenen kişilik tipleri ve SCL-90 (Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon, Depresyon, Psikotik, Paranoid, Fobik, Öfke, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu) değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.

ÖZET

Giriş ve Amaç: Çalışmada İstanbul’da yaşayan 18-60 yaş aralığındaki kişilerden oluşan örneklemin Myers Briggs kişilik tipleri ile SCL-90 değerleri arasındaki ilişkiler incelenecektir.

Gereç ve Yöntem: Araştırma İstanbul’da farklı ilçelerde yaşayan kişiler ile yapılmıştır. Örneklem 100 kadın, 100 erkek toplam 200 katılımcıdan oluşmaktadır. Kişilerin internet kullanabilecek bilgisayar bilgisine ve ölçekleri dolduracak bilişsel yeterliliğe sahip olmaları araştırmaya dahil edilme kriteri olarak belirlenmiştir.

Bulgular: Çalışmada hipotezler tek tek incelendiğinde Myers Briggs kişilik tipleri ile SCL-90 alt ölçek puanları arasında içe dönük veya dışa dönük olma durumu dışında etki eden anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. İçe dönük ya da dışa dönük olmak ile psikotizm ve depresyon puanı arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde pozitif yönde yüksek ilişki saptanmıştır. Psikotizm ve depresyon değerleri diğer kişilik tipleri ile karşılaştırıldığında benzer bağlantılı sonucun olmaması dikkat çekicidir.

Sonuç: Bu araştırma sonucunda SCL-90 alt ölçekleri ile kişilik özelliklerinin psikolojik semptomlarının 0,05 anlamlılık düzeyinde ilişkili olduğuna dair farklılık depresyon ve psikotizm değerleri için saptanmıştır. Myers Briggs kişilik tipleri ve SCL-90 diğer alt ölçekleri ile oluşturulan diğer hipotezlerde anlamlı ilişkiler kurulamaması, kurulan ilişkiler kadar yol gösterici nitelik taşımaktadır. Bu bulguların alandaki araştırmacılar ve ruh sağlığı uzmanlarına yardımcı bir rehber olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada kişilik mi psikopatolojiyi etkilemektedir yoksa psikopatoloji sonucunda kişilik mi etkilenmiştir, araştırmanın sınırlandırılması açısından bu konuda bir netlik söz konusu değildir. Araştırmada ortaya konan bütün bulgular ile ruh sağlığı alanındaki klinik vakaları daha kapsamlı tanımak ve daha doğru tedavi yöntemleri geliştirilerek alana değer katılabilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Belirti Tarama Testi, SCL-90, Myers Briggs Kişilik Tipleri, sosyo-demografik özellikler, karakter, kişilik, kişilik bozuklukları, duygudurum bozuklukları.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Sevcac Turan
Field : Clinical Psychology
Supervisor : Professor Doctor Hüsnü ERKMEN

Researching the correlation and relations of sample groups -who are between 18-60 years old and living in Istanbul Myers-Briggs character types and SCL-90 values (Somatization Anxiety, Obsession, Depression, Psychotics, Paranoia, Phobia, Anger, Sensitivity, Guilt, Eating and Sleep Disorders).

ABSTRACT

Objective: In this paper, the correlation and relations of sample groups -who are between 18-60 years old and living in Istanbul- Myers-Briggs character types and SCL-90 values, will be researched.

Method: The Research was conducted with people, who are living in different districts of Istanbul. The Sample Group consists of 200 people, divided 100 men and 100 women equally.

The main criteria for including people into the sample group are having a basic PC knowledge to use internet and having an adequate cognitive competence to fill the survey.

Results: When we analyze the hypothesis in the research we find that only being an introverted or extroverted person has meaningful relation with SCL-90 sub-scale points and Myers Briggs personality types. It is stated that there is a positive correlation with 0.05 level of significance between being an introverted or extroverted person and psychoticism and depression points. It is significant that there is no related results when we compare the psychoticism and depression values with other personality types.

Conclusion: According to this research, it is stated that, the Myers Briggs character types and SCL-90 subscales have a relationship of 0,05 points on depression and psychotics basis. Finding no meaningful relation between other Myers Briggs types and SCL 90 subscales are also a remarkable point which could lead to further research and observations in this specific case. Even if this thesis made many informative points on this issue, this research does not claim to have an absolute answer on the issue of whether the character affects psychopathology or the pathology form the character. While conducting this research, our main aims were to observe the clinical cases more closely, to enhance more accurate cures and to create meaningful data on this issue.

Keywords: SCL-90, Myers Briggs Character Types, Sociodemographic Factors, Symptom Checklist Test, Personality, Personality Disorders, Mood Disorders.

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni.....	i
Teşekkür.....	ii
Özet	iii
Summary	iv
Kısaltmalar.....	vii
Tablolar Dizini.....	viii
Şekiller Dizini.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM – Giriş 1	1
1.1.Araştırmanın Problemi.....	3
1.2.Araştırmanın Amacı.....	5
1.3.Araştırmanın Önemi.....	7

İKİNCİ BÖLÜM – Literatür Taraması 2	8
2.1. Kişilik.....	8
2.1.1. Kişilik Kavramının Gelişim Tarihi.....	12
2.1.2 Kişilik ve Carl Gustav Jung.....	13
2.2.Kişilik ve Psikopatoloji.....	16
2.2.1. Kuramsal Çerçeve de Kişilik ve Psikopatoloji.....	19
2.3. Kişilik Sınıflamasında Kategorik Yaklaşımın Problemleri.....	23
2.4. Kişilik Testleri.....	24
2.4.1. NEO-PI-R Kişilik Envanteri.....	25
2.4.2. Cattell 16PF Kişilik Envanteri.....	25
2.4.3. Myers Briggs Kişilik Envanteri.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM – Gereç ve Yöntem 3	27
3.1.Araştırmanın Türü.....	27
3.2.Araştırmanın Evren ve Örnekle mi.....	27
3.3.Araştırma Modeli.....	27
3.4. Veri Toplama Araçları.....	27
3.4.1.Demografik Veri Formu.....	27
3.4.2.SCL-90 Ruhsal Belirti Tarama Listesi.....	28
3.4.3.Myers Briggs Psikolojik Tip Belirleyicisi.....	28
3.4.3.1.Myers Briggs Psikolojik Tip Belirleyicisi Geçerlilik.....	28
3.4.3.2.Myers Briggs Psikolojik Tip Belirleyicisi Güvenirlilik.....	31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM – BULGULAR 4.....	32
4.1. Demografik Veri Tabloları.....	32
4.2. Normallik Sınamaları.....	34
4.3. Hipotezler.....	35
4.4. Hipotezlerin Çözüm Aşamalarında İzlenen Yolların Şema ile Gösterimi.....	35
4.5. İçe Dönüklük ve Dışa Dönüklük H1 Hipotezi.....	36
4.5.1. Independent Samples T Test.....	37
4.5.1.1. Varyans Analizi.....	38
4.5.1.2. Ortalamaların Karşılaştırılması.....	38
4.5.2. Mann Whitney U Test.....	39
4.6. İçe Dönüklük ve Dışa Dönüklük H2 Hipotezi.....	41
4.6.1. Independent Samples T Test.....	41
4.6.1.1. Varyans Analizi.....	42
4.6.1.2. Ortalamaların Karşılaştırılması.....	42
4.7. Sezgisellik ve Duyusallık H3 Hipotezi.....	43
4.7.1. Independent Samples T Test.....	43
4.7.1.1. Varyans Analizi.....	44
4.7.1.2. Ortalamaların Karşılaştırılması.....	44
4.8. Sezgisellik ve Duyusallık H4 Hipotezi.....	45
4.8.1. Independent Samples T Test.....	45
4.8.1.1. Varyans Analizi.....	45
4.8.1.2. Ortalamaların Karşılaştırılması.....	46
4.8.2. Mann Whitney U Test.....	47
4.9. Düşünsellik ve Duygusalılık H5 Hipotezi.....	48
4.9.1. Independent Samples T Test.....	48
4.9.1.1. Varyans Analizi.....	48
4.9.1.2. Ortalamaların Karşılaştırılması.....	49
4.9.2. Mann Whitney U Test.....	50
4.10. Düşünsellik ve Duygusalılık H6 Hipotezi.....	52
4.10.1. Independent Samples T Test.....	53
4.10.1.1. Varyans Analizi.....	53
4.10.1.2. Ortalamaların Karşılaştırılması.....	54
4.11. Yargısallık ve Algısallık H7 Hipotezi.....	54
4.11.1. Independent Samples T Test.....	55
4.11.1.1. Varyans Analizi.....	55
4.11.1.2. Ortalamaların Karşılaştırılması.....	55
4.12. Yargısallık ve Algısallık H8 Hipotezi.....	56
4.12.1. Independent Samples T Test.....	56
4.12.1.1. Varyans Analizi.....	57
4.12.1.2. Ortalamaların Karşılaştırılması.....	57
4.12.2. Mann Whitney U Test.....	58
BEŞİNCİ BÖLÜM – TARTIŞMA VE YORUM.....	61
ALTINCI BÖLÜM – SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
Kaynakça.....	69
Ekler.....	80
Özgeçmiş.....	

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
DSM	: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
IBM	: International Business Machines
ICD	: International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems / Uluslararası Hastalık Sınıflandırma Kitapçığı
SCL 90-R	: Psikolojik Belirti Tarama Listesi
MBTI	: Myers Briggs Type Indicator

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Bireylerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımları.....	32
Tablo 2: İlgili Değişkenlerin Normallik Testi Kolmogorov Smirnov.....	34
Tablo 3: İçe Dönüklük veya Dışa Dönüklüğe göre Somatizasyon, Anksiyete, Paranoid, Öfke, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri.....	37
Tablo 4: İçe Dönüklük veya Dışa Dönüklüğe göre Somatizasyon, Anksiyete, Paranoid, Öfke, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin ilişkilerinin incelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi.....	37
Tablo 5: İçe Dönüklük ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U Testi.....	39
Tablo 6: İçe Dönüklük ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar, Mann Whitney U Test.....	39
Tablo 7: İçe Dönüklük ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney U.....	39
Tablo 8: İçe Dönüklük ile Psicotizm ilişkisinin incelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U Test.....	40
Tablo 9: İçe Dönüklük ile Psicotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar, Mann Whitney U Test.....	40
Tablo 10: İçe Dönüklük ile Psicotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney U.....	40
Tablo 11: İçe Dönüklük veya Dışa Dönüklüğe göre Obsesyon ve Kişiler Arası Duyarlılık Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri.....	41
Tablo 12: İçe Dönüklük veya Dışa Dönüklüğe göre Obsesyon ve Kişiler Arası Duyarlılık Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi...41	
Tablo 13: Sezgisellik veya Duyusallığa göre Fobi, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri.....	43
Tablo 14: Sezgisellik veya Duyusallığa göre Fobi, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi.....	43
Tablo 15: Sezgisellik veya Duyusallığa göre Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon, Paranoid ve Öfke Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri.....	45
Tablo 16: Sezgisellik veya Duyusallığa göre Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon, Paranoid ve Öfke Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Varyans Analizi Değerleri.....	46
Tablo 17: Sezgisellik veya Duyusallığa göre Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon, Paranoid ve Öfke Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testinin Ortalamaları Karşılaştırma Değerleri.....	46
Tablo 18: Sezgisel ya da Duyusal Olma ile Psicotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U.....	47

Tablo 19: Sezgisel ya da Duyusal olma ile Psicotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar Mann Whitney U Testi.....	47
Tablo 20: Sezgisel ya da Duyusal olma ile Psicotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney U.....	47
Tablo 21: Düşünsellik veya Duygusalığa göre Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon ve Paranoid Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri.....	48
Tablo 22: Düşünsellik veya Duygusalığa göre Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon ve Paranoid Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi Varyans Analizi Değerleri.....	49
Tablo 23: Düşünsellik veya Duygusalığa göre Anksiyete ve Obsesyon Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi Ortalamaları Karşılaştırma Değerleri.....	49
Tablo 24: Düşünsellik veya Duygusalığa göre Somatizasyon ve Paranoid Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi Ortalamaları Karşılaştırma Değerleri.....	50
Tablo 25: Düşünsel ya da Duygusal Olma ile Psicotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U Testi.....	50
Tablo 26: Düşünsel ya da Duygusal Olma ile Psicotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar Mann Whitney U Testi.....	50
Tablo 27: Düşünsel ya da Duygusal Olma ile Psicotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney U Testi.....	51
Tablo 28: Düşünsel ya da Duygusal olma ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U Testi.....	51
Tablo 29: Düşünsel ya da Duygusal Olma ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar Mann Whitney U Testi.....	52
Tablo 30: Düşünsel ya da Duygusal Olma ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney U Testi.....	52
Tablo 31: Düşünsellik veya Duygusalığa göre Öfke, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri.....	53
Tablo 32: Düşünsellik veya Duygusalığa göre Öfke, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi Varyans Analizi Değerleri.....	53
Tablo 33: Düşünsellik veya Duygusalığa göre Öfke, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi Ortalamaları Karşılaştırma Değerleri.....	54
Tablo 34: Yargısallık veya Algısallığa göre Obsesyon ve Anksiyete Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri.....	55
Tablo 35: Yargısallık veya Algısallığa göre Obsesyon ve Anksiyete Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi Varyans Analizi Değerleri.....	55
Tablo 36: Yargısallık veya Algısallığa Göre Obsesyon ve Anksiyete Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi Ortalamaları Karşılaştırma Değerleri.....	56
Tablo 37: Yargısallık veya Algısallığa Göre Somatizasyon, Paranoid, Öfke, Suçluluk Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri.....	56

Tablo 38: Yargısallık veya Algısal Olma Göre Somatizasyon, Paranoid, Öfke, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi Varyans Analizi Değerleri.....	57
Tablo 39: Yargısallık veya Algısal Olma Göre Somatizasyon, Paranoid, Öfke, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Ortalamaları Karşılaştırma.....	58
Tablo 40: Yargısal ya da Algısal Olma ile Psicotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U Testi.....	58
Tablo 41: Yargısal ya da Algısal Olma ile Psicotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar Mann Whitney U Testi.....	58
Tablo 42: Yargısal ya da Algısal Olma ile Psicotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney U Testi.....	58
Tablo 43: Yargısal ya da Algısal Olma ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U Testi.....	59
Tablo 44: Yargısal ya da Algısal Olma ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar Mann Whitney U Testi.....	59
Tablo 45: Yargısal ya da Algısal Olma ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney U Testi.....	59

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Myers Briggs Kişilik Tipleri.....	6
Şekil 2: Bireylerin Cinsiyetlere Göre Dağılımları.....	33
Şekil 3: Bireylerin Evlilik Durumlarına Göre Dağılımları.....	33
Şekil 4: Bireylerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları.....	33
Şekil 5: Hipotezlerin Çözüm Aşamalarında İzlenen Yolların Şema ile Gösterimi.....	35

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanlık hayatta kalmak için çevresindeki olayları ve canlıları her daim tanımlamak zorunda kalmıştır. Medeniyetler geliştikçe insanı tanımlayarak kategorileştirmek daha da önemli bir duruma gelmiştir. Kişilik psikolojisi günümüze kadar evrimleşerek farklı tanımlamalar almıştır. Sosyal bilimler ile kişilik kavramı daha sağlam temellere dayandırılarak kategorileştirilmeye başlanmıştır. Günümüze bakıldığında ruh sağlığı alanındaki klinisyenler ve araştırmacıların kişilik testlerini yaygın olarak kullandıkları ve var olan kuramları geliştirmeye devam ettikleri görülmektedir.

Hipokrat'ın dört sıvı kuramından beri bazı huyların ve kişilik özelliklerinin psikiyatrik bozukluklara yatkınlık yarattığı düşünülmüştür ve literatürde bu araştırmaya yol gösteren modellere rastlanmaktadır.

Yatkınlık modelinde kişilik eksen I'e temel oluşturan bağışıklık sistemine benzetilmiştir. Başa çıkmada yetersizlik olduğunda depresyon, anksiyete bozukluğu gibi eksen I patolojilerinin varlığına rastlanmaktadır.

Komplikasyon modelinde ise yatkınlık modelinin zıttı olarak eksen I patolojilerinin devamlılık göstermesi ve tekrarlaması durumunda kişilik değişimlerine neden olduğu belirtilmektedir.

İlk olarak Kraepelin ve Kretchmer'in ortaya koydukları yaklaşımda kişilik ve I. eksen patolojiler aynı yapısal katmanda gelişen bir yelpazede bulunmaktadır. Genetik olarak var olmuş subklinik özellikler, uyuma yönelik özellikler oluşturarak kişilik bozukluğuna doğru geçiş yapabilmektedirler. Biyolojik yapının sonradan I. eksen patolojiye geçiş yapabileceğinden bahsedilmektedir. (Millon 1996) Akiskal'ın duygulanım huyları tipleri bu duruma paralel görülmektedir.

Sosyal fobi düzeyinin içe dönük ve dışa dönük kişilik özelliklerine göre değiştiğini tespit ederek, aralarında anlamlı farklar bulan çalışmalar mevcuttur. (Noyan ve Berk, 2007) Burada skalayı SCL-90 testinin yardımı ile genişleterek: araştırmada İstanbul'da yaşayan kişilerden basit rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiş 200 kişinin her iki testi aynı tarihte arka arkaya çözmesi ile sonuçları karşılaştırmak amaçlanmıştır.

Myers Briggs teorisi kişilik tiplerinin düşünsel ve duygusal tanımlamasını gösteren  c nc  kolonunun hesaplanmasında, kadın ve erkekler için farklı puanlama sisteminin kullanılmış olduğu görülmektedir. Dünya’da yaygın olarak kullanılan benzer kişilik testlerinde de kadın ve erkeklere sorulan sorular aynı iken sonuçlar hesaplanırken farklı puanlama şekilleri belirlendiği görülmektedir. Bu nedenle araştırma grubumuzdaki kız ve erkek oranı eşit tutularak cinsiyetin araştırmamızdaki etkisinin önüne geçmek amaçlanmaktadır.

Psoriasis, koroner arter, ülseratif kolit gibi psikosomatik hastalıklarda kişiliğin etkili yere sahip olduğu y nindeki görüşler bu araştırmaya y n göstermesi açısından dikkat çekici bulunmuştur. (Aiken, 1996; Schultz ve Schultz, 1998).

Doğuştan bazı huyların belirli psikiyatrik problemlere neden olduğu fikri eski çağlardan beri görülmüştür. Eski Yunan’da Hipokrat’ın dört sıvı kuramı kişilik ve huy bağlantılarını ortaya koymuştur. 1983’te Akiskal ve arkadaşları ve Von Zerssen kişiliği duygulanım bozukluklarıyla bağlantılandırmıştır. 1921’de Kraepelin depresif, manik, irritabl ve siklotimik bireylerin duygudurum bozukluklarına kişisel yatkınlığı olduğunu ortaya koymuştur. Çoğu manik depresifte duygulanım huylarının var olduğu, bireylerin akut nöbetleri durulunca bahsedilen huylara geri döndüğü ve hasta olmayan diğer aile üyelerinde de aynı huyların bulunduğu görülmüştür.

1958’de Schneider, Kraepelin’in araştırmalarını gözden geçirerek, depresif ve hipomanik huyları ortaya koymuştur. Schneider, Kraepelin’in tersine bu iki duygulanım huyu ile duygudurum bozuklukları arasında biyolojik bir ilişki olmadığını söylemiştir. (Akiskal vd., 1983; Akiskal ve Von Zerssen, 1998). Kretschmer duygulanım huylarında net ayrımlar bulunmadığını d şunmektedir. Psikopatolojiler temel huy tiplerinin patolojik gelişim türevleri olarak görülmektedir.

2002’de Perugia ve Akiskal tanımladıkları endişeli ve duygusal huyun duygudurum bozukları haricinde anksiyete, dürtü kontrol bozuklukları gibi birçok psikiyatrik bozukluğa yol açabileceğini ortaya koymuştur.

Yineleyici depresif bozukluk ve tek dönemli depresyon duygulanım huylarına bakıldığında depresif mizaca iki grupta da diğerlerine nazaran daha çok rastlanmıştır. “Hastalık  ncesi kişilik: Hangi kişilik yapısında olursa olsun tüm insanlar uygun şartlar

altında depresyona girebilirler, fakat özellikle bağımlı, takıntılı, duygu dışı vurumu çok fazla olmayan kişilerin depresyona daha yatkın oldukları düşünülmektedir. Özellikle öz saygıları ve öz güvenleri için çevreden gelecek narsistik desteklere ihtiyaç duyan kişiler, çevreden bu açıdan yeterli destek alamadıklarında depresyona daha yatkın hale gelirler.” (Aslan, 2010)

Kişilik anketlerine bakıldığında ise deneklerin normal, psikozlu ve nörotik olmak üzere üç gruptan birine yerleştirildiği görülmektedir. (Cansever, 1982)

Carey-John-C 1989’da MBTI envanterini kullanarak bayan üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri sonuçlarına göre ne kadar psikolojik danışmaya ihtiyaç olduğunu incelemiştir. Finalde 79 bireyden 37’sinin psikolojik danışmaya ihtiyacı olduğu yönünde sonuca ulaşılmıştır. Bu araştırma 37 kişinin hangi kişilik tipine sahip olduğunu ve hangi kişilik tipinde ne yönde psikolojik problemlere rastlandığını düşündürterek ilham kaynağı oluşturmuştur.

1.1 Araştırmanın Problemi

Yapılacak olan çalışmanın konusu “İstanbul’da yaşayan 18-60 yaş aralığındaki kişilerin Myers Briggs testi ile belirlenen kişilik tipleri ve SCL-90 (Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon, Depresyon, Psikotik, Paranoid, Fobik, Öfke, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu) değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesi” olarak belirlenmiştir.

Biyolojik yaklaşıma baktığımızda Hans Eysenck: çağdaş kişilik kuramlarının birçoğunun anlaşılabilir, ölçülemez, karmaşık kavramlar içerdiğini dile getirmiştir. Ona göre olması gereken az sayıda fakat açık, net ve özenle belirlenmiş boyutların ortaya çıkmasıdır. Bu araştırma kapsamındaki en temel konu olan kişilik ile ilgili yapılan literatür araştırmalarına bakıldığında Eysenck’in haklı olduğu düşünülmektedir. Kişilik ile ilgili otoritelerin ortaya koyduğu ortak belirgin hatların olduğu büyük bir gerçek olarak karışımıza çıkmaktadır. Ancak bununla beraber tartışılmaya açık değişken kaygan zeminli birçok alt başlıkları da içerdiği görülmektedir. Eysenck, kişiliği Allport’a benzer bir biçimde tanımlamıştır: “Kişilik insanın gerçek veya gizil davranış yapılarının tümünü kapsar. Bunlar hem kalıtım hem de çevre faktörlerinden kaynaklanıp

karşılıklı etkileşim sonucu şekillenir” demiştir. Allport’un bu görüşünün en genel keskin hatlarıyla kişiliği tanımlayabildiği görülmektedir.

Araştırmadaki diğer bir kategori olan SCL-90 psikopatoloji değerleri için de ağırlıklı olarak genetik yatkınlık ve çevresel olaylardan tetiklenerek ortaya çıktığı, genel çerçevede bilinmektedir. Psikotizm gibi güçlü bir genetik alt yapıya sahip olan, bu patolojik durumun kişilik ile bağlantısını araştırmak elbette ki kıymetli sonuçlar ortaya koyacaktır.

Eysenck’de Cattell gibi psikolojinin amacının davranışı tahmin etmek olduğunu söylemiş ve kişiliğin incelenmesinde faktör analizinin kullanılmasını savunmuştur. Eysenck, insan kişiliğinin incelemek için psikometrik ölçümlerin gerekli olduğunu ancak tek başına eksik kaldığını söylemiştir. Biyolojik temeller ortaya konmadıkça faktör analizi ile elde edilen kişilik yapılarının kısır ve anlamsız kalacağını söylemiştir.

Hans Eysenck, kişiliği tanımlamadan ve ölçmeden önce, kişiliği temsil eden bir çeşit modelin ve bu modelin farklı taraflarını ortaya koyan bazı kavramların bulunması gerektiğini savunmuştur. Hans Eysenck kişiliğe ait farklılıkları belirlemeye yönelik içe dönük - dışa dönük ve dengeli - dengesiz olmak üzere iki temel özellik belirlemiştir. Eysenck daha sonra bu iki boyuta psikolojik olarak normal ve psikolojik olarak anormal olmak üzere diğer boyutlarla ilişkili üçüncü boyutu eklemiştir.

Dışa dönüklük, sosyalliği ve dürtüsellliği temsil ederken, bu boyutta yüksek puan alanları, insanlarla birlikte olmayı tercih eden, iletişimi seven ve girişken bireyler olarak tanımlanmıştır. Nörotisizm boyutu duygusal tutarlılığa veya aşırı tepkiselliğe işaret etmektedir. Bu boyutta yüksek puan alan bireylerde kaygılı, depresif, gergin, çekingen, aşırı duygusal ve düşük özgüven tablosunun olabileceğini öne sürmüştür. Psikotizm boyutu ise, soğuk, mesafeli, agresif, güvensiz, duygusuz, tuhaf, empati kuramama, suçluluk ve diğer insanlara karşı duyarsızlık gibi daha çok sıra dışı kişilik özelliklerini ifade etmektedir. Eysenck’in tanımladığı ayırıcı kişilik özelliklerinin belli duygu ve davranışlarla ilişkili olduğu saptanmıştır. Nörotisizm’in kaygı, korku, depresyon, düşük özsaygı, duygusal ve mantık dışı davranış göstermeye yatkınlık ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Dışa dönüklük ise sosyal olmak, davetlere gitmekten ve şakalaşmaktan hoşlanmak, birçok arkadaşına sahip olmak, dürtüsellik, kontrolsüz duygular ve bazen güvenilir olmayan kişilik özellikleri göstermekle ilişkilendirilmiştir.

Eysenck'in bağlantılandırmalarından yola çıkarak ilerlediğimizde araştırmamızda kullandığımız Myers Briggs Tip Belirleyicisinde nörotizm, psikotizm, kaygı gibi bire bir benzer bağlantılandırmaların yapılmadığı görülmektedir. Myers Briggs kişiliği en saf hali ile davranış sınırlarında temellendirerek tanımlamaktadır. Burada literatüre benzer karşılaştırmaları yaparak, psikopatolojik değerler ile kişilik tiplerini bağlantılandırabilmek için SCL-90 kullanılmıştır. Literatür'e baktığımızda psikopatoloji ve kişilik tipleri arasındaki ilişkilerden bahseden yeterli kaynak olmasına rağmen direk bu araştırma ile ilgili paralel bir çalışma bulunamamıştır. Psikolojik problemlerin tedavi süreci için bu ilişkilerin araştırılması bilimsel açıdan faydalı görülmüştür. Özellikle hangi kişilik tiplerinin hangi psikopatolojik durumlara yatkınlık oluşturduğu ilişkisinin saptanması çok büyük önem arz etmektedir. Çünkü kurulan bu ilişkilendirmelerin sonucunda kişiyi ve hastalığı daha iyi tanımayı sağlayarak tedavi süreçlerine önemli katkılar sağlanacağı öngörülmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Dünya'da klinik ve profesyonel alanda yaygın olarak kullanılan, geçerlilik güvenilirliği kanıtlanmış kişilik testleri ile belirlenen kişilik tipleri ve patolojiler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir.

Temelde en basit hali ile içe dönüklük, dışa dönüklük temeline dayanan bu testlerin gün geçtikçe gelişerek daha kompleks bir hal aldıkları görülmektedir. Basit rastgele yöntem ile seçilmiş 100 kadın, 100 erkek ile yapılması planlanan araştırma için Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları yapılmış en yaygın kullanılan testlerden ikisi olan SCL-90 ve Myers Briggs Kişilik Testi seçilmiştir.

Myers Briggs kişilik tipleri extraversion (dışa dönük) , introversion (içe dönük); intuition (sezgisel), sensing (duyusal); thinking (düşünsel), feeling (duygusal); judgment (yargısal), perception (algısal) olarak gruplanmaktadır.

Dışa Dönük (Extraversion)	İçe Dönük (Introversion)
Sezgisel (Intuition)	Duyusal (Sensing)
Düşünsel (Thinking)	Duygusal (Feeling)
Yargısal (Judging)	Algısal (Perceiving)

Şekil 1: Myers Briggs Kişilik Tipleri

Bu doğrultuda aşağıdaki hipotezlerin sonuçları değerlendirilecektir.

H₁ : İçe dönüklük somatizasyon, anksiyete, depresyon, psikotik, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu değerleri arasında ilişki vardır.

H₂ : Dışa dönüklük obsesyon, kişiler arası duyarlılık arasında ilişki vardır.

H₃ : Duyusallık ile fobi, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu arasında ilişki vardır.

H₄ : Sezgisellik ile somatizasyon, anksiyete, obsesyon, psikotik, paranoid, öfke arasında ilişki vardır.

H₅ : Düşünsellik ile somatizasyon, anksiyete, obsesyon, depresyon, psikotik, paranoid arasında ilişki vardır.

H₆ : Duygusallık ile öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu arasında ilişki vardır.

H₇ : Yargısal ile obsesyon, anksiyete, değerleri arasında ilişki vardır.

H₈ : Algısal ile somatizasyon, depresyon, psikotik, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu arasında ilişki vardır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Ruh sağlığı alanında uygulanan tedavi planlarında kişilik ve benlik yapılarını temel alan yaklaşımların varlığı yoğun olarak görölmektedir. Bu araştırma kişilik tipleri ve psikopatolojiler arasındaki ilişkiyi incelediği için ruh sağlığı alanında sorunların tedavisi açısından önemlilik arz etmektedir.

Kişilik ve patolojiler arasındaki bağlantıların bilinmesinin tedavi yöntemlerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı ve yeni araştırmalara ışık tutabileceği düşünölmektedir.

BÖLÜM II LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Kişilik

Kişilik içsel değerlerden beslenerek bireyin tavırlarına yön veren genetik, çevresel etki ve tecrübelerle gelişen dünyaya bakış açısı, olayları derlendirme, problemlerin üstesinden gelebilme gibi birçok kompleks davranış fonksiyonlarını kapsamaktadır. Huy ise kişiliğin genetik yönünü içeren bir alt kümesidir.

Kişiliği tanımlama ve gruplama çabası uzun yıllar önce başlamıştır. İdiografik yaklaşıma bakıldığında kişiliğin kategorilere ayrılamayacağını her insanın farklı olduğunu söylemektedir. Nomotetik yaklaşımda ise kişilik kategorileşerek yapılanmaktadır. Kişilik testlerinin temeli nomotetik yaklaşımda var olmaktadır. Kişiliği sınıflandırmaya çalışmanın tarihte geçmiş dönemlerde başladığı görülmektedir. Öncelerinde kategorik modeller görülmekteyken daha sonra boyutsal modeller ortaya konmuştur. Allport boyutsal kişilik çalışmalarında görülen ilk isimdir. İdiografik yaklaşıma mensuptur. Bu yaklaşıma göre herkesin kendi şahsına has kişilik örüntüsüne sahip olduğu düşünülmektedir. Henry Murray: “Kişilik, kişiliğin bir tarihidir” demektedir. Nomotetik bakış açısı ise kişiliğin sınıflandırılmasını içermektedir.

Kişilik kelimesi geçmişteki Yunan tiyatrolarında oyuncuların maskesi anlamına gelen persona kelimesinden gelmektedir. Persona oyuncunun oynadığı karakter manasına gelmektedir ancak sonradan kendi kişiliğini dile getirmek için kullanılmıştır.

Kişilik: insanları, diğer insanlardan farklılaştıran kalıcı özellikleridir. Kişinin motivasyonunu, dünyaya uyumunu, hayat şeklini göstermektedir.

Kişilik, huy ve karakter terimleri çoğunlukla birbirine karışmaktadır. Tek tek üstünden geçildiğinde: huy genetik olmak ile beraber karakterin çevreden ve kültürden beslendiği kabul edilmektedir. Zeka kavramına gelindiğinde genetik ve sosyal olarak gelişen nitelikte olup kişiliği yönlendirmektedir. Kişilik ise algıladıklarını düşünerek davranış fonksiyonları üretmektedir. (Schultz ve Schultz 1998) Bu durumda kişilik huy ve karakterin birleşmesinden meydana gelmektedir.

Yunancada karakter şekil oluşturmak demektir. Karakter huy üstüne işlenmiş bir desen gibidir. Gordon Allport kişiliği “kişinin çevreye özgün uyumunu belirleyen psikofizyolojik sistemlerden oluşan içsel dinamik bir organizasyon” diyerek betimlemiştir. (Millon, 1996)

“Kişilik bireyin, toplumsal çevresi içinde karşılaştığı ve edindiği izlenimlerle oluşturduğu davranış özellikleri, bireyin ruhsal ve toplumsal tepkilerinin tümüne verilen ad”. (Oğuzkan, 1981) Bireyin çevresine, kendine özgü uyumunu belirleyen psikofizik sistemlerin birey içindeki dinamik bir bütünüdür. (Allport, 1961) "Bir insanı başkalarından ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin bütünü" olarak da tanımlanmaktadır. (Köknel, 1989) Bu tanımlamalara bakıldığında "Kişilik" insanın sadece günlük hayatındaki kendine özgü davranış özellikleri olarak tanımlanmaktadır. Beden yapısı, görünüşü, zeka ve yetenekler kişilikte rolü olan etmenler olarak görülmektedir.

Psikolojide kişilik çok geniş kapsamlı bir kavramdır. Kişinin tüm ilgilerini, tutumlarını, yeteneklerini, konuşma tarzını, dış görünüşünü ve çevreye uyum özelliklerini içermektedir. Kişilik kendine özgü ve ahenkli bir bütün olarak yapılanmaktadır. Bir insana ait nitelikler, o insanı anlamada ipucu vermektedir. Bireyin belleği, dış görünüşü, direnme süreci, sesi, konuşma tarzı, tepki hızı, insanlara doğaya ya da makinelere karşı ilgi duyması, sporculuğu vb. özelliklerinin hepsi kişiliğini betimlemektedir. (Baynur, 1981)

Kişiliği farklı boyutlarda inceleyen kuramlar ise kişiliği değişik yönleriyle inceleyerek tanımlamaya çalışmaktadır. Kişilik yapılanmasında öncelik bireyleşmedir. Sonraki süreç kişiliğin zıt yönlerinin birleşmesidir. İnsanın doğasında bu süreçler vardır. Bireyleşim ve bütünleşim kişiliğin gelişim süreçlerinde kişilerin kendini gerçekleştirmesine destek olmaktadır.

Jung'a göre çocuk doğduğunda bir kişiliğe sahip değildir. Çevredeki birçok farklı etmeden etkilenerek kişiliği şekillenmeye başlayarak gelişmektedir. Bu kapsamda ebeveynin psikolojik problemleri çocuğu da etkileyebilmektedir. Örneğin ebeveynin fazla koruyucu tutumu, hiçbir özgür karar alma hakkı tanımaması çocuğun bireyselleşmesini olumsuz etkilemektedir. Yine ebeveynlerin kendi yapamadıklarını çocuklarına yaptırmaya çalışarak onların hayatlarının kontrolünü tamamen kendi tekellerine almaları en olumsuz etkenlerden birisidir. Elbette ki eğitimciler de çocuğun kişilik gelişiminde oldukça önemlidir. Mutlaka düşünme yönelimli çocukların ayrılmamış duygusal yönleri pekiştirilmeli ve içe dönük olduğunu düşündüklerinde dışa dönük yönlerini geliştirmeye yönlendirilmelidirler.

Geçmişe bakıldığında toplumların onayladığı kişiliklerin döneme göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Kültür değişimine göre kişilik gelişiminden beklenenler farklılaşmaktadır. Örneğin uzak doğu kültüründe sezgi ve içe dönüklüğün pekiştirildiği görülmektedir. Bireyleşme insanlık boyunca bir süreç şeklinde gelişmiştir ve çağdaş hayatlardaki kişilerin bireyleşme oranı daha yüksek görülmektedir.

İnsanın dünyasına bakıldığında iki boyutlu bir tablo ile karşılaşılmaktadır. İlk sırada etrafındaki öteki kişiler, nesnelere, gelenekler, ekonomik ve toplumsal unsurlar ve doğa şartlarından var olan nesnel dünyadır. Bu dünya çevre ya da dış gerçek olarak tanımlanmaktadır. Ardından gelen ise öznel dünya olarak tanımlanan kişinin içsel ve kendine özgü varlığıdır. Öznel dünyanın dışarıdan görülmesi mümkün değildir.

Dışa dönük insanlar ruhsal enerjiyi dış nesnel dünyaya yönlendirmektedirler. İçe dönüklükte ise enerji öznedir, ruhsal nesnelere yönelmektedir. Bu iki aşama bilinç düzeyinde aynı anda var olmaz fakat birbirini takip etmektedirler. İnsanlar içinde buldukları durumun şartlarına göre içe dönük ya da dışa dönük davranmaktadırlar. Ancak bu tutumlardan sadece bir tanesi bireylerin hayatında egemen konumdadır. Bilinç düzeyinde ve bilinç dışındaki egemen tutumlar ise birbirinin zıttıdır. Bu durum bilinç dışını ödünlemektedir. İçe dönük birisi beklenmeyen dışa dönük davranışlarda bulunabilir. Bu durumun temelinde bilinç dışındaki dışa dönük yönelimler vardır. Bilinç dışı yönelimler bilinç boyutu kadar güçlü olmayan ilkel nitelikte görülmektedirler. (Jung, 1982)

Değerler kişilik gelişiminde büyük önem arz etmektedir. Değer, belirli ruhsal unsura bağlanmış olan enerji düzeyidir. Yüksek değer verilen düşünce ve duygu kişilik yapılanmasında büyük etkiye sahiptir. Örneğin, güzelliğe değer veren kişiler güzel sanatlar, güzel eşyalar gibi unsurlara yöneleceklerdir. Güce değer veren kişiler ise daha aktif olarak güç kazanmayı sağlayacak işlere konsantre durumdadırlar.

İnsanların, kültürün etkisinin tamamen dışına çıkan, kalıcı bir davranış gösterdiği ve böyle bir iç yaşantı yaşadığı durumlarda kişilik bozukluğunun varlığından bahsedilebilir. Kişilik bozuklukları toplumsal, biyolojik ve psikolojik incelemelerde değerli bir yer tutmaktadır. Kişilik bozuklarının toplumdaki varlığı %11-23 oranında görülmektedir. (Watson, et. al., 1998; Fosati, et. al., 2000) Bu bireylerin birçok zaman iş ve özel hayatlarındaki iletişimlerinde farklı problemler yaşadıkları görülmektedir. (DSM IV TR). Düşük eğitim seviyesi, tek yaşama, evlilik problemleri, ilaç bağımlılığı,

tecavüz ve şiddet içerikli ciddi suç işleme durumu olan kişilerde; kişilik bozukluklarının yoğun bir şekilde var olduğu görülmekle beraber maddi durum ve sosyal statü ile anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. (Watson, 1998) Psikiyatride, kişilerin hastalıklarına %50 oranında kişilik bozukluklarının da eklendiği görülmektedir ve bu durum tedaviyi zorlaştırmaktadır. Ayrıca kişilik bozukluğunun varlığının kişide psikiyatrik hastalıklara geçişe neden olabildiği görülmektedir. Madde ve alkol bağımlılığı, özkıyım, duygudurum bozuklukları, anksiyete, dürtü kontrol bozuklukları, yeme bozuklukları gibi problemlerin temeline bakıldığında kişilik bozukluklarının görüldüğü saptanmıştır. Kişilik bozukluğu I. Eksen patoloji’de kötü prognozu göstermektedir. (Millon, 1996) Kişilik bozukluğunda bireylerin negatif olayları körükleyerek arttıran uyumsuz tavırlar sergilediği düşünülmektedir.

Her insanın amacı kendini gerçekleştirebilmektir. Buna ulaşabilmek için karmaşık, güç ve uzun bir yolun aşılması gerekir. Bu nedenle “ben” denilen kavram, orta yaşlara gelindiğinde ortaya çıkar. Çünkü bundan önce kişilik: gelişimini ve bireyleşimini tamamlayamamaktadır. İnsan kendini gerçekleştirebilmesi için ego ile işbirliği yapması gerekmektedir. Kişiliğin bireyleşebilmesi için insanın kendisine ilişkin her şeyi tanımayarak bilinçlenmesi gerekmektedir. Eğer, ego ben arketipinin çağlarına uymaz ve bilinç dışı içeriğinin ben'e ulaşmasına fırsat vermezse insan kendini tanıyabilme olanağından yoksun kalır. (Yanbastı, 1990)

Ben, kişiliği örgütleyen ögedir. Ben, ortak bilinçdışının merkez arketipidir. Bilinç dışında bulunan diğer arketiplerin bilinç düzeyine çıkmalarını düzenler. Kişi kendini uyum içinde hissettiği sürece, ben görevini iyi yapıyor demektir. Bilinç dışı dünya, bilinç düzeyine çıkarılabildiği oranda, kişi kendisiyle uzlaşır. Bu olmazsa, kendisi ve çevresiyle çatışır. (Özügürlü, 1989)

Huy ve kişilik temelde işlemsel ya da dolaylı belleği kullanarak işlem yapmaktadır. Bilinç dışında farkında olmadan öğrenilenler bu modelin kapsamında olmakla beraber bu model huyun doğuştan süregelen bir unsur olduğunu söylenmektedir. Cloninger’e göre bütün yapılar insanın hayatının başlangıcında ortaya çıkar ve ömür boyu kalmaktadır. (Cloninger, 2000)

Karakterde, mizacın tersine biyolojik etki daha azdır. Sosyal öğrenme, kültür ve kişinin özel yaşam tecrübelerinden beslenmektedir. Kişiliğin psikobiyolojik temeli, beynin yüksek işlemleri ile açıklanmaktadır. Hipokampus ve neokorteks ile düzenlenen

yüksek işlevlerin kişilik üstünde şekillendirici etkisi olduğu düşünülmektedir. Burada kendi kendini yönetme, iş birliği yapma, kendi kendini aşma olarak bahsedilen üç mühim kişilik özelliği mevcuttur. Bu özelliklerin bireylerde düşük seviyede olması, uyum ile ilişkilendirildikleri için problem arz edebilmektedir. İnsanlar iç ve dış unsurların memnuniyeti için otomatik bir süreç içerisinde. Huy alışkanlık ile ortaya çıkan bilinç dışı otomatik davranımlardır; ancak amaca yönelik değildir. Kişilik ise bilinçli ve amaca yöneliktir. Kişilik yapılanmasında biyolojik yapı, içinde bulunduğu kültür, aile yapısı, pozitif ve negatif yaşantılar yönlendiricidir. Kişilik oluşumu basamak basamak, aşamalar atlayarak ilerlemektedir. (Cloninger, et al., 1994; Cloninger, et al., 1998)

2.1.1. Kişilik Kavramının Gelişim Tarihi

İnsanı tiplere ayırma çabası çok eski tarihlere dayanmaktadır. Eski Yunan'da dört temel davranış farklılığına dayanarak kişilik tipleri oluşturulmaya çalışılmıştır. Hipokrat M.Ö. 400 yıllarında insanları beden salgılarına göre melankolik (depresif), kolerik (gergin, sinirli), sanguin (iyimser) ve flegmatik (sakin) mizaçlı bireyler olarak dört kategoriye ayırmıştır. (Mischel, 1981)

Kretschmer insanları fizik yapılarına göre piknik (şişman, tıknaz, göbekli) tip, atletik (geniş omuzlu, üçgen vücutlu) tip, astenik (ince ,uzun başı öne eğik) ve hermafrodit (erkek yapılı kadın, kadın yapılı erkek, biçimsiz) tip olmak üzere dört boyutta incelemiştir. Piknik beden yapısına sahip kişileri sakın mizaçlı, yemeğe düşkün, konuşkan ve sosyal bireyler olarak değerlendirmiştir. Atletik yapılı insanların enerjik, atılgan ve cesur kişilik özelliklerinde olduğunu söylemektedir. Astenik yapılı şahısları ise içe dönük, düşünceli, kuruntulu ve sinirli yapılı insanlar olarak değerlendirmektedir. (Songar, 1981)

Huy, karakter, kişilik kavramları günlük hayatta aynı manada kullanılmaktadır ancak anlamları aynı değildir. Hipokrat'ın dört sıvı kuramının miladı ile beraber bir takım huy ve kişilik örüntülerinin psikiyatrik problemlere eğilim oluşturduğu fikrinin ortaya konduğu görülmektedir.

2.1.2. Kişilik ve Carl Gustav Jung

Kretschmer, Viola, Sheldon gibi modern bilimcilerin kesin bir formülasyonu hedefleyen tiplerini gibi tipoloji kuramının temsilcilerinden Carl Gustav Jung'da kişileri içe dönük-introvert ve dışa dönük-extrovert olarak gruplandırmıştır.

Bahsedilen tip kavramı ile alışkanlık haline dönüşmüş davranışlardan bahsedilmektedir. İçe dönükler duygusal çatışma ve stres durumlarında dış çevreye kapanarak kendilerine yönelme eğilimindedirler. Dışa dönükler ise stres yaşadıkları durumlarda bile sorunlarını insanlarla konuşabilen kişilerdir.

Jung'un psikolojik tipler üzerine çalışmalarının alana büyük katkısı olmuştur.

Jung insanları içe veya dışa dönük olarak değerlendirmenin çok şuurlu ve nispeten suni bir sınıflandırma olduğunu söylemektedir. Bireyselliği oluşturan farklılıkları inceleyerek, insanları "düşünen", "hisseden" (muhakeme değerlendirme sonucu), "duyusal" ve "sezgisel" boyutlar ile kategorileştirmiştir. (Jung, 1964)

Kişiler bilinç düzeyinde insanları, olayları ve hayatı değerlendirip, anlamlandırırken söz konusu dört özellikten birini daha baskın kullanmaktadırlar. Jung'a göre yaşamları süresince daha fazla akıllarını kullananlar "düşünen" tiplerdir. Bu bireyler zihinsel enerjilerini çoğunlukla ortama ve insanlara adapte olmak için harcarlar. Zeka düzeyi eşit diğer bir insan düşünmeden ziyade "hisseden" (değerlendiren) yönü ağır basan özellikte olabilir. Jung'un bahsettiği değerlendirme tanımı bir duygu durumu manasındadır. Bu iki karşıt özelliğin dışında insanları "sezgisel ve "duyusal" olarak da kategorileştirmiştir. Duyusal özellik düşünme gibi rasyonel bir kavramdır. Sezgi ise rasyonel olmayan bir kavramdır. Duyum herhangi bir şeyin varlığı ile ilgili veridir. Düşünme aynı şeyin ne olduğunu gösterir, değerlendirme (hissetme) özelliği söz konusu şeyin kabul edilip olmadığını gösteriyorken, sezgi de aynı şeyin nasıl oluşup oluşmadığını bildirir. (Jung, 1964)

Dışa dönük ya da içe dönük olarak tanımlamak kişilerin bilinçli davranışlarından bir tanesini temsil etmektedir. Stabil bir tanımlama olsaydı içe dönüklük ve dışa dönüklük dışarıya eşit yansır. Bu durumda davranış biçimlerinden bir tanesi buz dağının üstünü temsil ederken diğeri bilinç dışı kalmaktadır. Ancak unutulmamalıdır ki insanlar tek bir davranış biçiminden ibaret değildirler. Nadir de olsa bilinç dışı davranışta ortaya konulabilmektedir. İnsanlarda kişiliğin daha çok içe dönük ya da dışa dönük olarak yapılandığı görülmektedir. (Fordham, 1983)

Jung'a göre bu iki ana kategori tanımlamaları aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır.

A) İçe dönük tip: Kendi üzerine kıvrılmış ve dış dünyaya kapalıdır.

B) Dışa dönük tip: İhtiyaç hissettiği dış dünyaya yönelmiştir.

Bütün kişilerde iki yönelim de mevcuttur fakat bir tanesi daha baskın çıkmaktadır. Bazı zamanlarda koşullar değiştiğinde zıt taraf daha ağır basarak su yüzüne çıkmaktadır. (Jung, 1984)

Jung, kişiliğin dört temel fonksiyonu şu şekilde tanımlamaktadır.

a) Duyuş (Sensation): Duyu organlarıyla (görme, işitme, koku, tat) algılamaktır.

b) Hissetme (Feeling): Kendisini ve başkalarını değerlendirebilme yetisidir.

c) Düşünme (Thinking): Düşünme işlevi, mana ve kavrayış anlamına gelmektedir.

d) Sezgi (İntuition): Bilinçli algılamamanın dışında gerçeğin fark edilebilmesidir, bir nevi içe doğuş anlamına gelmektedir.

Jung bu noktaları esas alarak düşünen içe dönük, düşünen dışa dönük, duygusal içe dönük, duygusal dışa dönük, duyusal içe dönük, duyusal dışa dönük, sezgisel içe dönük, sezgisel dışa dönük olmak üzere sekiz tür içe ve dışa dönük tipe ulaşmaktadır.

Jung, Kretschmer gibi tipleri ekstrovert ve introvert diye ayırarak tanımlamıştır. Ekstrovert kişilik sosyal, iyimser, dışa dönüktür buna karşılık introvert kişilik ise dış gerçeklikten kaçan, daha az sosyal ve kendi iç dünyasına dönüktür. (Songar, 1981)

İntrovert sakin, sessiz ve güç temas edilirdir. Çocuksu bir maske ile melankolik bir mizacı gizler. Ekstrovert, çevresine hemen uyum sağlayarak yeni ve bilinmeyene hemen güvenebilmektedir. Ekstraversiyon tutumları, duygu, duyu, sezgi ve düşünme fonksiyonları mevcuttur. (Hall, 1957)

Jung'a göre kişilik, birbiriyle etkileşim halinde sistemlerden meydana gelmektedir. Bu yapılar yalnızken önemli bir fonksiyon olmak ile beraber, diğerleriyle ilişki içerisinde de yapılanmaktadırlar.

Jung kişiliği meydana getiren parçaları ego, kişisel bilinçaltı, kolektif bilinçaltı ve arketipler olarak tanımlamaktadır. Ego birlik, bütünlük ve süreklilik duygusunu yaşatır ve kişiliğin "benlik" kavramının oluştuğu yerdir. (Jung, 1991) Ego'nun gücü ile bilince ulaşamayan duyu algılamaları mevcuttur. Hayatın büyük bir bölümü kısmen anlaşılır ya da algılanamayan durumlardır.

Kişisel bilinçaltı ego'ya komşu alandır. Bireyin, önce bilinçli fakat sonra bastırıldığı çocuksu düş ve arzularından, yüksek algılarından ve sayısız unutulmuş tecrübelerinden oluşmaktadır. Kolektif bilinçaltı kişisel bilinçaltının daha derinlerindedir. Kolektif bilinçaltı insanın var olmadan önceki geçmişinden getirdiği gizli bellek kalıntılarıdır. Kolektif bilinçaltında arketipler bulunmaktadır. Arketip duygusal açıdan kuvvetli, genetikte aktarılan evrensel bir düşünme şeklidir. Bazı arketiplerin kişilik yapısında önemli rolü vardır. Kolektif bilinçaltındaki başlıca arketipler şunlardır: Persona: kişinin toplumsal beklentilerden dolayı takındığı maskedir. Bu süreçte kişide kendine ait olan pek çok şey kaybolmakta ya da bastırılmaktadır. Kişilerin birden çok personası olabilir. Örneğin, iş hayatında farklı, sosyal hayatta farklı maskeler kullanılmaktadır. (Jung, 1954) Personanın aşırı olarak kullandığı durumlarda bazı psikopatolojiler ile karşılaşılabilir. Bazen persona kullanımı o kadar başarılı olur ki sonunda görüldüğümüz gibi olduğumuza inanabiliriz. Bu durum çok kötü sonuçlara yol açabilmektedir. (Jung, 1954)

Psikopatoloji oluşmasının en önemli nedeni Jung'a göre insanların kendilerine yabancılaşmalarıdır. Yabancılaşma kavramına gelmeden bireyselleşme ve bütünleşmeyi hatırlamak gerekmektedir. Bireyselleşme, kişilik oluşumundaki boyutların bağımsız olgunlaşmasıdır. Bireyselleşme, yaşam süresinde yavaş yavaş gelişir. Hayatın ikinci yarısında görünürlüğü artmaktadır. Gerekli yaşantılar ve eğitim koşuluyla sağlıklı bireyselleşme gerçekleşmektedir. Aksi takdirde kişiliğin gelişimi kusurlu olacaktır. (Özğür, 1989) Bütünleşme, bireyselleşme sürecinden sonra yapılanmada birliğin olamaması sonucundaki yabancılaşma anlamına gelmektedir. (Franz, 1971) Bütünleşmiş birey, kişiliğin göz ardı edilmiş yönleriyle uzlaşmaya varabilmiştir.

Jung'a göre bireylerin kim olduğunu bilmesi kendini gerçekleştirilmesinden daha önemlidir. Kişinin potansiyelini ortaya koyabilmesi ancak kim olduğunu öğrenebilmiş olmasına bağlıdır.

Jung tedavideki "doğru" yaklaşımına ait görüş ayrılıklarının, dışa dönük ve içe dönük tanımlamalarındaki görüş farklılıklarından kaynaklandığını söylemektedir. Kişilik bölümleri arasında daima bir etkileşim söz konudur ve bu etkileşimler: bir bölümün diğer bölümün güçsüzlüğünü ödünlemesi, bir bölümün diğerine karşı çıkması ve iki ya da daha çok sayıda bölümün birleşerek bütün duruma gelmesi olarak üç kategoride incelenmektedir. Ödünleme içe dönüklük ve dışa dönüklük arasında rol

oyunmaktadır. Bilinç düzeyinde dışa dönüklük baskın ise bilinç dışı, içe dönüklüğün olgunlaşmasına fırsat yaratmaktadır. Dışa dönük davranışları olan kişilerin rüyalarının içe dönük olduğu görülmektedir. Bilinç dışı kişilik yapılanmasını ödünlemektedir. (Franz, 1971)

2.2. Kişilik ve Psikopatoloji

"Göründüğümüz gibi olduğumuza inanmak" yalnızca toplumsallaşma süreci ile meydana gelmemektedir. Ego'nun, yani kişinin persona ile özdeşleştiği koşulda da ortaya çıkabilmektedir. Kişi maskesinin gerçekte kendisi olduğuna inanır ve kendisine yabancılaşır. Ego'nun persona ile özdeşleşmesi şişme (inflation) diye tanımlanmaktadır. Bu insanlarda bazı psikopatolojileri görmek mümkündür. Maskeyi kendisi sanan insan personasının gerektirdiği rolleri hayata geçiremediğinde yetersizlik duygusuna kapılmaktadır, hatta çocuklarına farklı görevler yükleyerek onların hayatındaki sorunların temelini atılmasına da sebep olabilecektir. (Yanbastı, 1990)

Kişi persona ile birleşirse, bilinçli rolün gerçek kişiliği olduğunu sanmaya başlar. Bu durumun sonucunda kendisine yabancılaşır. Özerk bir insan olması gerekirken toplumun bir yansımasından öteye geçemez. (Geçtan, 1988)

Dışa dönüklük içe dönüklüğe, duygular düşüncelere karşı çıkmaktadırlar. Ego'da olduğu gibi bilinç dışının içsel arzuları ile dıştan gelen kültürel beklentiler zıt kutuplarda dengelenmeye çalışılmaktadır. Çatışmalar hayatın en önemli yapı taşlarıdır. Bu çatışmalara dayanma gücü gösteremeyen bireylerin final sahnesindeki durumunun nevroz ya da psikoz olduğu görülmektedir. İhtiyaç duyulan gücü ortaya koyabilen kişiler: çatışmaları, yaratıcı bir güç kaynağı ve davranışlarına canlılık katan önemli bir unsur olarak kullanabilmektedirler. (Geçtan, 1988)

Bireyde enerji dağılımı dengeli olmadığı zaman duygusal tepkileri azalarak duyarsız kalmaya başlamaktadır. Bu davranışın temelinde kendini koruma beklentisi bulunmaktadır. Bu durum psikotik hastalarda görülmektedir. Bazen kişilik bölümlerinden biri aşırı gelişerek geriye kalanından kopmaktadır. Bu durum bütün enerjiiyi tek alana çektiği için dengeleri sarsmaktadır. (Yanbastı, 1990)

Var olan tipoloji kuramları arasında en gelişmiş olan Jung'un kişilik tipleri yaklaşımıdır ve kendi döneminden sonra da dikkatleri çekmiştir. Farklı birçok ülkede çalışmalar devam ederek enstitüleşmiştir.

Bu araştırmacılarından olan Myers ve Briggs Jung'un psikolojik tipler teorisini daha iyi anlaşılabilir fonksiyonel bir forma getirmek maksadıyla Myers Briggs Tip Belirleyicisini (Myers Briggs Type Indicator) ortaya koymuşlardır. Bu envanter söz konusu dört özelliği temel alan ifadelerden oluşarak insanları on altı farklı psikolojik kategoride gruplandırmaktadır. Tipoloji kuramı temelinde oluşturulan en kapsamlı ve güncel envanterdir. Ülkemizde önemli bir eksiklik olarak görölen ve normal insanların kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik olarak geliştirilen testler nispeten az olmakla birlikte, doğrudan psikolojik tip belirlemeye yönelik envanterlerin bulunmaması, bu envanterin Türkiye koşullarına uyarlanması açısından son derece önemlidir.

Costa, McCrae, Eysenck, Thomas, Chess ve Rothbart günümüz kişilik kuramcılarındandır. Oldukça tartışmalı konulardan olan sınırdaki kişilik bozukluğu ve duygudurum bozuklukları üzerine çalışmalarının olduğuna rastlamaktayız. Huy ve karakter ile ilgili var olan çalışmalardan en çoğunu gerçekleştirmiş olan Cloninger biyolojik yapı ile yaygın huy özelliklerini ilişkilendirerek psikobiyolojik bir model oluşturmuştur. Cloninger ortaya koyduğu dört huy özelliğinin birbirinden biyolojik olarak bağımsız olduğunu ve insan hayatının ilk yıllarında bu genetik temellerin oluştuğunu söylemektedir. Cloninger modeline daha sonra üç karakter boyutu daha dahil etmiştir. Cloninger'in Huy ve Karakter Anketi'nin Türkçe uyarlaması 2004'te Köse ve arkadaşları tarafından "Mizaç ve Karakter Envanteri" adı ile yapılmıştır. Söz konusu ölçek duygudurum bozukluklarına eşlik eden huy ve karakter özelliklerinin, bağlantılı beyin alanları ve birinci ulak sistemlerinin huylarla ilişkisinin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. İlgili araştırmalara bakıldığında sonuçlar duygudurum ve anksiyete seviyesi ile ilişkilendirilebilmiştir. (Svrakic et al., 1992)

Depresyonda zarardan uzaklaşmaya çalışma ve işbirliğine yaklaşmak istememe gibi farklılaşan durumlar olsa da, hafif ve orta düzey depresyon durumlarında Huy ve Karakter Anketi'nin sonuçlarının depresyondan etkilenmediğine rastlanmıştır. Bu doğrultuda hafif ve orta seviyedeki depresyonda, altta yatan kişilik yapısı ile bağlantılı ilişkinin ortaya konabileceği yorumu yapılmıştır. (Sato, et al., 2001)

1998'de Cloninger ve arkadaşları bahsettikleri karakter çeşitlerinin psikoz ve duygudurum bozukluklarına yatkınlık oluşturabildiğini söylemişlerdir.

Huy ve karakter'e göre depresyonda hangi antidepresanın o kişi için doğru ilaç olduğunu ve istenilen sonuçları destekleyeceğini ortaya koyan araştırmaların varlığı

heyecanlandırıcıdır; ancak şu an için tatminkar sayıda kişi ile tutarlı bulgular ortaya konamamıştır. (Joyce, vd., 1994; Nelson ve Cloninger 1995, Tome ve ark. 1997, Tetsuya ve ark. 1999)

Kişilerin yüksek değerde düzenli olarak yenilik aramasının işlevsellikte bozulmanın belirtisi olabileceği düşünülmektedir. (Strakowski, et al., 1993) Cloninger'in psikobiyolojik kişilik yaklaşımı, huy ve karakterin duygudurum bozukluğunda sağaltıma ve prognoza yardımı olabileceği ile ilgili net bir sonuç ortaya koyamamıştır. Bu durum modeli etkisizleştirmektedir.

Eysenck yaklaşımında temelde psikopatoloji ile bağlantılı olduğunu düşündüğü nevrotizm, içe dönüklük, dışa dönüklük ve psikotizmden bahsetmektedir. Otonomik sinir sistemi çok fazla aktif kişilerin nevrotizme, şartlanmaya açık kişilerin ise psikotizme yatkınlığı bulunmuştur. (Eysenck, 1991; Millon and Davis, 1996)

Costa ve McCrae'nin 1978'de ortaya koydukları yaklaşım ilk zamanlarda yalnızca nevrotizm, dışa dönüklük ve deneyime açıklık ifadelerinden meydana gelmekteydi. Ardından uzlaşabilirlik ve sorumluluk da ilave edilerek beş faktörlü bir kişilik modeli ortaya konulmuştur. (McCrae, 1991; Costa and McCrae, 1997)

Heterojenite varsayımına göre, depresyon ve kişilik bozukluğu belirti ve bulguları farklı kaynaklardan ortaya çıkmaktadır. Genetik ve yapısal etkenler çevresel etkenlerle birleşerek depresyon veya kişilik bozukluklarına yatkınlık oluştururlar. Bu heterojen toplamdaki hem kişilik bozukluğu, hem de depresyonun belirti ve bulgularını gösteren bireyler çıkabilir. (Farmer ve Nelson, 1990)

Sınırdaki kişilik bozukluğunun bir duygudurum bozukluğu olduğunu savunanlar, sınırdaki kişilikte var olan "duygulanım düzensizliğinin" biyolojik bir özellik olduğunu ve bir huy yatkınlığı çevresinde geliştiğini ileri sürerler. (Soloff et al., 1991) Buradaki bilgi, bu araştırmanın temelinde bulunması amaçlanan psikopatoloji ve kişilik tipleri arasındaki ilişkinin varlığını ortaya koyar niteliktedir; ancak hangi psikopatolojilerin hangi kişilik tipi ve huy ile bağlantılandığı çok geniş kapsamlı bir araştırma konudur.

Sosyal fobinin erken ergenlikte başladığını ortaya koyan araştırmalar mevcuttur. Ergenlerde sosyal fobi seviyesi ve içe dönüklük, dışa dönüklük ve bazı Sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkileri inceleyen bir araştırma yapılmıştır. Araştırma ergenlerde sosyal fobi durumunu ölçen ÇAPA çocuk ve ergenler için sosyal fobi ölçeği (ÇESFÖ) ve Eysenck'in kişilik envanterinin dışa dönüklük alt testi (EKE-

DD) verilerek yapılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde iki ölçek arasında negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra ÇESFÖ puanlarından içe ve dışa dönüklüğün cinsiyet faktörü ile ilişkili olabileceği yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Sosyal fobiyi 1903'te ilk olarak Pierre Janet ortaya koymuştur. Klinik olarak tanımını ise 1970'de Marks oluşturmuştur. (Demir, 1997) Sosyal fobi, geniş çerçeveden bakıldığında: bireyin toplumsal ve edimsel ortamda utanacağı, yanlış bir davranışta bulunmaktan ve diğer insanlar tarafından negatif değerlendirilmekten kaçması şeklinde tanımlanmaktadır. (Demir, 1997)

Sosyal fobi %13.3 oranında hayat boyunca ve %7.9 oranında bir sene süreyle var olan, majör depresif epizod ve alkol bağımlılığı ardından en fazla bulunan 3. Psikiyatrik problem olarak tanımlanmaktadır. (Topçu, 2004)

1991'de Van Ameringen, Mancini, Styan ve Donison sosyal fobiye en çok eşlik eden psikiyatrik bozukluğun, duygudurum bozuklukları ve öncelikli olarak majör depresyon olduğu sonucunu bulmuşlardır.

Araştırmalar sosyal fobinin daha çok ergenlikte yani 13-18 yaş civarında var olduğunu ortaya koymaktadır. Hayata sonradan dahil olan sosyal ve mesleki ihtiyaçlar tetiklemedikçe 25 yaştan sonraki dönemde ortaya çıkması pek görülmemektedir. (Topçu, 2004)

1116 hasta ile yapılan görüşmelerin finalinde kişilerin paranoid, pasif agresif, borderline kişilik bozukluğu ve diğer kişilik bozuklukları ile yüksek komorbid özellikler taşıdığı bulunmuştur. (Watson ve ark 1998) Psikopati ve antisosyal kişilik bozukluğu kategorilerinde de paralel sonuçlar görülmüştür. Antisosyal kişilik bozukluğundaki kişilerin %25'inde psikopati görülmüştür. Beş faktör modelindeki incelemelerde psikopatinin ancak boyutsal değerlendirilebileceği söylenmektedir. (Joshua, et. al., 2001)

2.2.1. Kuramsal Çerçeve ve Kişilik ve Psikopatoloji

Kraepelin, Schneider ve Kretschmer belirgin psikiyatrik bozuklukların minör çeşitleri olarak tanımlanan huy özelliklerini bir yelpaze ile ilk ortaya koyan kişilerdir. Bunun yanında Akiskal'ın "silik iki uçluluk" ve "duygulanımsal huylar" terimlerinin büyük önem arz ettiği görülmektedir. Cloninger ise huyun genetik tarafına dikkat

çekerek psikobiyojik modelde, kişiliği huy ve karakterin fonksiyonu olarak ortaya koymaktadır.

Rothbart, huy kavramını kişinin biyolojik olarak doğuştan getirdiği, zamanla kalıtım, olgunlaşma ve deneyim gibi etkenlerden etkilenecek şekilde şekillenebilen bir yapı olarak tanımlamaktadır. (Rothbart, et al., 2000)

Kişilik bozuklukları ve duygudurum bozuklukları arasındaki bağlantılandırma için yalnız başına açıklayıcı net bir verinin ortaya koyulmadığı görülmektedir. DSM-III ile beraber çok eksenli sınıflamanın ortaya konması sonucunda kişilik bozuklukları, eksen II bozuklukları ile ilişkilendirilerek, bağlantılandırılmaya başlanmıştır.

Dilley 1987'de Jung'un tip teorisinin danışman eğitim sürecinde uygulanabilirliğini incelemiştir. Carl Jung'un psikolojik tip teorisini ve Jung'un tiplerini ölçen bir envanter olan MBTI'yi araştırmalarında kullandığı görülmektedir.

Kişilik ve psikopatoloji ilişkisini ortaya koyan spektrum modeli ve boyutsal modeller ile ilgili araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Öncelikle beş faktör kişilik yapılanması ve Cloninger'in psikobiyojik modelinin klinik çalışmalar ile bağlantısının araştırıldığına rastlanılmaktadır. Boyutsal yaklaşım DSM kategorilerinin yerine geçemese de, farklı bir eksen oluşturarak huy ve karakteri tanımlamaktadır. Bu yaklaşım hastaların tedavi planlaması açısından tamamlayıcı bir unsur oluşturmaktadır.

Psikanalitik yaklaşım hayatın farklı dönemlerinde ortaya çıkan psikolojik problemlerin temelinde kişilik tiplerinin var olduğunu ve kişiliğinde geçmişteki yaşantılardan etkilenebildiğinden bahsetmektedir. Elbette bu fikre katılmayanlar mevcuttur. (Cristoph ve Barber, 2004) Psikanaliz kişilik sınıflarının ortaya çıkma safhalarını incelemiştir. Psikanalitik kaynaklarda nörotik, obsesif, psikotik, fobik, perverse, histerik, narsistik, sınırda (borderline), depresif, mazohistik, şizoid tipten bahsedildiği görülmektedir. (Totton ve Jacobs, 2001) Sonraki süreçlerde kişilik ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Matür, nevrotik, immatür mekanizmalar ortaya konmuştur. Anna Freud ve Otto Fenichel'in bireylerin kişilik özellikleri ile savunma mekanizmalarını bağlantılandırarak inceledikleri görülmektedir.

Nesne ilişkileri kuramcılarında Kernberg, psikanalizden yola çıkarak iki boyutlu psikopatoloji spektrum modelini ortaya koymuştur. I. ve II. eksen birbiriyle devamlılık göstermektedir. Birinci eksen intro ve ekstra versiyon bulunurken, ikinci

eksende yüksek işlevsellik ve düşük işlevsellik mevcuttur. Nevrotik organizasyon ile psikotik organizasyon arasındaki alan, farklı kişilik tiplerini içermektedir. (Kernberg, 2004)

Kişilik bozuklukları dışında başka ruhsal bozuklukların da, boyutsal modellerinin oluşturulduğu görülmektedir. Duygudurum bozuklukları, alt tipler ve huy ilişkisi sınıflandırmaları ile incelenmektedir. Bu durumun ruhsal bozuklukların sınıflandırılmasına ve tedavisine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde: kişilik bozukluklarını inceleyen boyutsal modellerin, klinik fenomenleri daha net açıklayabildiği görülmektedir. Araştırmacılar kategorik sistemden çok boyutsal bir sınıflamanın yani bazı sınırlı özelliklerin kişilerde farklı oranlarda var olması durumunun daha işlevsel bir kurgu olduğunu düşünmektedirler. (Ball, 2001; Haslam, 2003) DSM sınıflandırmasında II. Eksen ilk oluşturulduğunda, klinik anlamda hasta tiplerini anlatmak daha kolaylaşmıştır. Ancak ayırıcı geçerliliğin yeterli bulunmaması, deneysel verilere dayanmaması gibi açıkların olduğu da iddia edilmektedir. (Haslam, 2003; Ball, 2001)

Kategorik sınıflama ile ilgili eleştirilen noktalara baktığımızda aynı hastanın birden çok kategorinin içeriklerini kapsayabildiği görülebilmektedir. Hayattaki uyumumuzu sağlayan psikofizyolojik sistemin birden daha fazla tanı kategorisine ait gözükebilmesi karmaşa yaratmaktadır. Bu durumun daha net açıklanabilmesi beklenmektedir. Bireyler hem histrionik, hem narsistik, hem de obsesif kompulsif tanımlamalar alabilmektedir. DSM IV-TR'de kişilik için kategorilerin, boyutsal özellikler olarak ele alınabileceği ve bir hastada birden daha çok kişilik özelliğinin boyutlar şeklinde olabileceği söylenmektedir. Bir takım araştırmalara bakıldığında aynı kategorideki hastalarda bire bir aynı özellikler bulunmamaktadır. Histrionik dört hastada değişik özellikte insanlar olabilmektedir. Zeka, dışa dönüklük, içe dönüklük, heyecanlı ya da durgun olmak bireyler açısından "histrionik" olmaktan daha belirleyici niteliktedir. Bu araştırma ise bu bağlantılandırmalar doğrultusunda kişilik özelliklerinden yola çıkarak, patolojik özellikler ile bağlantılarını inceleme yönünde ilerlemektedir.

DSM II.eksen sisteminin kategorik olarak hastaları iyi bir şekilde tanımlayamadığının düşünüldüğü görülmektedir. Boyutsal modele olan ihtiyaç dikkat çekmektedir. Boyutsal modellere Hans Eysenck'in üç boyutlu modeli, Paul Costa ve

Robert McCrae'nin beş faktör modeli, Cloninger'in 4 huy 3 karakterden oluşan 7 boyutlu psikobiyojik modeli örnek olarak verilebilmektedir. Tam bu noktada bu modellerin temelinde bir genotipin yani biyolojik tabanın var olup olmadığı ile ilgili net bir bağlantı oluşturulamamıştır. Bu araştırma ile temeldeki bu bilinmezliği de incelemek amaçlanmaktadır.

Eysenck'in kuramında tanımlanan dışa dönük fenotipi içinde yer alan fenotipik sosyallik ve dürtüsellik özellikleri bağımsız genetik belirleyicilere sahiptir. (Rosemann, vd., 2002) NEO kişilik envanterinin beş faktör modelinde ise “nörotizm, ekstraversiyon, açık olma, iş birliğine girme, sorumlu olma” temel kişilik tipleri ilişkilendirilmektedir. (McCrae ve Costa, 1992) Catell ve Eysenck'e dayanan big five'a bakıldığında nörotizm (ruhsal dengesizlik), ekstraversiyon (dışa dönüklük), openness (açıklık), agreeableness (uzlaşmacılık), conscientiousness (vicdanlılık) ve dürüstlük alt boyutları görülmektedir. Daha sonraki süreçte beş faktör modeli stres, olumsuz algı, dinamizm, değişim, ilişki, odaklanma, kendini disipline etme başlıkları ile revize edilmiştir. Eysenck'in PEN modelindeki psikotizmin, beş faktör modelindeki düşük uzlaşmacılık ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Kategorik I. eksen ve II. eksen bozuklukları olan bireylerdeki kişilik boyutlarına beş faktör modeli ile bakıldığında yineleyici unipolar depresyon, anksiyete, şizofreni ve bipolar bozuklukların tümünde nevrotizm yükselirken uzlaşmacılık boyutunda düşme görülmektedir. Dışa dönüklük boyutunun bipolar bozuklukta yükseldiği görülürken, şizofrenide düştüğü görülmektedir. Buradaki mevcut literatür bağlantılarında olduğu gibi bu araştırmada da Myers Briggs Tip Belirleyicisinin alt boyutlarında var olan dışa dönüklük ile psikopatolojiler arasında benzer ilişkiler bulabilmek planlanmaktadır. Yapılan araştırmalardaki benzer ilişkilendirmeler incelendiğinde kişilik bozukluklarındaki dışa dönüklük ve uzlaşmacılık boyutunun düşük olduğu görülmektedir. Paranoid boyuta baktığımızda yüksek öfke ve hostilite, düşük güven duygusu, açık sözlülük ve uyum tespit edilmiştir. Şizoidlerin sıcaklık, nezaket ve olumlu emosyonları göstermedikleri, şizotipaller de ise yüksek anksiyete düzeyi ve diğerlerinden farklı olarak fantezi, eylem ve fikirlere açıklık bulguları gözlemlenmektedir. (Morey, et. al., 2002) Histrionik: yüksek dışa dönüklük, deneyimlere açıklık; borderline: nörotizm alanı yüksek (duygusal dengesizlik); narsistik olgusu: düşük uzlaşmacılık, elseverlik, ılımlılık ve şefkatlilik; antisosyal ise düşük

dürüstlük-vicdanlılık-uzlaşmacılık olarak tanımlanmıştır. Yüksek nörotizm (kaçıngan, bağımlı) boyutunun da yüksek dürüstlük-vicdanlılık (Obsesif) ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Danışanların terapötik sürecinin detaylarını tasarlarken, beş faktör ile elde edilen ilişkilendirmelerin psikoterapistte yardımcı olacağı ortaya konmuştur. (Widiger, et. al., 2002) Bu çalışmada da benzer bağlantılar incelenerek, var olan eski araştırma verileri ile bir paralellik gösterip göstermediğine bakılacaktır.

Yüksek düzeyde nörotizm: yüksek anksiyete ve dezorganizasyon ile bağlantılandırılmıştır. DSM IV kişilik bozukluğu kategorileri ile beş faktör modelinin 30 yönü arasındaki ilişkiler incelendiğinde, şizotipal bozukluk dışında DSM IV kategorilerini boyutsal olarak tanımlayabildiği görülmektedir. (Lynam ve Widiger, 2001) Bu çalışmada kullanılan envanterlerin alt boyutları ile bu kategoriler arasındaki benzerliklerden yola çıkarak hipotezler ilişkilendirilmeye çalışılacaktır. Lynam ve Widiger'in araştırma sonuçları incelendiğinde kişilik bozuklukları ve I. eksen patolojiler arasında yüksek oranda ilişki ortaya konmaktadır; ancak bizim çalışmamızda kullanılan Myers Briggs Kişilik Tip Belirleyicisindeki farklılık envanterin kişilik bozukluklarına odaklanmamasıdır. Myers Briggs, kişilik yönelimleri ile ilgili temel boyutları ortaya koyan tanımlamalar içermektedir. Geçmiş araştırmalardan elde edilen bilgiler doğrultusunda kişilik ile psikopatoloji arasındaki bağlantıların ortaya konulmuş olduğu görülmektedir. Bu durum bu çalışmada farklı fonksiyonların oluşturulmasına ilham vermiştir.

Kişiliğin genetik yapı ve çevresel etkilerin birleşiminden meydana geldiği görüşünün genel kapsamda kabul edildiği görülmektedir. Yapısal sistemde kişiliğin huy, karakter ve zekanın birleşiminden meydana geldiği düşünülmektedir. Beraber büyüyen ikizlerde çevrenin huy kavramını, kişiliğin diğer bölümlerine nazaran daha az etkilediği görülmüştür.

2.3. Kişilik Sınıflamasında Kategorik Yaklaşımın Problemleri

Kategorik yaklaşım bireyleri çok basite indirgeyerek ön yargıyı besleyebilmektedir. Kişilerin normal ile ilgili net sınırların belirlenmesi, bireyleri kategorize etmektedir. Bu yaklaşım yeterli tanımlama sağlamakta eksik kalmaktadır. Bu nedenle kategorik çok eksenli tanımlamaya, yeni bir eksen olarak boyutsal değerlendirilmenin dahil edilmiş olması faydalı görülmektedir. Araştırmaların bütünlendirici bir çerçeveden incelenmesi, kişiliği anlamak için daha fonksiyoneldir.

Alandaki profesyonellerin ortaya koydukları gözlem ve modellemelerin doğru ve faydalı sonuçlar ortaya koydukları düşünülmektedir. Kişiliğin birçok fonksiyonun birleşiminden oluştuğu temel bilgisi ile insanların değerlendirilmesi gerekmektedir. Yeni yapılacak genetik ve sosyolojik araştırmalarda faydalı bağlantılar oluşturulmasına bu bulgular destek sağlayacak ve daha net cevaplar elde edilebilecektir. Gelecekteki çalışmalar kişilik ve psikopatoloji arasındaki ilişkilenebilirliğin neden sonuç ilişkisinde de gösterebilecektir. Kullandığımız modellemeler %100 tek doğrudur diyememek ile beraber klinisyenler arasında ortak bir dil oluşturmamıza yardımcı olmaktadır. Bütün bu araştırma bulguları, yakın bir gelecekte daha kapsamlı araştırma sonuçlarının ortaya konulacağı günlerin yakın olduğunu düşündürmektedir.

2.4. Kişilik Testleri

Testler genel yetenek testleri, özel yetenek testleri, başarı testleri, kişilik testleri olarak kullanılış amaçlarına göre sınıflandırılmaktadır. Kişilik testleri, araştırma kapsamında gündemimizi oluşturduğu için, detaylandırılarak ele alınmaktadır. Kişilik testleri bireyleri, başkalarından ayıran özellikleri ortaya çıkarmaktadır. Genel itibari ile utangaç, sosyal, girişken, iyimser, karamsar vs. olunması gibi ayrımlar yaptığı söylenebileceği gibi kategoriler kişilik testinin yapılanmasına göre değişmektedir.

Kişilerin psikolojik özelliklerini ölçmeyi amaçlayan araçlara "Psikolojik Ölçme Araçları" denilmektedir. (Özoğlu, 1982) Psikolojik testler, kişilerin davranışlarını, standart şartlar içinde gözlemlemek ve tanımlamak için kullanılan sistematik bir yöntemdir. Testin sonuçları çoğunlukla sayı ve kategoriler kullanılarak gösterilmektedir. Sayı, belirli bir dağılımda deneğin, başkalarına göre belirli bir yerde olduğunu tanımlamaktadır. (Cansever, 1982) Psikolojik testlerin eğitim, öğretim hayatında aktif kullanıldığı görülmektedir. Kişilik testleri özellikle endüstride, profesyonel iş hayatında, yönetimde, orduda, sağlık hizmetlerinde, eleman seçme ve yetiştirmede yaygın olarak kullanılmaktadır. Akıl sağlığının klinik uygulamalarında ise kişilik testleri çok önemli bir unsur olarak yerini bulmuştur.

Kişiliğin tanımlanmasında kişilik testleri kullanılmaktadır, fakat kişiliği tam anlamıyla eksiksiz tanımlamak mümkün değildir, çünkü anlaşmaya varılmış ortak bir tanımdan çok, farklı kişilik kuramları baz alınarak oluşturulmuş tanımlar mevcuttur. Tanımlarda hangi kişilik kuramının temel alındığının belirtilmesi gerekmektedir.

Woodworth, savaştan sonra ABD ordusunun asker seçimlerinde ruhsal çöküntüye eğilimi olan kişileri görebilmek için oluşturulmuş ilk modern kişilik testidir. Günümüzde geçerlilik, güvenilirlik çalışmaları yapılmış birçok kişilik testi, kurumsal şirket, ruh sağlığı ve danışmanlık gibi alanlarda aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Türkiye’de uyarlaması yapılmış bu testlerin bazılarında aşağıda bahsedilmiştir.

2.4.1. NEO PI-R / NEO Kişilik Envanteri

NEO PI-R dünyada en çok kullanılan kişilik envanteridir. Duygusal dengesizlik, dışa dönüklük, açıklık, geçimlilik ve sorumluluk olmak üzere beş farklı kişilik boyutunda değerlendirme yapmaktadır. Her boyutun alt boyutu bulunmaktadır. (Costa and McCrae, 1985)

2.4.2. Cattell 16 PF Kişilik Envanteri

İş hayatında ve klinik araştırmalarda çok fazla tercih edilmektedir. Geliştiricisi Raymond Cattell olmak ile beraber NEO PI-R gibi beş faktörden oluşmaktadır. 16 PF problem çözme, baskınlık, sıcakkanlılık, girişkenlik, strese tolerans, canlılık, kurallara bağlılık, duyarlılık, kendine yeterlilik, değişimlere açıklık, ihtiyatlılık, soyuta odaklılık, ketumluk, mükemmeliyetçilik, kendini sorgulama ve gerginlik kişilik boyutlarını içermektedir. Onluk skala kullanılmaktadır. (Cattell and Cattell, 1993) Çalışanların yaratıcılık, akademik başarı, düşünce tarzı, empati, insan ilişkileri, liderlik potansiyeli, dürüstlük, kendine güven, iş performansı gibi özelliklerinin tahmininde etkili olduğu görülmüştür. (Cattell, et. al., 1970)

2.4.3. Myers Briggs Kişilik Envanteri

Myers Briggs kişilik envanteri Carl Jung’un kişilik teorisine dayanarak geliştirilmiştir. Zorunlu seçmeli sorulardan oluşan bu envanter kişilerin tercihlerini göstermektedir. Dışa dönük / içe dönük, genel / özel, düşünen/hisseden ve yargılayan / algılayan ana kolonları olarak boyutlanmaktadır.

Dışa dönük / içe dönük boyutu kişinin enerjisini hangi tarafa çevirmeyi tercih ettiğini göstermektedir. Genel (Duyusal) / özel (Sezgisel) boyutu ise, kişilerin bilgi ve deneyimleri nasıl ve nereden edindiklerini göstermektedir. Düşünen / hisseden boyut

karar verirken nelerin dikkate aldığını anlatmaktadır. Yargılayan / algılayan boyutu ise karar verme ya da bilgi toplama sırasında izlediği yolu göstermektedir.

Myers Briggs dört temele dayanarak kişilerin özelliklerini göstermektedir. Onaltı psikolojik kişilik profili mevcuttur. Sonuçlar ışığında bireylere uygun olan işler tespit edilebilmektedir. Tanımlamalara bakıldığında içe dönüklük (introversion), dikkat ve enerjiyi iç dünyaya yönlendiren tutum; dışa dönüklük (extraversion), dikkat ve enerjiyi dış dünyaya yönlendiren tutum; sezgisellik duyulardan gelen bilgiler ışığında anlamlar, bağlantılar kurma olarak düşünülmektedir. (Myers Briggs, 1985)

BÖLÜM III GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Türü

Araştırma İstanbul'da yaşayan 18-60 yaş aralığındaki kişilerin Myers Briggs testi ile belirlenen kişilik tipleri ile SCL-90 değerleri arasındaki ilişkiye göre incelenmiştir. Araştırma sonuçları sentezlenerek bilimsel genellemelere varmak hedeflenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni İstanbul'da farklı ilçelerde oturan 18-60 yaş aralığındaki kişilerden oluşmaktadır. Amaca yönelik örneklem 100 kız, 100 erkek toplam 200 kişiden oluşturulmuştur. Kişilerin bilişsel kapasite, okuma yazma ve teknolojiyi kullanma düzeylerinin yeterli olması dahil edilme kriteri olarak belirlenmiştir. Bağımlı Değişkenler: Yaş, cinsiyet, eğitim, kişilik tipi sonucu, SCL-90 değerleri. Bağımsız Değişkenler: Grup (İstanbul'da basit rastgele yöntem ile seçilmiş 18-60 yaş aralığındaki 100 kadın ve 100 erkek)

3.3. Araştırma Modeli

İstanbul'da yaşayan 18-60 yaş aralığındaki kişilerin Myers Briggs testi ile belirlenen kişilik tipleri ile SCL-90 değerlerinin bağlantılandırılmasında, tek grubun birden çok değişken açısından incelendiği ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Ölçme aracı olarak: SCL-90, Myers Briggs Kişilik Testi ve sosyodemografik veri formu kullanılacaktır. Toplanan verilerin normallik sınamasına göre bağımsız gruplarda t testleri, hesaplanmış değerlerin bulunmasında ve değerlendirilmesinde SPSS istatistik paket programı kullanılacaktır. T-test, varyans analizleri yapılacaktır.

3.4.1. Demografik Veri Formu

Kişilerin demografik bilgilerini toplamak maksadıyla araştırmacı tarafından düzenlenen formda: yaş, cinsiyet, bu güne kadarki eğitim hayatının toplam yılı, medeni durumu, daha önce psikiyatrik ve psikolojik tedavi alma durumu, iş durumu, ikamet, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, yetiştiği aile tipi, kullandığı ilaçlar ve dozları ile ilgili bilgiler sorulmuştur.

3.4.2 SCL-90 Ruhsal Belirti Tarama Listesi

Araştırmada kişilerin psikopatolojik bazı düzeylerini belirlemek için “SCL-90 Ruhsal Belirti Tarama Listesi” kullanılacaktır. SCL-90 Johns Hopkins Üniversitesi psikometrik araştırma ünitesinde; Leonard R. Derogatis ve arkadaşları tarafından 1971’de Hopkins Symptom Checklist (HSCL) envanterinden yardım alarak geliştirilmiştir. Ruhsal Belirti Tarama Listesi kişideki psikolojik belirtilerin hangi seviyede seyrettiğini ve hangi bölümlere ait olduğunu gösteren bir ölçme aracıdır. HSCL’nin beş alt ölçeği olan: somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı ve bunlara ek olarak öfke-düşmanlık, fobik reaksiyon, paranoid düşünce, psikotizm ek skalası eklenerek 0-1-2-3-4 olarak işaretlenen beş cevap seçeneği oluşturulmuştur. Dokuz alt ve bir ek skaladan oluşan on semptom gruplu bir kendini anlatma envanteri haline getirilmiştir. Doksan maddeden yedisi ek skalaya ait olup, ana gruplar dışında onuncu semptom grubu suçluluk duyguları, yemek yeme ve uyku bozukluğu gibi belirtilerden oluşmaktadır. Belirti tarama envanteri ülkemizde ilk olarak 1978’de Gökler tarafından kullanılmıştır. Daha sonra 1980’de Birsöz ve 1987’de Tufan tarafından kullanıldığı görülmektedir.

3.4.3 . Myers Briggs Psikolojik Tip Belirleyicisi

Kişilik tiplerinin belirlenmesinde, veri toplama aracı olarak Myers Briggs Psikolojik Tip Belirleyicisi’nin kullanılması planlanmaktadır.

3.4.3.1. Myers Briggs Psikolojik Tip Belirleyicisi Geçerlilik

MBTI geçerlilik çalışmaları Isabel Myers ve Katharine Briggs tarafından yapılmıştır. Myers ve Briggs yirmi yıldan fazla yaptıkları tip gözlemciliği tecrübelerini Jung’un teorisi ile birleştirmişlerdir. 1942 yılında temel itemler belirlenerek yapılan geçerlilik araştırmaları sonucunda: aynı ifadelerin farklı tiplerde çok değişik anlamlar ifade ettiği ortaya çıkmıştır. Temel kriter grubu için geçerliliği görülmüş itemler ile bir skala oluşturularak A formu hazırlanmıştır. B formu ise aynı itemler tekrardan kurgulanarak düzenlenmiştir. B formu ilerleyen zamanlarda kalabalık gruplarda sınanmıştır. Sürecin yetişkin gruplar üzerinde araştırıldığı görülmektedir. Skalada var olan itemler uygun tip topluluğundaki bireylerin %60’ı tarafından yanıtlanmıştır. İki farklı tip grupta da yüksek ilişki katsayısı göstermiş soruların envanterden çıkartılması sonucunda C formu meydana gelmiştir. C formu korelasyonuna ilk olarak 248 yetişkin

erkek, sonraki sayfada 214 yetişkin erkek ile yapılan araştırmada bakılmıştır. 1956'lı yıllarda araştırma çalışmaları devam etmiştir. 1962'de 200 yeni item eklenerek bilinen tiplerden meydana gelmiş 200 kişiden fazla kişiye uygulanmıştır. Bu süreç sonunda D formu oluşturulmuş ve bu formda anahtar terimlere yönelerek, yalnızca kelimeler sunulmuştur. D formumda itemler sadece bir sunuş şeklinde ortaya konularak klasik soru formunun dışına çıkmıştır. İtem analizleri sonucunda, kavramların yalın ortaya konulmasının envantere büyük katkı oluşturduğu görülmüştür. E ve F formlarında bu itemler ışığında ortaya konmuştur. 1975 yılında 1114 erkek ve 1111 kız, 4. ve 12. sınıflar arasındaki öğrencilerden oluşan grup ile itemlerin tekrardan standardize edilme çalışmaları yapılmıştır. Bu doğrultuda 1977'de MBTI'in yeni versiyonu olarak G formu ortaya konmuştur. MBTI'nin cinsiyet farkı gözetmeyen AV formu da mevcuttur. (Myers, 1983) Myers ve McCaulley'e göre MBTI güçlü araştırmalar sonucunda ortaya konulmuş bir envanterdir. (Myers ve McCaulley, 1985) Envanterin temelinde Jung'un psikolojik tipler teorisi yattığı için geçerlilik araştırmaları da envanter ile bu teorinin bağlantısını araştırma doğrultusunda ilerlemektedir. Jung kişilerin farklı tiplerden meydana gelip yine farklı tipler olarak gelişim gösterdiklerini söylemektedir. MBTI'nin insanları "gerçek" tiplerine göre gruplandırđı düşünülmektedir. Algılama biçimlerindeki yönelimlerin kişilerin ilgilerinde de farklılık oluşturduğu görülmektedir. Düşünce ya da hissetme temel yönelimlerinde de ilgilerine yönelik belirgin farklılıklar olduğu düşünülmektedir. Kişilerin değer, davranış ve temel tercihlerinde motivasyonun etkisine bakıldığında bir yoğunluk görülmemiştir. Kapsam geçerliliği, çok fazla farklı örneklem grupları üzerinde test edilmiştir. Yapı geçerliliği, psikolojik tip tabloları ile paralel oluşturulup, geliştirilmiştir.

Spesifik bir meslek için çizilmiş tablodaki psikolojik tiplerin anlamlı doğrultuda, o mesleğe ilgi gösterdikleri düşünülmüştür. Birbiriyle ilişkili olabileceği düşünülen Psikolojik Tip Belirleyicisi (MBTI), Sıfat Listesi (ACL), Cattell 16PF, MMPI (Minnesota ok Yönlü Kişilik Envanteri), EPPS (Edwards Kişilik Tercih Envanteri) gibi testlerin ilişki katsayıları incelenmiştir. Eysenck'in Kişilik Envanteri, Spielberger'in Durumluk Sürekli Kaygı Envanteri ilişkisi de araştırılmış ve ilişki katsayıları incelenmiştir. Kuder Mesleki İlgı Envanteri, Strong Campbell İlgı Envanteri ve Rokeach Dogmatizm Skalasının da MBTI soruları ile ilişki katsayıları incelenmiştir. MBTI zorunlu seçmeli 94 item ile ortaya konulmuş bir envanterdir. İlerleyen süreçte

envanterin en son formu olan AV (Kısaltılmış form) çalışmalarda esas alınmıştır. Psikolojik tip belirleyicisinde sorular iki veya üç seçenek olarak oluşturulmuştur ve dört boyutta puanlanacak düzende ayarlanmıştır. Puanlar insanların yönelimlerini yansıtmaktadır. I, N, F ve P yönündeki cevaplara 1 puan verilmektedir. Aynı insanların cevapları E, S, T ve J yönünde ise 0 puan verilmektedir.

Kay Kare araştırmasında içe dönük ve dışa dönük (I, E) kişilerin sayıları ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. I-E kişilik tipleri ile cinsiyet arasındaki korelasyon 0.001 düzeyinde saptanmıştır.

G.Sipps, R.A. Alexander, L. Friedt 1977'de Carlyn MBTI'nin güncel psikometrik statüsünü incelemiştir. Carlyn 1977'de MBTI ile gerçekleştirilen 300'den fazla araştırmadan faydalanarak, ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini incelemiştir. Bu çalışmalar sonucunda Carlyn: MBTI'nin kişilik tiplerinin, Jung'un kuramlarında ortaya koyduğu kişilik tipleri ile çok benzer olduğu tespitinde bulunmuştur. Konu ile ilgili araştırmalar MBTI'nin dört kriterinden bir ya da daha fazlasının verilerinin var olan ilgili öteki yapıların değerleri ile korelasyonunun incelenmesine dayanmaktadır. Temsil edilen özellikler entelektüalizm, atılganlık, mesleki ilgiler ve davranışsal stillerden oluşmaktadır. Davis, Grove ve Knowles 1990'da karar verme ile kişilik tipleri arasındaki bağlantıları saptamak için MBTI'ı kullanmıştır. Borrello 1986'da deneklerin muhakeme kabiliyetlerini MBTI ile araştırmıştır. Bu noktadan yola çıkarak yetenek ve kişilik bağlantısına bakılmıştır. Finalde bilişsel değişkenlerin kişilik değişkenlerinden baskın seyrettiği görülmüştür.

Agor ve Weston 1986'da 2900 denek üzerinde çalışmıştır. MBTI envanterini uygulayarak yöneticilerin sezgi güçlerini araştırmıştır. Finalde yöneticilerin sezgi kabiliyetlerinin yönetim, kamu hizmeti, cinsiyet, mesleki ihtisas ve bir parçada etnik köken unsurlarına göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Leiden 1986'da MBTI Psikolojik Tip Belirleyicisi'nin uzun formu ile kısa formunu karşılaştırarak incelemiştir. Tıp öğrencilerinden oluşan iki sınıfa MBTI'nin hem kısaltılmış hem de uzun formu uygulandıktan sonra iki form olmasının uygun olduğuna karar verilmiş ve kısa formun uzun formu temsil eder nitelikte olduğu görülmüştür. Tzeng 1991'de MBTI'nin iki kutuplu ve tek kutuplu derecelemelerini karşılaştırmıştır. İnceleme sonucunda kişilik tipi belirlemede MBTI'nin iki cevap formatı için (iki kutuplu ve tek kutuplu derecelemeler) yapı geçerliği desteklenmiştir.

3.4.3.2. Myers Briggs Psikolojik Tip Belirleyicisi Güvenirlilik

MBTI envanterinin güvenilirlik çalışmaları doğrultusunda ilk aşamada iki yarım güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Erkeklerin Spearman-Brown eşitliği formülünden yararlanarak elde edilen korelasyon katsayısı EI için 0,82, SN için 0,87, TF için 0,84 ve JP için 0.88 olarak bulunmuştur. Kadınların genel toplamda güvenilirlik katsayısı EI'da 0.84, SN 0.86, TF 0.80 ve JP 0.87 olarak elde edilmiştir. Envanterin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları erkekler ve kadınlardan oluşan toplam 9.216 kişilik örnekleme EI 0.83, SN 0.83, TF 0.76 ve JP 0.80 olarak bulunmuştur.

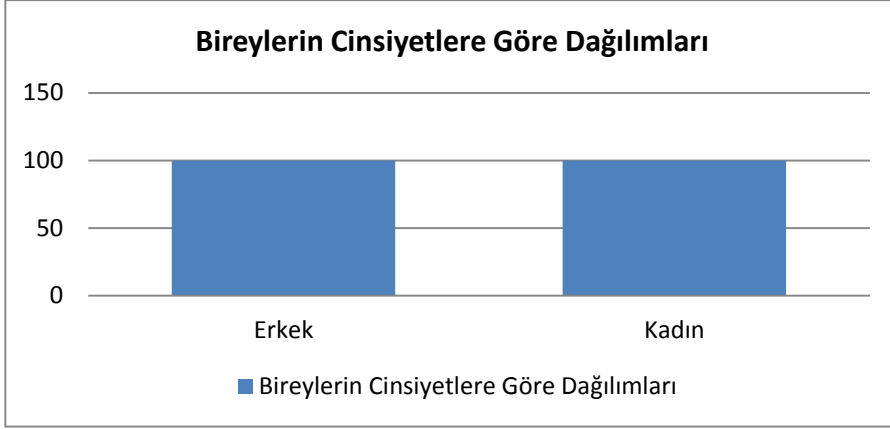
Test Tekrar Güvenirliği: MBTI envanterinin beş hafta ara ile üniversite öğrencilerine uygulanması sonucunda EI 0.82, SN 0.87, TF 0.78 ve JP 0.81 olarak elde edilmiştir. Myers ve Briggs Jung'un psikolojik tipler teorisini daha anlaşılır ve fonksiyonel bir hale getirmek amacıyla Myers Briggs Tip Belirleyicisini (Myers Briggs Type Indicator) oluşturmuşlardır. Bu envanter söz konusu dört özelliği temel alan ifadelerden oluşarak insanları on altı farklı psikolojik kategoride gruplandırmaktadır. Tipoloji kuramı temelinde oluşturulmuş olan güncel ve en kapsamlı envanter olma özelliğini de taşımaktadır.

BÖLÜM IV BULGULAR

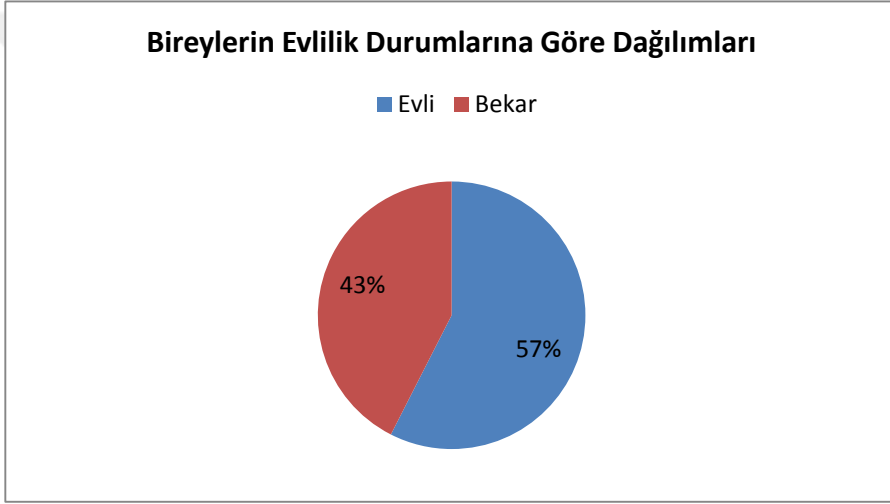
4.1. Demografik Veri Tabloları

Tablo 1: Bireylerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımları

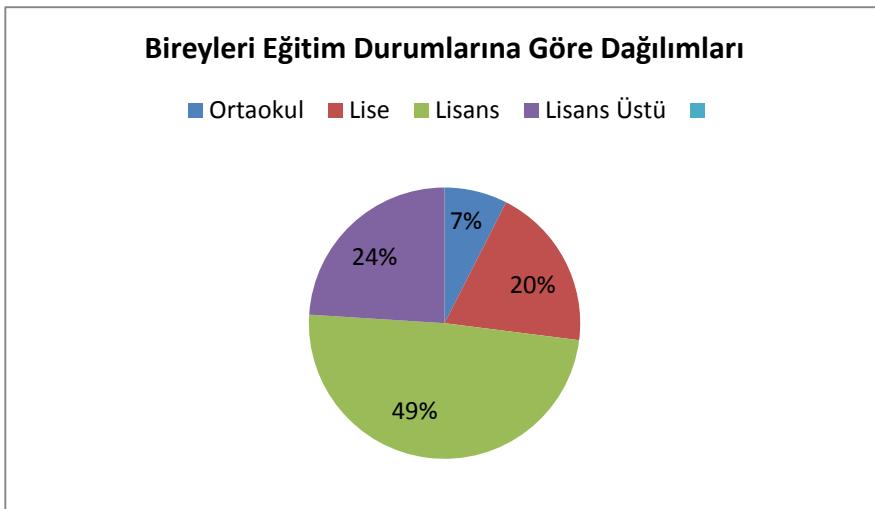
Demografik özellikleri		Kişi Sayısı	%
<u>Yaş</u>	18	21	10,5
	19	12	6
	20	34	17
	21	12	6
	22	20	10
	23	32	16
	24	18	9
	25-30	26	13
	30-40	13	6,5
	40-50	7	3,5
50-60	5	2,5	
<u>Cinsiyet</u>	Erkek	100	100
	Kadın	100	100
<u>Medeni Durum</u>	Evli	115	57,5
	Bekar	85	42,5
<u>Eğitim Durum</u>	Ortaokul	15	7,5
	Lise	39	19,5
	Lisans	98	49
	Lisans ustü	48	24
<u>Psikiyatrik Tedavi</u>	Hiç	164	82
	Evet	36	18
<u>İş Durumu</u>	Çalışmıyor	33	16,5
	Düzenli işte çalışıyor	148	74
	Düzensiz çalışıyor	19	9,5
<u>İkamet</u>	Yalnız	33	16,5
	Arkadaşlar ile	45	22,5
	Aile ile	122	61
<u>Kardeş Sayısı</u>	Tek	44	22
	İki ve üstü	156	78
<u>Yetiştigi Aile Modeli</u>	Çekirdek	176	88
	Geniş aile	6	3
	Tek ebeveyn	18	9

Şekil 2: Bireylerin Cinsiyetlere Göre Dağılımları

Şekil 3: Bireylerin Evlilik Durumlarına Göre Dağılımları

Şekil 4: Bireylerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

4.2. Normallik Sınamaları

Araştırmanın gidişatında kullanılması gereken istatistiki yöntemlerin belirlenmesi için örneklemelere ait değişkenlerin geldikleri kitlelerin normallik analizleri Kolmogorov-Smirnov kullanılarak test edilmiştir. Anlamlılık düzeyi ise 0,05 alınmıştır. Somatizasyon, obsesyon, kişiler arası duyarlılık, depresyon, anksiyete, öfke-düşmanlık, fobi, paranoid, psikotizm, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu normallik sınamaları demografik veriler ile birlikte tablo 2’de sunulmuştur.

H0: %95 güvenle ilgili değişkenler normal dağılımlıdır.

H1: %95 güvenle ilgili değişkenler normal dağılımlı değildir.

Tablo2: İlgili değişkenlerin normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	Statistic	P
Somatizasyon	0,035	0,200*
Obsesif Kompulsif	0,060	0,073
Kişiler arası duyarlılık	0,062	0,062
Depresyon	0,104	0,000
Anksiyete	0,060	0,072
Öfke düşmanlık	0,060	0,072
Paranoid	0,060	0,080
Psikotizm	0,107	0,000
Suçluluk Yeme ve Uyku Bozukluğu	0,039	0,20

Alfa anlamlılık düzeyi= $\alpha=0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablodaki değerlere bakıldığında depresyon ve psikotizm dışındaki bütün değerler için $P>\alpha$ sonucuna ulaşılmaktadır.

$P=0,2 / P=0,073 / P=0,062 / P=0,00 / P=0,072 / P=0,072 / P=0,080 / P=0,00 / P=0,20$ değerleri incelendiğinde H0 hipotezi somatizasyon, obsesyon, kişiler arası duyarlılık, anksiyete, öfke, paranoid, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu değerleri için kabul edilmektedir ancak depresyon ve psikotizm değerlerinde $\alpha<P$ olduğu görüldüğü için $H_0 = \text{Red}$ sonucuna ulaşılmaktadır.

Yorum: Alfa= $\alpha=0.05$ anlam düzeyinde H_0 hipotezi depresyon ve psikotizm dışındaki değerler için kabul edilmektedir. Bu doğrultuda istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde depresyon ve psikotizm dışındaki ilgili değişkenler normal dağılıma uygundur sonucuna ulaşılmaktadır.

Sonuç: Depresyon ve psikotizm dışındaki ilgili değişkenlerin normal dağılıma uygun olduğu görülmüştür. Normal dağılıma uygun değişkenler için parametrik testler uygulanacaktır ancak depresyon ve psikotizm değeri için nonparametrik testlerin uygulanması uygun görülmektedir.

4.3. Hipotezler

H1: İçe dönüklük ile somatizasyon, anksiyete, depresyon, psikotik, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu değerleri arasında ilişki vardır.

H2: Dışa dönüklük ile obsesyon, kişiler arası duyarlılık arasında ilişki vardır.

H3: Duyusallık ile fobi, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu arasında ilişki vardır.

H4: Sezgisellik ile somatizasyon, anksiyete, obsesyon, psikotik, paranoid, öfke arasında ilişki vardır.

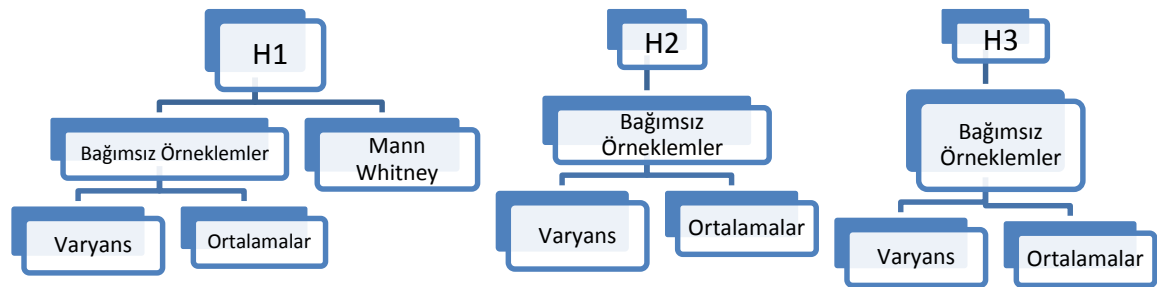
H5: Düşünsellik ile somatizasyon, anksiyete, obsesyon, depresyon, psikotik, paranoid arasında ilişki vardır.

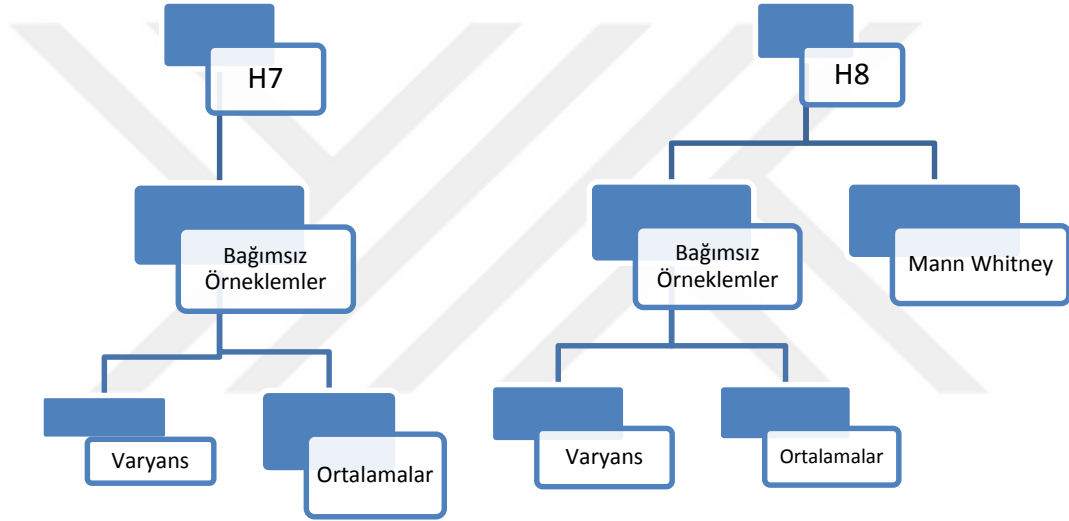
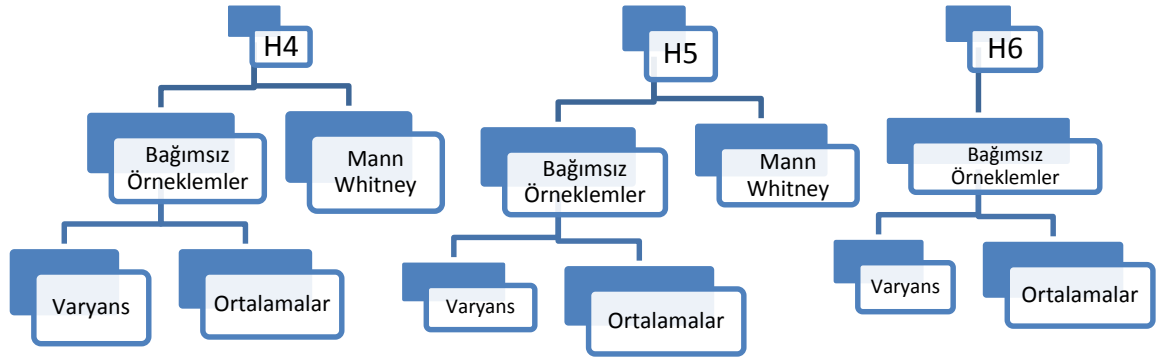
H6: Duygusallık ile öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu arasında ilişki vardır.

H7: Yargısallık ile obsesyon, anksiyete, değerleri arasında ilişki vardır.

H8: Algısallık ile somatizasyon, depresyon, psikotik, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu arasında ilişki vardır.

4.4. Hipotezlerin Çözüm Aşamalarında İzlenen Yolların Şema ile Gösterimi

Sekil5: Hipotezlerin Çözüm Aşamalarında İzlenen Yolların Şema ile Gösterimi

4.5. İçe Dönüklük ve Dışa Dönüklük H1 Hipotezi

H₀ : İçe dönüklüğün somatizasyon, anksiyete, depresyon, psikotik, paranoid, öfke, suçluluk yeme ve uyku bozukluğu değerleri ile arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁ : İçe dönüklüğün somatizasyon, anksiyete, depresyon, psikotik, paranoid, öfke, suçluluk yeme ve uyku bozukluğu değerleri ile arasında anlamlı bir fark vardır.

Burada öncelikle normal dağılıma uyan değerler için Independent Sample Test (Bağımsız Örneklem) ve sonrasında normal dağılıma uymayan depresyon ve psikotizm için Non-Parametrik testlerde Independent Sample Test'in karşılığı olarak Mann Whitney Test kullanılmıştır. İlgili tablolar raporlanarak aşağıda sunulmaktadır.

4.5.1. İçe Dönüklük ve Dışa Dönüklükte Independent Samples T Test (Bağımsız Örneklemeler) H1 Hipotezi

Grup İstatistikleri					
	İçe dönüklük- Dışa dönük	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Somatizasyon	İçe dönük	60	1,9815	,80558	,10400
	Dışa dönük	140	2,1438	,98882	,08357
Anksiyete	İçe dönük	60	1,5511	,60708	,07837
	Dışa dönük	140	1,5356	,53133	,04491
Paranoid	İçe dönük	60	1,9170	,99293	,12819
	Dışa dönük	140	1,8556	1,01266	,08559
Öfke düşmanlık	İçe dönük	60	2,0030	,86427	,11158
	Dışa dönük	140	2,0776	,85729	,07245
Suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu	İçe dönük	60	1,7768	,96145	,12412
	Dışa dönük	140	1,8613	,97408	,08232

Tablo3: İçe Dönüklük veya Dışa Dönüklüğe Göre Somatizasyon, Anksiyete, Paranoid, Öfke, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin ilişkilerinin incelenmesindeki Grup istatistikleri

Independent Samples T Test (Bağımsız Örneklemeler)

	Levene's Test Varyansların Eşitliği için Bakılan Alan		t-test Ortalamaların Eşitliği için Bakılan Alan						
	F	P	T	Df	P	Ortalama Farkı	Standart Hata Farkı	95% güvenirlilik ile fark aralığı	
								Düşük	Yüksek
Somatizasyon Varyans eşit ise Varyans eşit değil ise	2,72	0,10	-1,121	198	0,264	-0,16	0,14	-0,44	0,12
			-1,216	135,76	0,226	-0,16	0,13	-0,42	0,10
Anksiyete Varyans eşit ise Varyans eşit değil ise	0,57	0,44	0,181	198	0,857	0,01	0,08	-0,15	0,18
			0,172	99,54	0,864	0,01	0,09	-0,16	0,19
Paranoid Varyans eşit ise Varyans eşit değil ise	0,00	0,93	,395	198	0,693	,06	,15	-,24	,36
			,399	113,72	0,691	,06	,15	-,24	,36
Öfke Varyans eşit ise Varyans eşit değil ise	0,00	0,96	-,56	198	,57	-,07	,13	-,33	,18
			-,56	110,88	,57	-,07	,13	-,33	,18
Suç.Yem.Uy. Varyans eşit Varyans eşit değil ise	,13	0,71	-,56	198	,57	-0,08	,14	-,37	,21
			-,56	113,04	,57	-0,08	,14	-,37	,21

Tablo 4: İçe Dönüklük veya Dışa Dönüklüğe Göre Somatizasyon, Anksiyete, Paranoid, Öfke, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin ilişkilerinin incelenmesindeki Bağımsız Örneklemeler (Independent Samples T Test)

Öncelikle tablodaki ilk iki sütuna bakarak varyansların analizinin yapılması gerekmektedir.

4.5.1.1. Varyans Analizi H1 Hipotezi

H₀:İçe dönük ve dışa dönük tiplerin somatizasyon, anksiyete, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğunda varyansları eşittir.

H₁: İçe dönük ve dışa dönük tiplerin somatizasyon, anksiyete, paranoid, öfke, suçluluk yeme ve uyku bozukluğunda varyansları eşit değildir.

P=0,10 / P= 0,44 / P=0,93 / P=0,96 / P=0,71

Hata payı yani alfa= α =0,05 alınmıştır bu nedenle hipotezdeki değerlerde $P>0,05$ sonucu görülmektedir. Bu durumda bu değerler için H_0 =kabul neticesine ulaşılmaktadır.

Yorum: 0,05 anlamlılık düzeyinde içe dönük ve dışa dönük tiplerin somatizasyon, anksiyete, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğunda varyanslarının eşit olduğu kabul edilmektedir.

4.5.1.2. Ortalamaların Karşılaştırılması H1 Hipotezi

H₀:İçe dönük ve dışa dönük tiplerin somatizasyon, anksiyete, paranoid, öfke, suçluluk yeme ve uyku bozukluğunda ortalamaları eşittir.

H₁:İçe dönük ve dışa dönük tiplerin somatizasyon, anksiyete, depresyon, öfke, suçluluk yeme ve uyku bozukluğunda ortalamaları eşit değildir.

Varyans analizinde varyansların eşitliği hipotezi kabul edildiği için varyansların eşitliğini gösteren üst satırdaki verilere bakılarak ilerlenilmiştir.

P=0,264 / P=857 / P=693/ P=574 / P=573

α =0,05 kabul edildiğinden dolayı $P>0,05$ yani $P>\alpha$ olduğuna göre H_0 =Kabul sonucuna ulaşılmıştır.

Bu durumda içe dönük ya da dışa dönük tip olmanın somatizasyon, anksiyete, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğunu etkileyen bir durum olmadığı görülmektedir.

Yorum: Dışa dönük ve içe dönük tiplerin 0,05 anlam düzeyine göre somatizasyon, anksiyete, paranoid, öfke, suçluluk yeme ve uyku bozukluğu ortalamaları eşit olarak kabul edilmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Somatizasyon, anksiyete, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu düzeylerinin içe dönük ve dışa dönük tip olmaya göre farklılık gösterdiğine dair istatistiksel anlamda 0,05 anlamlılık düzeyine göre bir durum (farklılık) bulunamamıştır.

4.5.2. Mann Whitney U Test H1 Hipotezi

H_{01} : İçe dönüklük ile depresyon değeri arasında anlamlı bir fark yoktur.

H_{11} : İçe dönüklük ile depresyon değeri arasında anlamlı bir fark vardır.

Tanımlayıcı Bilgiler

	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Depresyon	200	1,3319	1,01194	,02	3,72
İçe dönüklük	200	1,7000	,45941	1,00	2,00
Dışa dönüklük					

Tablo 5: İçe Dönüklük ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı Bilgiler
Mann Whitney Test

Sıralamalar

	İçe dönük- Dışa dönük	Kişi Sayısı	Sıra Ortalaması	Sıralamaların Toplamı
	İçe dönük	60	157,10	9426,00
Depresyon	dışa dönük	140	76,24	10674,00
	Toplam	200		

Tablo 6: İçe Dönüklük ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar
Mann Whitney Test

Test İstatistikleri

	Depresyon
Mann-Whitney U	804,000
Wilcoxon W	10674,000
Z	-9,054
P	,000

Gruplama Değişkenleri: İçe dönüklük dışa dönük

Tablo 7: İçe Dönüklük ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki
Test İstatistikleri Mann Whitney U

Sonuçlar incelendiğinde Mann Whitney U=804 ve P=0,000 değerlerine ulaşılmaktadır. Alfa=0,05 ve Alfa> 0,000 yani alfa>P olduğundan dolayı depresyon değeri için H_0 = red sonucuna ulaşılmaktadır.

Kişilerin içe dönük veya dışa dönük olmaları ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Diğer bir deyişle içe dönük veya dışa dönük kişilerin depresyon değerlerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır sonucuna ulaşılmaktadır. Depresyon değerleri içe dönük ve dışa dönük kişilerde farklılık göstermektedir. Sıralama puanları karşılaştırıldığında içe dönükler için 157,10 ve dışa dönükler için

76,24 olduğu görülmektedir. Bu durumda içe dönük kişiler için depresyon değerlerinin daha yüksek oranda olduğu görülmektedir.

H_{01} : İçe dönüklük ile psikotizm değeri arasında anlamlı bir fark yoktur.

H_{11} : İçe dönüklük ile psikotizm değeri arasında anlamlı bir fark vardır.

Tanımlayıcı İstatistikler

	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Psikotizm	200	1,5039	1,03084	,02	3,95
İçe dönük-Dışa dönük	200	1,7000	,45941	1,00	2,00

Tablo 8: İçe Dönüklük ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U Test

Sıralamalar

	İçe dönük-Dışa dönük	N	Sıra Ortalaması	Sıralamaların Toplamı
Psikotizm	İçe Dönük	60	151,03	9061,50
	Dışa Dönük	140	78,85	11038,50
	Toplam	200		

Tablo 9: : İçe Dönüklük ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar Mann Whitney U Test

Test İstatistikleri

	Psikotizm
Mann-Whitney U	1168,500
Wilcoxon W	11038,500
Z	-8,082
P	,000

Gruplama Değişkenleri: İçe Dönük- Dışa Dönük

Tablo 10: İçe Dönüklük ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney U

Sonuçlar incelendiğinde Mann Whitney U=1168,500 ve P=0,000 değerlerine ulaşılmaktadır. Alfa=0,05

Alfa>0,000 dolayısıyla Alfa>P olduğu için depresyon değerinde H_0 =red sonucuna ulaşılmaktadır. Kişilerin içe dönük veya dışa dönük olmaları ile psikotizm değerleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Psikotizm değerleri içe dönük ve dışa dönük kişilerde farklılık göstermektedir. Sıralama puanları karşılaştırıldığında değerlerin içe dönükler için 151,03 ve dışa dönükler için 78,85 olduğu görülmektedir. Bu durumda içe dönük kişiler için psikotizm değerlerinin daha yüksek oranda olduğu görülmektedir.

4.6. İçe Dönüklük ve Dışa Dönüklük H2 Hipotezi

H₀ : Dışa dönüklüğün obsesyon ve kişiler arası duyarlılık ile arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁: Dışa dönüklüğün obsesyon ve kişiler arası duyarlılık ile arasında anlamlı bir fark vardır.

4.6.1 İçe Dönüklük ve Dışa Dönüklükte Independent Samples T Test (Bağımsız Örneklemeler) H2 Hipotezi

Grup İstatistik Değerleri

	İçe dönük- Dışa dönük	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Obsesyon	içe dönük	60	1,8037	,82779	,10687
	dışa dönük	140	1,8994	,76789	,06490
Kişiler Arası Duyarlılık	içe dönük	60	1,7465	,93875	,12119
	dışa dönük	140	1,6932	,93483	,07901

Tablo 11: İçe Dönüklük veya Dışa Dönüklüğe göre Obsesyon ve Kişiler Arası Duyarlılık Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri

Independent Samples Test (Bağımsız Örneklemeler)

	Levene's Test Varyansların Eşitliği için		t-test Ortalamaların Eşitliği için						
	F	P	T	Df	P	Ortalama Farkı	Standart Hata Fark	95% Confidence Interval of the Difference	
								Düşük	Yüksek
Obsesif Varyanslar Eşit ise Varyanslar Eşit Değil ise	0,850	,358	-,789	198	198	-0,095762	0,121316	-0,335	0,1434
			-,766	104,509	104,509	-0,09576	0,125030	-0,34	0,1521
Kişiler Ar.Duy. Varyanslar Eşit ise Varyanslar Eşit Değil ise	0,0003	0,984	0,368943	198,000000	0,712565	0,053286	0,144428	-0,231	0,33810
			0,368324	111,276128	0,713332	0,053286	0,144671	-0,233	0,3399

Tablo 12: İçe Dönüklük veya Dışa Dönüklüğe göre Obsesyon ve Kişiler Arası Duyarlılık Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Independent Samples T Test (Bağımsız Örneklemeler)

Öncelikle hangi satırdaki değerlere bakarak ilerleneceğini belirlemek için varyansların eşitliği sütununa bakmak gerekmektedir.

4.6.1.1. İçe Dönüklük ve Dışa Dönüklük Varyans Analizi H2 Hipotezi

H_{02} : İçe dönük ve dışa dönük tiplerin obsesyon ve kişiler arası duyarlılıktaki varyansları eşittir.

H_{12} : İçe dönük ve dışa dönük tiplerin obsesyon ve kişiler arası duyarlılıktaki varyansları eşit değildir.

$P=0,358$ / $P=0,984$

Alfa= $\alpha=0,05$

$0,358 > 0,05$ ve $0,984 > 0,05$ dolayısıyla $P > \alpha$ bulunmuştur.

Bu durumda H_0 =kabul olarak belirlenmektedir.

Yorum: 0,05 anlamlılık düzeyinde içe dönük ve dışa dönük tiplerin obsesif kompulsif bozukluk ve kişiler arası duyarlılıkta varyansları eşit kabul edilmiştir.

4.6.1.2. İçe Dönüklük ve Dışa Dönüklük Ortalamalarının Karşılaştırılması H2 Hipotezi

H_{02} : İçe dönük ve dışa dönük tiplerin obsesyon ve kişiler arası duyarlılıkta ortalamaları eşittir.

H_{12} : İçe dönük ve dışa dönük tiplerin obsesyon ve kişiler arası duyarlılıkta ortalamaları eşit değildir.

Yukarıdaki varyans analizinde elde edilen sonuçlar doğrultusunda varyansları eşit kabul eden ilk satıra bakılarak işlem yapılmaktadır.

$P=198$ / $P=0,7125$

Alfa= $\alpha=0,05$ alınmıştır.

$0,368 > 0,05$ ve $0,7125 > 0,05$ bu durumda $P > \alpha$ olduğundan H_0 =kabul olduğu görülmektedir.

İçe dönük veya dışa dönük tip olmak obsesyon ve kişiler arası duyarlılık değerlerini etkileyen bir durum olarak görülmemektedir.

Yorum: İe dönüklerin ve dışa dönüklerin 0,05 anlam düzeyine göre obsesyon ve kişiler arası duyarlılık ortalamaları eşit olarak kabul edilebilmektedir. İstatistiksel olarak

anamlı bir farklılık yoktur. Obsesyon düzeyinin içe dönüklüğe ya da dışa dönüklüğe göre farklılık gösterdiğine dair istatistiksel anlamda 0,05 anlamlılık düzeyine göre bir farklılık saptanamamıştır.

4.7. Sezgisellik ve Duyusallık H3 Hipotezi

H0₃ : Duyusallık ile fobik, kişiler arası duyarlılık, suçluluk yeme ve uyku bozukluğu arasında anlamlı bir fark yoktur.

H1₃ : Duyusallık ile fobik, kişiler arası duyarlılık, suçluluk yeme ve uyku bozukluğu arasında anlamlı bir fark vardır.

4.7.1. Sezgisellik ve Duyusallık Independent Samples T Test (Bağımsız Örneklemeler) H3 Hipotezi

Grup İstatistikleri

	Sezgisel Duyusal	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Fobi	Sezgisel	112	2,0552	,72919	,06890
	Duyusal	88	1,9153	,81548	,08693
Kişiler arası duyarlılık	Sezgisel	112	1,7464	,95342	,09009
	Duyusal	88	1,6618	,91183	,09720
Suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu	Sezgisel	112	1,7223	,96172	,09087
	Duyusal	88	1,9806	,96355	,10272

Tablo 13: Sezgisellik veya Duyusallığa göre Fobi, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri

	Levene's Test Varyansların Eşitliği için Bakılan Alan		t-test for Ortalamaların Eşitliği için Bakılan Alan						
	F	P	T	Df	P	Ortalama Fark	Standart Hata Fark	95% Güven Aralığı	
								Düşük	Yüksek
Fobi Varyanslar Eşit ise	1,77	0,184	1,277	198,00	0,202	0,139	0,109	-0,075	0,355
Kişiler Ar. Duy Varyanslar Eşit ise	0,066	0,797	0,635	198,00	0,526	0,084	0,133	-0,178	0,347
Suçluluk yem... Varyanslar Eşit ise	0,060	0,806	-1,883	198,00	0,061	-0,258	0,137	-0,528	0,012

Tablo 14: Sezgisellik veya Duyusallığa göre Fobi, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklemeler Testi (Independent Samples T Test)

Öncelikle hangi satıra bakarak ilerleneceğini belirlemek için varyans analizi yapılması gerekmektedir.

4.7.1.1.Sezgisellik ve Duyusallık Varyans Analizi H3 Hipotezi

H₀: Sezgisellik ile duyuşal kişilik tipindeki kişilerin fobi, kişiler arası duyarlılık, suçluluk yeme ve uyku bozukluğundaki varyansları eşittir.

H₁: Sezgisellik ile duyuşal kişilik tipindeki kişilerin fobi, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğundaki varyansları eşit değildir.

Alfa= α =0,05

0,184>0,05 / 0,797>0,05 / 0,806>0,05

P> α bulunmuştur bu durumda H₀=kabul olduğu görölmektedir.

Yorum: 0,05 anlamlılık düzeyinde sezgisel ve duyuşal kişilik tipindeki kişilerin fobi, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğundaki varyansları eşit kabul edilmektedir.

4.7.1.2.Sezgisellik ve Duyusallık Ortalamaların Karşılaştırması H3 Hipotezi

H₀: Sezgisel ve duyuşal kişilik tiplerinin fobi, kişiler arası duyarlılık, suçluluk yeme ve uyku bozukluğundaki ortalamaları eşittir.

H₁: Sezgisel ve duyuşal kişilik tipindekilerin fobi, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğundaki ortalamaları eşit değildir.

Yukarıda varyanslar eşit bulunduğu için varyansları eşit kabul eden satırdaki değerlere bakılarak işlemler yapılmaktadır.

P=0,202 / P=0,526 / P=0,061

Alfa= α =0,05

0,202>0,05 / 0,526>0,05 / 0,061>0,05

P> α olduğuna göre

H₀=kabul olduğu görölmektedir.

Bu durumda sezgisel ya da duyuşal kişilik tipinde bulunması fobi, kişisel arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğunu etkileyen bir durum olarak görölmemektedir.

Yorum: Sezgisel ya da duyuşal kişilik tipinde olanların 0,05 anlam düzeyine göre fobi, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğundaki ortalamaları eşit olarak

kabul edilmektedir. Sezgisel ya da duyuşsal kişilik tipinde olmak ile bu alt ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Fobi, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu düzeylerinin sezgisel ya da duyuşsal kişilik tipinde olmaya göre farklılık gösterdiğine dair istatistiksel anlamda 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılık bulunamamıştır.

4.8.Sezgisellik ve Duyusallık H4 Hipotezi

H₀ : Sezgisellik ile somatizasyon, anksiyete, obsesyon, psikotik, paranoid ve öfke arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁ : Sezgisellik ile somatizasyon, anksiyete, obsesyon, psikotik, paranoid ve öfke arasında anlamlı bir fark vardır.

Normal dağılıma uymadığından dolayı psikotizm değeri için MannWhitney U Test kullanılmıştır. Psikotizm dışındaki değerler için ise Bağımsız Örneklem Testi (Independent Sample T Test) uygulanmıştır.

4.8.1. Sezgisellik ve Duyusallık Independent Samples T Test (Bağımsız Örneklem Testi) H4 Hipotezi

Grup İstatistikleri					
	Sezgisel Duyusal	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Somatizasyon	Sezgisel	112	2,1548	,95741	,09047
	Duyusal	88	2,0191	,91382	,09741
Anksiyete	Sezgisel	112	1,5280	,54149	,05117
	Duyusal	88	1,5558	,57146	,06092
Obsesyon	Sezgisel	112	1,9009	,80230	,07581
	Duyusal	88	1,8323	,76636	,08169
Paranoid	Sezgisel	112	1,8935	1,07363	,10145
	Duyusal	88	1,8492	,91492	,09753
Öfke- Düşmanlık	Sezgisel	112	2,0782	,91040	,08603
	Duyusal	88	2,0260	,79023	,08424

Tablo 15: Sezgisellik veya Duyusallığa göre Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon, Paranoid ve Öfke Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri

4.8.1.1. Sezgisellik ve Duyusallık Varyans Analizi H4 Hipotezi

H₀ : Sezgisel ile duyuşsal kişilik tipindeki kişilerin somatizasyon, anksiyete, obsesyon, paranoid ve öfke üzerindeki varyansları eşittir.

H₁ : Sezgisel ile duyuşsal kişilik tipindeki kişilerin somatizasyon, anksiyete, obsesyon, paranoid, ve öfke üzerindeki varyansları eşit değildir.

	F	P
Somatizasyon	0,458	0,50
Anksiyete	0,001	0,978
Obsesyon	0,22	0,639
Paranoid	2,32	0,129
Öfke	2,72	0,10

Tablo16: Sezgisellik veya Duyusallığa göre Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon, Paranoid ve Öfke Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testi (Independent Samples Test) Varyans Analizi Değerleri

Alfa=0,05

$P > \alpha$ olarak bulunmuştur bu nedenle H_0 =Kabul sonucu elde edilmektedir.

Yorum: 0,05 anlamlılık düzeyinde sezgisel ve duyuşal kişilik tipindeki kişilerin somatizasyon, anksiyete, obsesyon, paranoid ve öfkede varyansları eşit kabul edilmektedir.

4.8.1.2. Sezgisellik ve Duyusallık Ortalamalarının Karşılaştırması H_4 Hipotezi

H_{04} : Sezgisellerle duyuşalların somatizasyon, anksiyete, obsesyon, paranoid ve öfkede ortalamaları eşittir.

H_{14} : Sezgisellerle duyuşalların somatizasyon, anksiyete, obsesyon, paranoid ve öfkede ortalamaları eşit değildir.

Yukarıda varyanslar eşit bulunduğu için varyansların eşitliğini gösteren satıra bakılmaktadır. Mevcut değerler aşağıda verilmiştir.

	T	P
Somatizasyon	0,015	0,311
Anksiyete	-0,353	0,725
Obsesyon	0,612	0,541
Paranoid	0,309	0,758
Öfke	0,426	0,670

Tablo 17: Sezgisellik veya Duyusallığa göre Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon, Paranoid ve Öfke Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem Testinin (Independent Samples) Ortalamaları Karşılaştırma Değerleri

Alfa= α =0,05

$P > \alpha$ olduğuna göre H_0 =kabul bulunmuştur. Demek ki sezgisellik veya duyuşallık somatizasyon, anksiyete, obsesyon, paranoid ve öfkeyi etkileyen bir durum değildir.

Somatizasyon, anksiyete, obsesyon, paranoid ve öfke düzeylerinin sezgiselliğe ya da duyusallığa göre farklılık gösterdiğine dair istatistiksel anlamda 0,05 anlamlılık düzeyinde bir durum (farklılık) saptanamamıştır.

4.8.2. Sezgisellik ve Duyusallık Mann Whitney U Test H4 Hipotezi

H_0 : Sezgisel ya da duyusal olma ile psikotizm değeri arasında anlamlı bir fark yoktur.

H_1 : Sezgisel ya da duyusal olma ile psikotizm değeri arasında anlamlı bir fark vardır.

Psikotizm değeri normal dağılıma uymadığı için nonparametrik test kullanılmıştır.

Tanımlayıcı İstatistikler

	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Psikotizm	200	1,5039	1,03570	,02	3,95
Sezgisel Duyusal	200	1,4400	,49763	1,00	2,00

Tablo 18: Sezgisel ya da Duyusal Olma ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney Test

Sıralamalar

	Sezgisel Duyusal	Kişi Sayısı	Sıra Ortalaması	Sıralamaların Toplamı
Sezgisel		112	99,01	11089,50
Psikotizm Duyusal		88	102,39	9010,50
Toplam		200		

Tablo 19: Sezgisel ya da Duyusal Olma ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar Mann Whitney Test

Test İstatistikleri

	Psikotizm
Mann-Whitney U	4761,500
Wilcoxon W	11089,500
Z	-,410
P	,682

Değişkenlerin Gruplanması: Sezgisel Duyusal

Tablo 20: Sezgisel ya da Duyusal Olma ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney Test

Sonuçlar incelendiğinde Mann Whitney U= 4761,500 ve P=0,682 değerlerine ulaşılmaktadır.

Alfa=0,05

0,05<0,682 yani Alfa<P olduğundan dolayı psikotizm değeri için H_0 kabul edilmektedir.

Kişilerin sezgisel veya duygusal olmaları ile psikotizm değerleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir. Psikotizm değerleri sezgisel ve duygusal kişilerde farklılık göstermemektedir.

Sıralama puanları karşılaştırıldığında sezgiseller için 99,01 ve duygusallar için 102,39 olduğu görülmektedir. Bu değerler sonuçların birbirine yakın oranda olduğunu göstermektedir.

4.9. Düşünsellik ve Duygusallık H5 Hipotezi

H₀ : Düşünsellik ile somatizasyon, anksiyete, obsesyon, depresyon, psikotik ve paranoid değerleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁ : Düşünsellik ile somatizasyon, anksiyete, obsesyon, depresyon, psikotik ve paranoid değerleri arasında anlamlı bir fark vardır.

4.9.1. Düşünsellik ve Duygusallık Independent Samples T Test (Bağımsız Örneklem) H5 Hipotezi

Grup İstatistikleri					
	Düşünsel Duygusal	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalama
Somatizasyon	Düşünsel	108	2,0682	,83043	,07991
	Duygusal	92	2,1266	1,05532	,11002
Anksiyete	Düşünsel	108	1,5425	,56861	,05471
	Duygusal	92	1,5375	,53861	,05615
Obsesyon	Düşünsel	108	1,9251	,78617	,07565
	Duygusal	92	1,8068	,78411	,08175
Paranoid	Düşünsel	108	1,8806	1,07328	,10328
	Duygusal	92	1,8663	,92346	,09628

Tablo 21: Düşünsellik veya Duygusallığa Göre Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon ve Paranoid Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri

Öncelikle varyansın eşitliği kontrol edilmektedir.

4.9.1.1. Düşünsellik Duygusallık Varyansların Eşitliği H5 Hipotezi

H₀: Düşünsel veya duygusal kişilik tipindeki kişilerin somatizasyon, anksiyete, obsesyon ve paranoidteki varyansları eşittir.

H₁ : Düşünsel veya duygusal kişilik tipindeki kişilerin somatizasyon, anksiyete, obsesyon ve paranoidteki varyansları eşit değildir.

	F	P
Somatizasyon	7,025	0,009
Anksiyete	0,075	0,784
Obsesyon	0,129	0,720
Paranoid	6,220	0,013

Tablo 22: Düşümsellik veya Duygusalığa göre Somatizasyon, Anksiyete, Obsesyon ve Paranoid Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Independent Samples Test (Bağımsız Örneklemeler) Varyans Analizi Değerleri

Alfa=0,05

Anksiyete ve obsesyon, değerleri için $P > \alpha$ olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu değerler için $H_0 = \text{Kabul}$ sonucuna ulaşılmaktadır.

Somatizasyon ve paranoid değerlerine baktığımızda $P < \alpha$ olduğu görülmektedir. Bu değerler için $H_0 = \text{Red}$ sonucuna ulaşılmıştır.

Yorum: 0,05 anlam düzeyinde düşünsel ve duygusal kişilik tipindeki kişilerin anksiyete ve obsesyon için varyanslarını eşit kabul ederken somatizasyon ve paranoid değerlerde varyanslarını eşit değil olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle ortalamaların karşılaştırılması aşamasında somatizasyon ve paranoid değerlerde varyansları eşit kabul etmeyen ikinci satıra bakarak işlem yapılması gerekmektedir. Anksiyete ve obsesyon değerleri için ise varyansların eşitliğini kabul eden birinci satıra bakılması gerekmektedir.

4.9.1.2. Düşümsellik ve Duygusalık Ortalamaların Karşılaştırılması H5 Hipotezi

H_{05} : Düşümsellerle duygusalların somatizasyon, anksiyete, obsesyon ve paranoid değerlerde ortalamaları eşittir.

H_{15} : Düşümsellerle duygusalların somatizasyon, anksiyete, obsesyon ve paranoid değerlerde ortalamaları eşit değildir.

Varyansların eşitliğini kabul eden satıra bakıldığında aşağıdaki değerlere ulaşılmaktadır.

	T	P
Anksiyete	0,064	0,949
Obsesyon	1,06	0,290

Tablo 23: Düşümsellik veya Duygusalığa göre Anksiyete ve Obsesyon Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Independent Samples (Bağımsız Örneklemeler) Test Ortalamaları Karşılaştırma Değerleri

Alfa= α =0,05

$P > \alpha$ olduğuna göre $H_0 = \text{kabul}$ sonucuna ulaşılmaktadır.

Varyansların eşit kabul edilmediği satıra bakıldığında ise aşağıdaki değerlere ulaşılmaktadır.

	T	P
Somatizasyon	-0,429	0,668
Paranoid	0,101	0,920

Tablo 24: Düşüsellik veya Duygusalığa Göre Somatizasyon ve Paranoid Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Independent Samples (Bağımsız Örneklem) Test Ortalamaları Karşılaştırma Değerleri

Alfa= α =0,05

$P > \alpha$ olduğuna göre H_0 = kabul sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu durumda düşüsellik veya duygusal somatizasyon, anksiyete, obsesyon ve paranoid değerlerini etkileyen bir durum değildir. Somatizasyon, anksiyete, obsesyon ve paranoid düzeylerinin düşüsellığe ya da duygusalığa göre farklılık gösterdiğine dair istatistiksel anlamda 0,05 anlamlılık düzeyine göre bir farklılık saptanamamıştır.

4.9.2. Düşüsellik ve Duygusalık Mann Whitney U Test H_5 Hipotezi

H_{05} : Düşüsel ya da duygusal olma ile psikotizm değerleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

H_{15} : Düşüsel ya da duygusal olma ile psikotizm değerleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Tanımlayıcı İstatistikler

	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Psikotizm	200	1,5039	1,03570	,02	3,95
Düşüsel -Duygusal	200	1,4600	,49965	1,00	2,00

Tablo 25: Düşüsel ya da Duygusal Olma ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U Test

Sıralamalar

	Düşüsel Duygusal	Kişi Sayısı	Sıralama Ortalaması	Sıralamaların Toplamı
Psikotizm	Düşüsel	108	104,84	11323,00
	Duygusal	92	95,40	8777,00
	Toplam	200		

Tablo 26: Düşüsel ya da Duygusal Olma ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar Mann Whitney Test

Test İstatistikleri

	Psikotizm
Mann-Whitney U	4499,000
Wilcoxon W	8777,000
Z	-1,150
P	,250

Değişkenlerin Gruplanması: Düşünsel
Duygusal

Tablo 27: Düşünsel ya da Duygusal olma ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney Test

Sonuçlar incelendiğinde Mann Whitney U=4499,000 ve P=0,250 değerlerine ulaşılmaktadır.

Alfa=0,05 kabul edilmiştir. Bu durumda $0,05 < 0,250$ yani $\alpha < P$ olduğundan dolayı psikotizm değeri için H_0 = kabul olduğu görülmektedir.

Kişilerin düşünsel veya duygusal olmaları ile psikotizm değerleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir. Psikotizm değerleri düşünsel ve duygusal kişilerde farklılık göstermemektedir.

Sıralama puanları karşılaştırıldığında düşünseller için 104,84 ve duygusallar için 95,40 olduğu görülmektedir. Bu veriler değerlerin sonuçlarının birbirine yakın oranda olduğunu göstermektedir.

H_{05} : Düşünsel ya da duygusal olma ile depresyon değeri arasında anlamlı bir fark yoktur.

H_{15} : Düşünsel ya da duygusal olma ile depresyon değeri arasında anlamlı bir fark vardır.

Tanımlayıcı İstatistikler

	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Depresyon	200	1,3319	1,01194	,02	3,72
Düşünsel Duygusal	200	1,4600	,49965	1,00	2,00

Tablo 28: Düşünsel ya da Duygusal Olma ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U Test

Sıralamalar

	Düşünsel Duygusal	Ortalama	Ortalama Sıralama	Sıralamaların Toplamı
Depresyon	Düşünsel	108	103,35	11162,00
	Duygusal	92	97,15	8938,00
	Toplam	200		

Tablo 29: Düşünsel ya da Duygusal Olma ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar Mann Whitney U Test

Test İstatistikleri

	Depresyon
Mann-Whitney U	4660,000
Wilcoxon W	8938,000
Z	-,755
P	,450

Grup Değişkenleri: Düşünsel Duygusal

Tablo 30: Düşünsel ya da Duygusal Olma ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikler Mann Whitney Test

Sonuçlar incelendiğinde Mann Whitney U=4660.000 ve P=0,450 değerlerine ulaşılmaktadır.

Alfa=0,05 kabul edilmektedir. $0,05 < 0,450$ yani $Alfa < P$ olduğundan dolayı depresyon değeri için H_0 =kabul sonucuna ulaşılmaktadır.

Kişilerin düşünsel veya duygusal olmaları ile depresyon değerleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir. Depresyon değerleri düşünsel ve duygusal kişilerde farklılık göstermemektedir.

Sıralama puanları karşılaştırıldığında değerlerin, düşünseller için 103,35 ve duygusallar için 97,15 olduğu görülmektedir. Sonuçların birbirine yakın oranda olduğunu bu değerler zaten göstermektedir.

4.10. Düşünsellik ve Duygusallık H6 Hipotezi

H0₆ : Duygusallık ile öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu arasında anlamlı bir fark yoktur.

H1₆ : Duygusallık ile öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu arasında anlamlı bir fark vardır.

4.10.1. Düşümsellik ve Duygusallık Independent Samples T Test (Bağımsız Örneklemeler) H6 Hipotezi

Grup İstatistikleri					
	Düşümsel Duygusal	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama Standart Hata
Öfke	Düşümsel	108	2,0305	,86653	,08338
	Duygusal	92	2,0843	,85147	,08877
Kişilerarası duyarlılık	Düşümsel	108	1,7228	,92335	,08885
	Duygusal	92	1,6933	,95110	,09916
Suçluluk yeme ve uyku bozukluğu	Düşümsel	108	1,9077	,99120	,09538
	Duygusal	92	1,7517	,93991	,09799

Tablo 31: Düşümsellik veya Duygusallığa Göre Öfke, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistik

Öncelikle varyansların eşitliğine bakılması gerekmektedir.

4.10.1.1. Düşümsellik ve Duygusallık Varyans Analizi H6 Hipotezi

H_0 : Düşümsel ile duygusal kişilik tipindeki kişilerin öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğundaki varyansları eşittir.

H_1 : Düşümsel ile duygusal kişilik tipindeki kişilerin öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğundaki varyansları eşit değildir.

	F	P
Öfke	0,008	0,930
Kişiler Arası Duyarlılık	0,001	0,970
Suçluluk Yeme ve Uyku Bozukluğu	0,918	0,339

Tablo 32: Düşümsellik veya Duygusallığa Göre Öfke, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklemeler (Independent Samples Test) Varyans Analizi Değerleri

Alfa=0,05

Öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu değerleri için $P > \alpha$ olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu değerler için $H_0 =$ Kabul sonucuna ulaşılmaktadır.

Yorum: 0,05 anlam düzeyinde düşümsel ve duygusal kişilik tipindeki kişilerin öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu değerlerinde varyansları eşit olarak kabul edilmektedir. Varyansların eşitliğini kabul eden satıra bakılarak ilerlenecektir.

4.10.1.2. Düşünsellik ve Duygusallık Ortalamaların Karşılaştırılması H6 Hipotezi

H_{0_6} : Düşünsellerle duygusalların öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğundaki ortalamaları eşittir.

H_{1_6} : Düşünsellerle duygusalların öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğunda ortalamaları eşit değildir.

Varyansların eşitliğini kabul eden satıra bakılarak ilerlenildiğinde aşağıdaki veriler ile karşılaşılmaktadır.

	T	P
Öfke	-0,442	0,659
Kişiler Arası Duyarlılık	198	0,824
Suçluluk Yeme ve Uyku Bozukluğu	198	0,258

Tablo 33:Düşünsellik veya Duygusallığa Göre Öfke, Kişiler Arası Duyarlılık, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklemeler (Independent Samples) Test Ortalamaları Karşılaştırma Değerleri

$\alpha=0,05$

$P>\alpha$ olduğuna göre H_0 =kabul olduğu görülmektedir.

Bu doğrultuda düşünsellik veya duygusallık öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk yeme ve uyku bozukluğunu etkileyen bir durum değildir.

Öfke, kişiler arası duyarlılık, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu düzeylerinin düşünselliğe ya da duygusallığa göre farklılık gösterdiğine dair istatistiksel anlamda 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılık saptanamamıştır.

4.11. Yargısallık ve Algısallık H7 Hipotezi

H_{0_7} : Yargısallık ile obsesyon ve anksiyete arasında anlamlı bir fark yoktur.

H_{1_7} : Yargısallık ile obsesyon ve anksiyete arasında anlamlı bir fark vardır.

4.11.1. Yargısallık ve Algısallık Independent Samples T Test (Bağımsız Örneklemeler) H7 Hipotezi

Grup İstatistikleri					
	Yargısal-Algısal	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama Standart Hata
Obsesyon	Yargısal	90	1,7799	,78416	,08266
	Algısal	110	1,9450	,78227	,07459
Anksiyete	Yargısal	90	1,4936	,54203	,05714
	Algısal	110	1,5784	,56253	,05363

Tablo 34: Yargısallık veya Algısallığa Göre Obsesyon ve Anksiyete Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistikleri

Öncelikle varyansların eşitliğine bakılması gerekmektedir.

4.11.1.1. Yargısallık ve Algısallık Varyans Analizi H7 Hipotezi

H₀: Yargısal ile algısal kişilik tipindeki kişilerin obsesyon ve anksiyetedeği varyansları eşittir.

H₁: Yargısal ile algısal kişilik tipindeki kişilerin obsesyon ve anksiyetedeği varyansları eşit değildir.

	F	P
Obsesyon	0,179	0,672
Anksiyete	0,457	0,50

Tablo 35: Yargısallık veya Algısallığa Göre Obsesyon ve Anksiyete Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklemeler (Independent Samples) Test Varyans Analizi Değerleri

Alfa=0,05 kabul edilmiştir.

Obsesyon ve anksiyete değerleri için $P > \alpha$ olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu değerler için H_0 =Kabul sonucuna ulaşılmıştır.

Yorum: 0,05 anlamlılık düzeyinde yargısal ve algısal kişilik tipindeki kişilerin obsesyon ve anksiyete değerlerindeki varyansları eşit olarak kabul edilmektedir. Varyansların eşitliğini kabul eden satıra bakarak ilerlenilmiştir.

4.11.1.2. Yargısallık ve Algısallık Ortalamaların Karşılaştırılması H7 Hipotezi

H₀: Yargısal ve Algısal kişilerin, obsesyonda ve anksiyetede ortalamaları eşittir.

$H1_7 =$ Yargısal ve Algısal kişilerin, obsesyon ve anksiyete ortalamaları eşit değildir.

Varyansların eşitliğini kabul eden satıra bakıldığında aşağıdaki değerler elde edilmektedir:

	T	P
Obsesyon	-1,483	0,140
Anksiyete	-1,078	0,282

Tablo 36: Yargısallık veya Algısalığa göre Obsesyon ve Anksiyete Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem (Independent Samples) Test Ortalamaları Karşılaştırma Değerleri

Alfa= α =0,05

$P > \alpha$ olduğuna göre H_0 = kabul sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu durumda yargısallık veya algısallığın obsesyon ve anksiyeteyi etkileyen bir durum olmadığı görülmüştür.

Obsesyon ve anksiyete düzeylerinin yargısallığa ya da algısalığa göre farklılık gösterdiğine dair istatistiksel anlamda 0,05 anlamlılık düzeyinde bir durum saptanamamıştır.

4.12. Yargısallık ve Algısallık H8 Hipotezi

$H0_8$: Algısal ile somatizasyon, depresyon, psikotik, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu arasında anlamlı bir fark yoktur.

$H1_8$: Algısal ile somatizasyon, depresyon, psikotik, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu arasında anlamlı bir fark vardır.

4.12.1. Yargısallık ve Algısallık Independent Samples T Test (Bağımsız Örneklem) H8 Hipotezi

Grup İstatistikleri					
	yargısal algısal	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalama
Somatizasyon	Yargısal	90	2,0974	1,03047	,10862
	Algısal	110	2,0932	,86097	,08209
Paranoid	Yargısal	90	1,8473	1,06372	,11213
	Algısal	110	1,8958	,95807	,09135
Öfke	Yargısal	90	2,1376	,81534	,08594
	Algısal	110	1,9879	,88923	,08479
Suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu	Yargısal	90	1,8259	,98241	,10356
	Algısal	110	1,8442	,96171	,09170

Tablo 37: Yargısallık veya Algısalığa Göre Somatizasyon, Paranoid, Öfke, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Grup İstatistik

Öncelikle varyansların eşitliğine bakılması gerekmektedir.

4.12.1.1. Yargısal ve Algısal Varyans Analizi H8 Hipotezi

H_0 : Yargısal ile algısal kişilik tipindeki kişilerin somatizasyon, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğundaki varyansları eşittir.

H_1 : Yargısal ile algısal kişilik tipindeki kişilerin somatizasyon, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğundaki varyansları eşit değil değildir.

	F	P
Somatizasyon	6,295	0,013
Paranoid	1,440	0,232
Öfke	1,536	0,217
Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu	0,109	0,742

Tablo 38: Yargısal veya Algısalıya Göre Somatizasyon, Paranoid, Öfke, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Bağımsız Örneklem (Independent Samples) Test Varyans Analizi Değerleri

Alfa=0,05

Paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğunda $P > \alpha$ sonucu bulunurken; somatizasyon değeri için $P < \alpha$ sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu durumda paranoid, öfke, suçluluk yeme ve uyku bozukluğu için $H_0 =$ Kabul sonucuna ulaşılmıştır. H_0 'ın kabul edildiği değerler için varyansların eşit sayıldığı satıra bakılarak ilerlenecektir. Somatizasyon değerinde ise $H_0 =$ red sonucuna ulaşıldığı için varyansın eşit kabul edilmediği satıra bakılarak ilerlenilmesi gerekmektedir.

Yorum: 0,05 anlam düzeyinde paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu için varyanslar eşit, somatizasyon için varyans eşit değil olarak kabul edilmektedir.

4.12.1.2. Yargısal ve Algısal Ortalamaların Karşılaştırılması H8 Hipotezi

H_0 : Yargısal ve algısal kişilik tipindeki kişilerin somatizasyon, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğundaki ortalamaları eşittir.

H_1 : Yargısal ve algısal kişilik tipindeki kişilerin somatizasyon, paranoid, öfke, suçluluk yeme ve uyku bozukluğundaki ortalamaları eşit değildir.

Paranoid, öfke, suçluluk yeme ve uyku bozukluğu için varyansların eşit sayıldığı satıra bakılması gerekmektedir. Somatizasyon için ise varyansların eşit sayılmadığı satıra bakılarak işlem yapılmaktadır.

	T	P
Somatizasyon	0,031	0,975
Paranoid	-0,339	0,735
Öfke	1,229	0,221
Suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu	-0,133	0,895

Tablo 39: Yargısallık veya Algısallığa Göre Somatizasyon, Paranoid, Öfke, Suçluluk, Yeme ve Uyku Bozukluğu Değerlerinin İlişkilerinin İncelenmesindeki Ortalamaların Karşılaştırma.

$\alpha=0,05$ ve bütün değerler için $P>\alpha$ olduğuna göre H_0 =kabul sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumda yargısallık veya algısallık somatizasyon, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğunu etkileyen bir durum değildir. Somatizasyon, paranoid, öfke, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu düzeylerinin yargısallığa ya da algısallığa göre farklılık gösterdiğine dair istatistiksel anlamda 0,05 anlamlılık düzeyinde bir durum saptanamamıştır.

4.12.2. Yargısallık ve Algısallık Mann Whitney Test H8 Hipotezi

H_{08} : Yargısal ya da Algısal olma ile psikotizm değeri arasında anlamlı bir fark yoktur.

H_{18} : Yargısal ya da Algısal olma ile psikotizm değeri arasında anlamlı bir fark vardır.

Tanımlayıcı İstatistikler

	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Psikotizm	200	1,5039	1,03570	,02	3,95
Yargısal-Algısal	200	1,5500	,49874	1,00	2,00

Tablo 40: Yargısal ya da Algısal Olma ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U

Sıralamalar

	Yargısal Algısal	Kişi Sayısı	Sıra Ortalaması	Sıralamaların Toplamı
Psikotizm	Yargısal	90	101,99	9179,50
	Algısal	110	99,28	10920,50
	Total	200		

Tablo 41: Yargısal ya da Algısal Olma ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar Mann Whitney U Test

Test İstatistikleri

	Psikotizm
Mann-Whitney U	4815,500
Wilcoxon W	10920,500

Z	-,330
P	,741

Gruplanan Değişkenler: Yargısal Algısal

Tablo 42: Yargısal ya da Algısal Olma ile Psikotizm İlişkisinin İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney U Test

Sonuçlar incelendiğinde Mann Whitney U=4815,50 ve P=0,741 değerlerine ulaşılmaktadır.

Alfa=0,05 kabul edilmektedir.

0,05<0,741 yani alfa<p olduğundan dolayı psikotizm değeri için H0=kabul sonucuna ulaşılmaktadır.

Kişilerin yargısal veya algısal olmaları ile psikotik değerleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir. Psikotizm değerleri yargısal ve algısal kişilerde farklılık göstermemektedir.

Sıralama puanları karşılaştırıldığında yargısallar için 101,99 ve algısallar için 99,28 olduğu görülmektedir. Sonuçların birbirine yakın oranda olduğunu bu değerler zaten göstermektedir.

H_{0 3 2} : Yargısal ya da Algısal olma ile depresyon değeri arasında anlamlı bir fark yoktur.

H_{1 3 2}: Yargısal ya da Algısal olma ile depresyon değeri arasında anlamlı bir fark vardır.

Tanımlayıcı İstatistikler

	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Depresyon	200	1,3319	1,01194	,02	3,72
Yargısal- Algısal	200	1,5500	,49874	1,00	2,00

Tablo 43: Yargısal ya da Algısal Olma ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Tanımlayıcı İstatistikler Mann Whitney U Test

Sıralamalar

	Yargısal Algısal	Ortalama	Sıra Ortalaması	Sıralamaların Toplamı
Depresyon	Yargısal	90	99,05	8914,50
	Algısal	110	101,69	11185,50
	Toplam	200		

Tablo 44: Yargısal ya da Algısal Olma ile Depresyon İlişkisinin İncelenmesindeki Sıralamalar Mann Whitney U Test

Test İstatistikleri

	Depresyon
--	-----------

Mann-Whitney U	4819,500
Wilcoxon W	8914,500
Z	-,320
P	,749

Gruplanan Değişkenler: yargısal algısal

Tablo 45: Yargısal ya da Algısal Olma ile Depresyon İlişkisinin

İncelenmesindeki Test İstatistikleri Mann Whitney U Test

Sonuçlar incelendiğinde Mann Whitney U=4819,500 ve P=0,749 değerlerine ulaşılmaktadır.

Alfa=0,05 kabul edilmiştir.

$0,05 < 0,749$ yani $\alpha < P$ olduğundan dolayı depresyon değeri için H_0 kabul edilmektedir.

Kişilerin yargısal veya algısal olmaları ile depresyon değerleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir. Psikotizm değerleri yargısal ve algısal kişilerde farklılık göstermemektedir.

Sıralama puanları karşılaştırıldığında yargısallar için 99,05 ve algısallar için 101,69 olduğu görülmektedir. Bu değerler, sonuçların birbirine yakın oranda olduğunu zaten göstermektedir.

BÖLÜM V

5.1. Tartışma ve Yorum

Bu çalışmada çok eski dönemlerden beri var olan kişilik kuramları neticesinde ortaya konmuş kişilik envanterlerinin en temellerinden Myers Briggs kişilik envanteri ile günümüzde psikopatoloji taramak için en yaygın kullanılan ölçeklerden SCL-90 belirti tarama bataryası kullanılmıştır. Kişilik tipleri ve SCL-90 ile ölçümlenebilen psikopatolojik değerler arasında bir ilişki olup, olmadığı araştırılarak, bağlantılı sonuçlara ulaşmaya çalışmak hedeflenmiştir.

Kişilik tipleri ile araştırma çerçevesinde belirlenen ruhsal belirti değerleri incelendiğinde içe dönüklük ve dışa dönüklük değerleri dışında bir bağlantı kurulamamıştır. Kişilerin içe dönük veya dışa dönük olmaları ile depresyon ve psikotizm puanları arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde ilişki söz konusudur. Depresyon ve psikotizm değerleri içe dönük ve dışa dönük kişilerde yüksek oranda farklılık göstermektedir. İçe dönük kişilerin depresyon ve psikotizm değerlerinin daha yüksek oranda olduğu görülmektedir.

Kişilerin SCL-90 değerleri ile kişilik tipleri arasında kurulan anlamlı ilişkiler sonucunda elde edilen veriler bize fikir vermesi ve yol göstermesi açısından aydınlatıcı olsa da bu çalışmada kişilik mi psikopatolojiyi etkilemiştir yoksa psikopatolojik durum sonucunda kişilik mi etkilenmiştir bu konuda bir netlik, araştırmanın sınırlandırılması açısından söz konusu değildir.

ICD-10 ve DSM-V tanı kriterlerinde bireylerin içinde buldukları durum sonucunda ortaya çıkan ruh hali ve kişilik özellikleri üzerine tanımlamalar görülmektedir. Depresyon ile gelen sosyal izolasyon, içe dönme belirtileri, bir çok kişilik kuramının temelinde bahsedilen introvert (içe dönük) kişilik tipi ile ne ölçüde ilişkili olabilir ya da içe dönük kişiler daha fazla depresyona yatkın bireyler olabilir mi düşüncesi, incelendiğinde durumun hangi paralelikte olduğu bilinmemektedir. Kişilerin içe dönük ya da dışa dönük olmaları ile depresyon ve psikotizm değerleri arasında 0,05

anlamlılık düzeyinde bir ilişki bulunmuştur; ancak kişilik bir çok faktörden etkilenen dinamik bir yapılanma olduğu için etkilenmenin hangi yönde olduğu tartışma konusudur.

Literatürde sosyal fobi düzeyinin içe dönük ve dışa dönük olmaya göre değiştiğini tespit edip, aralarında anlamlı farklar bulan çalışmalar mevcuttur. (Noyan ve Berk, 2007); ancak bu çalışmada destekleyici paralel sonuçlar elde edilememiştir. Sosyal fobinin erken ergenlikte başladığını ortaya koymuş araştırmaların olduğu görülmektedir. Ergenlerdeki sosyal fobi seviyesi ile içe dönüklük ve dışa dönüklük faktörleri arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalara da literatürde rastlanmaktadır. Araştırma ergenlerde sosyal fobi durumunu ölçen ÇAPA Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeği (ÇESFÖ) ve Eysenck'in kişilik envanterinin dışa dönüklük alt testi (EKE-DD) verilerek yapılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra ÇESFÖ puanları incelendiğinde içe ve dışa dönüklüğün cinsiyet faktörü ile ilişkili olabileceği yönünde sonuçlar elde edilmiştir. Myers Briggs'te olduğu gibi birçok kişilik envanterinin puanlamasının cinsiyete göre farklılaşması bu sonuç ile paralel görülmektedir. Literatürdeki sosyal fobi, içe ve dışa dönüklük ilişkisine benzer bir bulgu ise bu çalışmada saptanamamıştır. Bu durumun sosyal fobinin genetik alt yapısını ortaya koyan araştırmalar ile ilişkili olabileceği düşünülebilir. Araştırmalar sosyal fobisi olan ebeveynlerin evlatlarında psikiyatrik problemler görülme ihtimalinin arttığını ortaya koymuştur. İkizler ile yapılan araştırmalar sonucunda sosyal kaygının %65 genetik olabileceği söylenmiştir. (Beatty, et. al., 2002)

1983'te Akiskal, arkadaşları ve Von Zerssen kişiliği duygulanım bozukluklarıyla bağlantılandırmıştır. Kişiliğin çevresel ve genetik etkilerin bir birleşimi olduğu literatürde görülmektedir. Psikolojik ve psikopatolojik durumlara bakıldığında yine çevresel ve genetik alt yapı birleşimi ile seyrettiği görülmektedir. Discovery Channel'da yayınlanmış şizofreni belgeselinin 13. dakikasında bahsedilen Stephen ve Schön adındaki tek yumurta ikizleri de bu konuda paralel bir örnek oluşturmaktadır. İkizlerin bütün genetik yapısı aynı olmasına rağmen sadece bir tanesinin şizofreni hastası olduğu görülmektedir. (Weiner, et. al., 2000) Şizofreninin büyük bir yüzde ile genetik yapıdan etkilendiği bilinmektedir ve tek yumurta ikizleri genetik kod olarak tamamen aynı olmalarına rağmen farklı kişilik özellikleri gösterebilmektedirler. Weiner'ın belgeselinde görülen bu durum aşikar olduğumuz bir gerçektir. Şizofrenide genetik

yapının etkin rol oynadığı bilindiğine göre, belgeseldeki “ikizlerden sadece birinde hastalığın ortaya çıkmamasındaki faktör kişilik olabilir mi?” diye düşünülmektedir. Bu durumda “Diğer psikopatolojilerde de kişiliğin etkisi olabilir mi?” sorusu akıllara gelmektedir. Bütün bunlar bu araştırmaya iham veren başlangıç noktası oluşturmuştur. Tabi ki bu fikri destekleyen kesin sonuçlara ulaşım hüküm bildirilemez. Amaç bu düşünceler ile başlangıç niteliğinde temel bağlantılandırmalar oluşturabilmektir. Psikotizm ve içe dönüklük arasında saptanmış anlamlı ilişki bu düşünceleri destekler nitelikte olsada böyle büyük bir idaa için yeterli değildir. Elbette unutulmamalıdır ki saptanan bu verilerin başka ilişkişel nedenleri, olması da ihtimal dahilindedir

1921’de Kraepelin depresif, manik, iritabl ve siklotimik bireylerin duygudurum bozukluklarına kişisel yatkınlığı olduğunu ortaya koymuştur. Çoğu manik depresifte duygulanım huylarının var olduğu, bireylerin akut nöbetleri durulunca bahsedilen huylara geri döndüğü ve hasta olmayan diğer aile üyelerinde de aynı huyların bulunduğu görülmüştür. Schneider 1958’de Kraepelin’in araştırmalarını gözden geçirdikten sonra depresif ve hipomanik huyları ortaya koymuştur; ancak Schneider, Kraepelin’in tersine bu iki duygulanım huyu ile duygudurum bozuklukları arasında biyolojik bir ilişki olmadığını söylemiştir. (Akiskal ve ark. 1983, Zerssen ve Akiskal 1998) Kretschmer, duygulanım huylarında net ayrımların bulunmadığını düşünmektedir. Psikopatolojiler temel huy tiplerinin patolojik gelişim türevleri olarak görülmektedir.

Literatürdeki bu bilgiler ışığında, mevcut bulgular süzgeçten geçirildiğinde: psikopatolojilerin, temel huy tiplerinin patolojik gelişim türevleri olduğu sonucunun istatistiki olarak ortaya konulabilmesi çok kapsamlı bir araştırma konusudur. Aynı genetik kodlara sahip tek yumurta ikizlerinde bile süreçler bu kadar karmaşık ve farklı olabiliyorken, farklı genetik yapıda olan insanların, hayattaki ufak yaşantısal anı detayları yani çevresel, yaşantısal olaylardan büyük oranda etkilendikleri ortadadır. Okunan bir kitabın kişide farklılaştırdığı bilişsel süreçler ya da gidilen basit bir gezide gözlemlenen anlık bir görüntü ile şekillenen güçlü duygular, farklı kişilik örüntüleri oluşturulmasına sebebiyet verebilmektedir.

Kişilik ile patolojik değerler arasındaki bu araştırmada içe ve dışa dönüklük boyutu dışında bir ilişki kurulamamıştır. Bu bağlantıların kurulabildiği araştırmaların ortaya konulmasının tanı, tedavi ve rehabilitasyon süreçlerinde bilime büyük katkıları

olacaktır. Kurulamayan bağlantılar ise farklı hipotezler oluşturulmasına neden olarak bilimsel sürecin ilerlemesine katkı sağlamaktadır. Sonuçlarda elde edilen bütün veriler aydınlatıcı nitelikte önem arz etmektedir.

Dışa dönüklük boyutunun bipolar bozuklukta yükseldiği görülürken, şizofrenide düştüğü görülmektedir. Buradaki mevcut literatür bağlantılarında olduğu gibi bu araştırmada da Myers Briggs Tip Belirleyicisi'nin alt boyutlarında var olan dışa dönüklük ile psikopatolojiler arasında benzer ilişkiler bulabilmek planlanmaktadır.

Yapılan araştırmalardaki benzer ilişkilendirmeler incelendiğinde kişilik bozukluklarındaki dışa dönüklük ve uzlaşmacılık boyutunun düşük olduğu görülmektedir.

Amerika'da MBTI alanında uzmanlaşmış Susan Storm 2015 yılında yaptığı araştırmada insanların Myers Briggs sonuçlarına göre psikolojik rahatsızlıklara olan meyillerini inceleme altına almıştır. Araştırma sonucunda INFJ tipindeki insanların depresyon, stres ve anksiyete sorunları yaşama olasılığının ENFJ tipi insanlara göre daha fazla olduğu sonucuna varmıştır. Bu iki kişilik örüntüsündeki tek farklılaşmanın I ve E yani içe dönüklük (introversion) ve dışa dönüklük (extraversion) olduğu görülmektedir. Bu yönü ile sonuçlar bu araştırmayı destekler nitelik taşımaktadır. Yine aynı araştırmanın sonucuna göre ENFJ tipindeki insanların obsesif kompulsif bozukluk yaşama oranı INFJ'ye göre fazla çıkmıştır. Bu araştırmada ise dışa dönüklük ya da içe dönüklük ile ilgili obsesyon ilişkisi kurulamamıştır. Storm araştırmasında içe dönük insanların, çevredeki diğer kişilerin duygu durumlarıyla ilgili daha fazla empati yaptıklarını söylemektedir. Ona göre bu durum olaylardan daha fazla etkilenmelerine de neden olmaktadır. Ayrıca Storm'a göre bu durum stres ve yalnızlık hissine yol açabilmektedir. Dışa dönük insanların ise yalnız kalamadıkları için çevredeki bazı yanlış uyaranlardan fazlasıyla etkilenmektedirler. Bu durumun ise sürekli takıntı yaşamaya meyil oluşturduğu sonucuna varmıştır.

Texas Üniversitesinden Carmen Miller Micheal, Don P. Morris ve Eleanor Soroker, yaptıkları araştırma da bu araştırmayı destekler niteliktedir. Şizofreni ve içe dönüklük arasında önemli bir korelasyon bulunduğunu belirtmişlerdir. Hatta Amerika Birleşik Devletlerinde şizofreni tanısı sırasında doktorlar arasında bir görüş farklılığı bulunması halinde, hastanın geçmiş kayıtlarına bakıldığı ve içe dönüklük veya şizoidlik tanımlarının bulunmasının hastalığın şizofreni olduğuna bir ipucu sayıldığı belirtilmiştir.

Yine aynı araştırmada şizofreni şüphesi ile başvuran hastaların önemli bir kısmının kendilerini hastalık öncesinde utangaç, içe dönük ve dış dünyaya kapalı olarak tanımladıkları belirtilmiştir. Yazarlar, öte yandan konuyla ilgili farklı görüşlere sahip pek çok çalışmanın da literatürde bulunduğunu eklemeyen geçememişlerdir. Bu çalışmalardan bir tanesi olan Bellak ve Parcell'e ait makalede şizofreni hastası 100 kişinin aileleriyle yapılan görüşmede 35 hastanın hastalık öncesi dışa dönük kişiliğe sahip olduğu, 27'sinin içe dönük olarak nitelendirildiği 38'inin ise karışık kişiliğe sahip olduğu belirlenmiştir söylenmektedir. Bu çalışmanın handikapı ise hastaların akrabalarıyla yapılmış olması ve hastaların akrabalarının objektiflikten uzak yorum yapabilme ihtimalinin göze çarpmasıdır.

Bu araştırmayı destekler nitelikteki bir diğer çalışmada ise araştırmacılar major depresyon tanısıyla hastanede bulunan 31 kadın hasta ve bu kadın hastaların akrabalarına kişilik testi uygulamışlar ve bu kişilerin tamamında normal kişilere göre ie dönüklük, ezilmişlik ve pasiflik özelliklerini bulmuşlardır. Bu durum içe dönüklük ve depresyon arasında bir ilişki olduğunu işaret ettiği gibi, depresyon rahatsızlığına yol açan genetik faktörlerin incelenmesi gerektiğini de ortaya koymuştur. (Robert, et. al., 1983)

BÖLÜM VI

6.1. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada SCL-90 alt boyutları ile Myers Briggs kişilik tipleri bağlantılandırılarak sonuçları incelemek amaçlanmıştır. Yapılan incelemeler kişilik tiplerinin psikopatoloji ile birlikteliği açısından klinik öneme sahiptir.

Araştırma konusunun çok kapsamlı varyasyonları olması nedeni ile birçok hipotezde anlamlı ilişkilerin saptanamadığı düşünülmektedir.

SCL-90 daha önce de bahsedildiği gibi somatizasyon, depresyon, anksiyete, öfke, psikotizm, paranoid, obsesyon, suçluluk, yeme ve uyku bozukluğu gibi belirtileri temel olarak tarayan bir yardımcı bataryadır. Bu bağlamda özellikle direkt kesin bir hüküm bildirerek bir patalojinin var olup olmadığı ile ilgili bir sonuca ulaşmak zaten amaçlanmamaktadır. Beklenen: bu bataryadaki belirtiler ile ilişkilendirilen temel kişilik özelliklerinin var olup olmadığı ile sınırlandırılmış sonuçlardır.

Örneklemdaki kişi sayısı yeterli sayıda olmasına karşılık, SCL-90 soruları detaylı incelendiğinde: tek bir belirtiyi taramak için var olan soru sayısının, araştırmamızdaki beklenen verileri elde etmek için yetersiz kalmış olabileceği düşünülmektedir. Sadece depresyonu ölçümleyen bir envanter ile kişilik özelliklerinin karşılaştırılması gibi, bütün ruhsal belirtiler tek tek spesifik kapsamlı envanterler ile ele alındığında, istatistiksel olarak daha anlamlı sonuçların ortaya çıkabileceği ve sağlamalarının daha kolay yapılabileceği düşünülmektedir.

Ruh sağlığındaki belirtiler ile kişilik tipleri arasında anlamlı ilişkilerin kurulması ve sağlam farklı birçok araştırma ile desteklenmesi, tedavi ve rehabilitasyon sürecinde gelecekte uzmanlara yardımcı olacaktır. Vakalara daha geniş bir farkındalık çerçevesinden bakabilmelerini kolaylaştıracaktır. Örneğin kişinin içe dönük olması ile belli bir ruhsal belirti arasında, hızlandırıcı bir etki ortaya konulmuş ise ailede genetik olarak risk teşkil eden durumlara bakılmalıdır. Genetik olarak risk taşıyan bu kişileri, sosyal faaliyetlere yönlendirerek, dışa dönük olması yönünde yatırım yapılması önleyici bir etki sağlayacaktır.

Gözleme dayalı önemli klinik tecrübeler biriktirmiş uzmanların bir araya gelerek spesifik örnek vakalarını incelemeleri gerektiği düşünülmektedir. Tecrübelerini istatistiki veriler ile literatüre kazandırdıkları bir çalışma ortaya koyduklarında bu konuda en güvenilir kapsamlı sonucun elde edileceği düşünülmektedir.

Bireylerin kişilik yapıları ile patolojik değerleri arasında, içe dönüklük ve dışa dönüklük boyutu dışında bir ilişki saptanamamıştır. Diğer değerler incelendiğinde, SCL-90 değerlerinin kişilik tiplerine göre değişimini gösteren anlamlı bir ilişki görülememiştir. Psikiyatrik ve psikolojik rahatsızlıkların, genetik ve çevresel farklı unsurların birleşiminden kaynaklanan sonuçlar olduğu bilinmektedir. Kişiliği etkileyen unsurların günümüzde halen tartışma konusu olduğu görülmektedir. Bu araştırmada da genetik ve çevresel dinamiklerden kişiye ve duruma göre farklı oranlarda etkilenildiği unutulmamalıdır. Araştırmanın giriş bölümünde Eysenck'ten bahsederken bu konuya detaylı değinilmiştir. Eysenck, kişiliği Allport'a benzer bir biçimde tanımlamaktadır. "Kişilik insanın gerçek veya gizil davranış yapılarının tümünü kapsar. Bunlar hem kalıtım hem de çevre faktörlerinden kaynaklanıp karşılıklı etkileşim sonucu şekillenir" demektedir.

Bazı kişilik tiplerinde bazı patolojilerin var olma oranı ile ilgili anlamlı bulgulara rastlanabileceği, literatür bilgilerinden ilham alınarak düşünülmüştür. Araştırmada kullanılan ölçüm bataryası kişiye tanı koymak amaçlı kullanılmamaktadır. SCL-90 kişinin bu değerlere ne derece yatkın olduğu ile ilgili bilimsel verileri elde etmemizi sağlamaktadır. Kişilerin yaşadığı psikolojik ve psikiyatrik problemler sonucunda öncesini ve sonrasını karşılaştırarak, kişilikte bir değişiklik olup olmadığına bakmak ve bir değişim var ise bunun ne ölçüde ve hangi faktörlerden etkilenerek ortaya çıktığını incelemek tedavi ve rehabilitasyon süreci için oldukça faydalı olacaktır. Bu araştırmada SCL-90 değerlerinin öncesi ve sonrasında ne olduğunu karşılaştırabileceğimiz sonuçlara sahip olmadığımız için: "Kişilik mi psikopatolojik değerleri etkiledi yoksa psikopatolojik durum mu kişiliği etkiledi?" sorusu ile karşılaşılmaktadır. Öncesi ve sonrası araştırıldığında konu daha kapsamlı ele alınmış olacaktır. Burada envanter sonuçlarının yol gösterici olduğuna dikkat çekilmekte ve klinik görüşmeler ile desteklenerek ilerlenmesi tavsiye edilmektedir. Güvenirlilik açısından bu yol ile araştırma kuvvetlendirilmiş olacaktır.

Giriş bölümünde bahsedildiği gibi Hans Eysenck kişiliğe ait farklılıkları belirlemeye yönelik olarak içe-dışa dönük ve dengeli-dengesiz olmak üzere iki temel özellik belirlemiştir. Eysenck daha sonra psikolojik olarak normal ve psikolojik olarak anormal olmak üzere diğer boyutlarla ilişkili üçüncü boyutu da eklemiştir. Dışa dönüklük, sosyalliği ve dürtüsellliği temsil ederken, bu boyutta yüksek puan alan bireyler, iletişimi seven, girişken, insanlarla birlikte olmayı tercih eden bireyler olarak tanımlanmıştır. Nörotisizm boyutunun ise duygusal tutarlılığa veya aşırı tepkiselliğe işaret etmekte olduğunu söylemektedir. Bu boyutta yüksek puan alan bireylerin kaygılı, depresif, gergin, çekingen, aşırı duygusal ve düşük öz güven özelliklerinde olabileceği öne sürülmüştür. Psicotizm boyutu ise, soğuk, mesafeli, agresif, güvensiz, duygusuz, tuhaf, empati kuramama, suçluluk ve diğer insanlara karşı duyarsızlık gibi daha çok sıra dışı kişilik özellikleri ile ifade edilmektedir. Eysenck'in tanımladığı ayırıcı kişilik özelliklerinin, belli duygu ve davranışlarla ilişkili olduğu saptanmıştır. Nörotisizm'in kaygı, korku, depresyon, düşük öz saygı, duygusal ve mantık dışı davranış göstermeye yatkınlık ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Dışa dönüklük ise sosyal olmak, davetlere gitmekten ve şakalaşmaktan hoşlanmak, birçok arkadaşına sahip olmak, dürtüsellik, kontrolsüz duygular ve bazen güvenilir olmayan kişilik özellikleri göstermekle ilişkilendirilmiştir. Araştırmada kullanılan Myers Briggs Tip Belirleyicisi: Eysenck'in nörotizm, psicotizm, kaygı gibi bağlantılandırmalarını yapmadan, kişiliği davranış sınırlarında temellendiren en saf hali ile tanımlamaktadır.

Literatür'e bakıldığında, patolojik durum ile kişilik tipleri arasındaki ilişkileri konu alan birçok kuram ve araştırma olsa da direk bu araştırma ile paralel yeterli çalışma bulunamamıştır. Tedavi açısından bu ilişkinin araştırılması bilime faydalı görülmüştür. Hangi kişilik tiplerinin hangi patolojik durumlara yatkın olduğu ilişkisinin saptanması, gelecekte hastayı ve hastalığı daha iyi tanımamızı yardımcı olacaktır. Bu bilgilerin tedavi sürecinde, alana önemli katkıları olacağı öngörülmektedir. Özellikle huy ve karaktere göre depresyonda hangi antidepresanın o kişi için doğru ilaç olup olmadığını öngörmeyi amaçlayan ama henüz tutarlı bulguların ortaya konulmadığı araştırmalarda, anlamlı ilişkilerin kurulabilmesi, yan etkilerini minimize edecektir. (Joyce, et al., 1994; Nelson ve Cloninger, 1995; Tome et al., 1997; Tetsuya, et al., 1999)

KAYNAKLAR

- Aiken, L., Psychological Testing and Assessment, Third Edition, Allyn and Bacon Inc., 1979.
- Aiken, L.R.P., Personality Assessment, Methods and Practices, Second Edition, Hogrefe and Huber Publishers, 1996.
- Akdeniz, F., et. al., 2004, "Duygudurum Bozuklukları ile Mizaç Arasında İlişki Var mı?", Türk Psikiyatri Dergisi, pp 183-190.
- Akiskal, H., et al., Bipolar Outcome in the Course of Depressive Illness, Phenomenologic Predictors, J Affect Disord (5), 1983a.
- Akiskal, H.S., Hirschfeld R.M., Yerevanian B.I., 1983b, "The relationship of personality to affective disorders", Arch Gen Psychiatry, pp 801-810.
- Akiskal, H.S., et. al., 1985, "The Nosological Status of Borderline Personality: Clinical and Polysomnographic Study", Am J Psychiatry, pp 192-198.
- Akiskal, H.S., Mallya, G., Criteria for the 'Soft' Bipolar Spectrum: Treatment, Implications, Psychopharmacol Bull, 1987.
- Akiskal, H.S. The Temperamental Borders of Affective Disorders, Acta Psychiatr Scand (89), 1994
- Akiskal, H.S., et al., Delineating the Most Discriminant Traits of the Cyclothymic, Depressive, Hyperthymic and Irritable Temperaments in a Nonpatient Group, J Affect Disord, 1998a.
- Akiskal, H.S., Von Zerssen, D., Personality Factors in Affective Disorders, Historical Developments and Current Issues with Special Reference to the Concepts of Temperament AND Character. J Affect Disord (51), 1998b.
- Akiskal, H.S., Pinto, O., The Evolving Bipolar Spectrum, Prototypes I, II, III and IV., Psychiatr Clin (22), North America, 1999.
- Akiskal, H.S., The Soft Bipolar Spectrum Redefined: Focus on the Cyclothymic, Anxious- Sensitive, İmpulse-Dyscontrol, and Binge-Eating Connection in Bipolar II and Related Conditions, Psychiatric Clin, North America, 2002.

Allport, G.B., "Pattern and Growth in Personality" New York, Rinehart and Winston, 1961

Anderson, S.G. and Lauderdale, M.D., 1985, " Understanding Personality: Shakespeare, Jung and Myers Briggs", Journal of Counselings and Development, pp 5.

Aslan, S., 2010, "Depresyon". Available on site

<http://www.drselcukaslan.com/depresyon.phtml#.WCEbzPmLTIU> , .

Aslan, S. 2008, "Kişilik Huy ve Psikopatoloji", RCHP Dergisi 2, pp 1-2.

Aslan, S., 2010, "Depresyon". Available on site

<http://www.drselcukaslan.com/depresyon.phtml#.WCEbzPmLTIU> , .

Ball, S.A., 2001, Reconceptualizing Personality Disorder Categories Using Personality Trait Dimensions: İntroduction to Special Edition, Journal of Personality (69), pp 147-153.

Bayraktutan, M., 2014. "Sosyal Anksiyete Bozukluğu Olan Hastalarda Empati Becerisi, Aleksitimi, Depresyon, Anksiyete Düzeyleri ile Sempatik Deri Yanıtı İlişkisi ve Tıbbi Tedavinin Etkileri", Pamukkale Üniversitesi.

Beatty, M.J., et. al. What Can We Learn From The Study of Twins About Genetic and Environmental Influences on Interpersonal Affiliation, Aggressiveness and Social Anxiety : A Meta Analytic Study, Communication Monographs, 2002.

Borrello, G.M., and Thompson, B., 1985, "Correlates of Selected Test Wiseness Skills", Journal of Experimental Education, pp 3.

Brockman, J., Zihin, Alfa Yayınları, 2013.

Cansever, G., Klinik Psikolojide Değerlendirme Yöntemleri, Gözlem Matbaacılık, İstanbul, 1982.

Carey, J.C., et. al., The Myers Briggs Type Indicator as a Measure of Aspects of Cognitive Style, Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 1989.

Carmen, M.M., Morris, D.P., Soroker, E., 1957, "Follow up Studies of SHY, Withdrawn Children: 2: Relative İncidence of Schizophrenia," Available on site <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1939-0025.1957.tb05496.x/full>

Cattell, R.B. and Scheier, I.H., 1966 "The Nature of Anxiety: A Review of Thirteen Multivariate Analysis Comprising 814 Variables" Psychological Report, pp 351-358

Cattell, R.B., Eber, H.W., and Tatsuoka, M.M., Handbook for the Sixteen Personality Factor, Questionnaire, Institute for Personality and Ability Testing, 1970.

Cattell, R.B., Cattell, A.k., and Cattell, H.E.P., 16 PF Fifth Edition Questionnaire, Institute for Personality and Ability Testing, Champaign, IL, 1993.

Cervone, D., Pervin, L.A., Kişilik Psikolojisi, Nobel Akademik Yayıncılık, 2016.

Chess, S., and Thomas. A., 1990, “ The New York Longitudinal Study (NYLS): The Young Adult Periods” Can J Psychiatry (35), pp 557-561.

Christoph, P. And Barber, J., Empirical Research on the Treatment of Personality Disorders, Handbook of Personality Disorder, John Wiley Sons, Inc., USA, 2004.

Cloninger, C.R., A Systematic Method for Clinical Description and Classification of Personality Variants, Arch Gen Psychiatry, 1987.

Cloninger, C.R., Svrakic, D.M., and Przybeck, T.R., Mood States and Personality Traits, J Affect Disord, 1992.

Cloninger, C.R., et al., Dimensional Diagnosis of Personality Disorders by the Seven Factor Model of Temperament and Character, Arch Gen Psychiatry, 1993.

Cloninger, C.R., Svrakic, D.M., and Przybeck, T.R., A Psychobiological Model of Temperament and Character, Arch Gen Psychiatry, 1993.

Cloninger, C.R., Joyce, P., and Mulder, R., Temperament Predicts Clomipramine and Desipramine Response in Major Depression, J Affect Disord, 1994a.

Cloninger, C.R., et al., The Temperament and Character Inventory A Guide to Its Development Use, Center for Psychobiology of Personality, Washington University, St. Louis, 1994b.

Cloninger, C.R. and Nelson, E.C., TPQ as a Predictor of Response to Nefazodone Treatment of Depression, J Affect Disord, 1995.

Cloninger, C.R., Svrakic, N.M., and Svrakic, D.M., General Quantitative Theory of Personality Development, Fundamentals of a Self Organizing Psychobiological complex, Dev Psychopathol, 1996.

Cloninger, C.R., and Svrakic, D.M., Integrative Psychobiological approach to Psychiatric Assessment and Treatment, Psychiatry, 1997a.

Cloninger, C.R., et al., Serotonergic Autoreceptor Blockade in the Reduction of Antidepressant Latency: Personality Variables and response to Paroxetine and Pindolol. *J Affect Disord*, 1997b.

Cloninger, C.R., Bayon, C. and Svrakic, D.M., Measurement of Temperament and Character in Mood Disorders, A Model of Fundamental States as Personality Types *Journal of Affective Disorders* (51), 1998.

Cloninger, C.R., Svrakic, D.M., *Personality Disorders*, Kaplan and Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry, Seventy Edition, USA, 2000.

Conwell, C., 1987 "The Effect of Matching and Mismatching Cognitive Style and Science Instruction", *Journal of Research in Science Teaching*, pp 24.

Costa, P.T., McCrae, R.R., *The Neo Personality Inventory manual*, Psychological Assessment Resources, Odessa, Florida, 1985a.

Costa, P.T., McCrae, R.R., Comparison of EPI and Psychoticism Scales with Measures of The Five-Factor Model of Personality, *Personality and Individual Differences* (6), 1985b.

Costa, P.T., McCrae, R.R., Openness to Experience, *Perspectives in Personality* (1), Introduction 213, JAI Press, Greenwich, 1985c.

Costa, P.T., McCrae, R.R., Updating Norman's Adequate Taxonomy Intelligence and Personality Dimensions in Natural Language and in Questionnaires, *Journal of Personality and Social Psychology* (49), 1985d.

Costa, P.T., McCrae, R.R., *Revised Neo Personality Inventory and Neo Five Factor Inventory Professional Manual*, Psychological Assessment Resources, Odessa, Florida, 1992.

Costa, P.T., McCrae, R.R., Personality Trait Structure as a Human Universal, *American Psychologist* (52), 1997a.

Costa, P.T., and McCrae R.R. 1997b, "Stability and Change in Personality Assessment: The Revised Neo Personality Inventory in The Year 2000, *J Pers Assess* (68), pp 86-94.

Crockett, J.B., and Crawford, R.L., 1989, "The Relationship Between Myers Briggs Type Indicator (MBTI) Scale Scores and Advising Style Preferences of College Freshmen", *Journal of College Student Development*, pp 30.

- Cronbach, J.L., Essentials of Psychological Testing, Harper and Row Publishers, USA, 1960.
- Davis, A.A., et. al., Symptom Presentation and Classroom Functioning in a Nonclinical Sample of Children with Social Phobia, Depression and Anxiety, 2007.
- Demir, T., 1997, Çocuk ve Ergenlerde Sosyal Fobi, Epidemiyolojik Bir Çalışma, Basılmamış Tıpta Uzmanlık Tezi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Demir, T., et.al., 1999, Çapa Çocuk ve Ergenler için Sosyal Fobi Ölçeği'nin Geçerlilik ve Güvenilirliği, Düşünen Adam (12), pp 23-30
- Demir.T. et. al. 2001, Clinical Features and Co-Morbidity of Social Phobias in Turkey, European Psychiatry (16), pp 115-21
- Dilley, J., 1987, "Application of Jungian Type Theory to Counselor Education". Counselor Education and Supervision (1), pp 27
- Eysenck, H., Eaves, L., 1975, The Nature of Extraversion: A Genetic Analysis, Journal of Personality and Social Psychology (32), pp 102-112.
- Eysenck, H.J., Eysenck, S.B.G., Manual for the EPQ-R, San Diego, 1991.
- Eysenck, H.J., Dimensions of Personality, 16, 5 or 3 Criteria for a Taxonomic Paradigm, Personality and Individual Differences, 1991.
- Eysenck, H.J. Wilson, G., Kişiliğinizi Tanıyın, Remzi Kitabevi, (Çev., E. Erduran), 4.basım, İstanbul, 2004.
- Farmer, R., and Nelson Gray, R.O., 1990, " Personality Disorders and Depression: Hypothetical Relations, Empirical Findings and Methodological Considerations", Clin Psychol Rev (10), pp 453, 476.
- Fordham, F., An Introduction to Jung's Psychology, London, 1953.
- Fordham, F., Jung Psikolojisinin Ana Hatları, (Çev., A. Yalçiner), Say Yayınları, Ankara, 1983a.
- France, M.L., and Hillman, J., Lectures on Jung's Typology, Spring Publications, 1971.
- Friedman, C., and Slatt, L.M., 1988, "New Results Relating the Myers Briggs Type Indicator and Medical Speciality Choise", Journal of Medical Education (4), pp 63.
- Gençtan, E., Psikanaliz ve Sonrası, Maya Yayınları, Ankara, 1984.
- Gençtan, E., Çağdaş Yaşam ve Normaldışı Davranışlar, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1988.

- Grove, S.J., Davis, D.L., and Knowles, P.A., 1990, "An Experimental Application of Personality Type as an Analogue for Decision Making Style", *Psychological Reports* (66), pp 167-175.
- Grove, W., et.al., *The Co-occurrence of DSM III-R Personality Disorders*, 1998.
- Hall, C.S., *Theories of Personality*, 1957.
- Hall, T.S., and Turner, M., 2005, "Is Test anxiety a form of Specific Social Phobia. Phd Thesis, Department of Psychology". Available on site <https://driim.umd.edu/dspace/bitstream/1903/2548/1/umiumd-2432.pdf> .
- Haslam, N., *The Dimensional View of Personality Disorders: A Review of the Taxometric Evidence*, *Clinical Psychology Review*, 2003a.
- Haslam, N., 2003b, "Categorical Versus Dimensional of Models of Mental Disorder: The Taxometric Evidence, *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* (37)", pp 696-704.
- Haslam, N., et. al., 2003c, "A Taxometric Study of Borderline Personality Disorder, *Journal of Abnormal Psychology* (112)", pp 657-66.
- Heiser, N.A., Turner, S.M. and Beidel, C.D., 2003, "Shyness: Relationship to Social Phobia and Other Psychiatric Disorders, *Behavior Research and Therapy* (41), pp 209-221.
- Janowsky, D., Morter. S., and Hong, L., 1996, "The Myers Briggs Type Indicator and Psychiatric Diagnosis", *Biological Psychiatry* (39), pp 527.
- Joyce, S.A., et. al., 1994 "Characterization of Heterorhabditis Isolates by PCR Amplification of Segments of mtDNA and rDNA Genes, *Journal of Nematology* (26), pp 260-270.
- Jung, C.G., *The Development of Personality*, *The Collected Works of C.G. Jung*, Vol. 17, Princeton University Press, New Jersey, 1954a.
- Jung, C.G., *Alchemical Studies*, Princeton University Press, Bollingen Series XX, 1954b.
- Jung, C.G., "The Development of Personality", *Bollingen Series XX*, Pantheon Books, 1954., C.G. Bilinç ve Bilinçaltının İşlevi, (Çev., E. Büyükinan), Say yay., İstanbul, 1982.
- Jung, C.G. et al., *Man and His Symbols*, Anchor Books, Doubleday, New York, 1964

Jung,C.G., Selected Writings, Fontana Press, London, 1983.

Jung, C.G., 2015 “Jung Psikolojisi”, E Kitap Projesi. Available on site

https://books.google.com.tr/books?id=ROtBCQAAQBAJ&dq=ki%C5%9Filik+2015&hl=tr&source=gbs_navlinks_s,.

Kernberg, O.F., 2004, “Borderline Personality Disorder and Borderline Personality Organization, Handbook of Personality Disorder, John Wiley Sons, USA, pp 92-120.

Köknel, Ö., Depresyon Ruhsal Çöküntü, Altın Kitaplar Yayın Evi, İstanbul,1989.

Köse, S., et. al., 2004, “ Mizaç ve Karakter Envanteri: Geçerlik Güvenirliği ve Faktör Yapısı”, Klinik Psikofarmakoloji Bülteni (14), pp 107-131.

Lowenthal, W., and Meth, H., 1989, “Myers Briggs Type Inventory Personality Preferences and Academic Performance”, American Journal and Pharmaceutical Education (53), pp 226-228.

Mancini,C., et. al., 1996, “Parental Psychopathology, Parenting Styles and The Risk of Social Phobia in Offspring: A Prospective Longitudinal Community Study”, Journal of The American Academy of Child and Adolescent Psychiatry (35), pp 1511-1517.

McCrae, R.R., 1991, “The Five Factor Model and Its Assessment in Clinical Settings”, Journal of Personality Assessment (57), pp 399-414.

McCoulley, M.H., 1977, “Personality Variables: Modal Profiles that Characterize the Various Fields of Science and What They Mean for Education”, Journal of College Science Teaching (7), pp 114-120.

Melear, C.T., 1990, “Cognitive Processes in the Curry Learning Style Profile and Myers Briggs Type Indicator Among Non-Majors in Biology”, Dissertation Abstracts International (27), pp 51.

Mete, L., Şizofreni: En Uzak Ülke, Say Yayınları, 2014.

Millon, T., Davis, R.D., 1996a, “Disorder of Personality, DSM-IV and Beyond, 2nd Edition, A Wiley Interscience Publication” pp 60

Millon, T., Davis, R.D., 1996b, “Disorder of Personality, DSM-IV and Beyond, 2nd Edition, A Wiley Interscience Publication” pp 263

Millon, T., Davis, R., 2000, Personality Disorders in Modern Life, John Wiley Sons, Inc, USA.

- Mischel, W., Introduction to Personality, 3rd ed., NewYork, 1981.
- Moody, R., 1983, "Personality Preferences and Foreign Language Learning", Modern Language Journal (4), pp 72.
- Morey, L.C., et. al., 2002, "The Representation of Borderline, Avoidant, Obsessive-Compulsive and Schizotypal Personality Disorders by the Five Factor Model, J Personal Disord (16), pp 215-34.
- Myers. C., McCouLey, M.H., A Guide to the Development and Use of the Myers Briggs Type Indicator, Consulting Psychologist, Palo Alto, California US, 1983.
- Myers, I.B., and Mc Caulley, M.H., A Guide to the Development and Use of the Myers Briggs Type Indicator, Consulting Psychologists Press, Palo Alto, 1985.
- Myers, I.B., Introduction to Type, Consulting Psychologist Press, Palo Alto California, 1987.
- Myers, P.B., Gifts Differing, Psychologists Press, Palo Alto, 1989.
- Noyan, H., Berk, Ö., 2007, "Ergenlerde Sosyal Fobi, İçe ve Dışa Dönük Kişilik Özellikleri ve Okul Başarı Durumu", İstanbul Üniversitesi, Türk Psikiyatri Dizinini 27, İstanbul, pp 31-50.
- Oğuzkan, F. Ruh Bilimleri Sözlüğü, Ankara, 1981.
- Öner, N., "Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul,1997.
- Özoğlu, S.Ç., Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1982.
- Özügurlu, K., Davranış Bilimleri, Bayrak Matbaacılık, İstanbul, 1989.
- Öztürk, M.O., Ruh Sağlığı ve Bozuklukları, I. Basım, Feryal Matbaası, Ankara, 2004.
- Pinkney, J.W., 1983 "Myers Briggs Type Indicator as an Alternative in Career Counseling", Personnel and Guidance Journal (3), pp 62.
- Robert, M.A., et. al, 1983, "Personality and Depression Empirical Findings". Available on site <http://jamanetwork.com/journals/jamapsychiatry/article-abstract/493136>
- Rodman, S.M., and Dean, R.K., "Teaching Engineers: Is There a Better Way", Engineering Education, 1985.

- Rosemann, M., et. al., 2002, The Relationship Between Eysenck's P.E.N. Model of Personality, The Five Factor Model of Personality and Traits Delineating Personality Dysfunction, *Personality and Individual Differences* (33), pp 1-5,25-27.
- Rothbart, M.K., Ahadi, S.A., and Evans, D.E., 2000, "Temperament and Personality: Origins and Outcomes", *J Pers Soc Psychol* (78), pp 122-135.
- Rothbart, M.K., et. al., 2001, "Investigations of Temperament at Three to Seven Years: The Children's Behavior Questionnaire", *Child Dev* (72), pp 1394-1408.
- Sato, T., et. al., 2001, "Factor Validity of TCI in Patients with Major Depression", *Compr Psychiatry* (42), pp 337-341.
- Sayın, A., Aslan, S., 2005, "Duygudurum Bozuklukları ile Huy, Karakter ve Kişilik İlişkisi", *Türk Psikiyatri Dergisi*, pp 276-283.
- Schultz, D., Schultz, S.E., *Theories of Personality*, Brooks Cole Publishing Company, 1998.
- Schurr, K.T., et. al., 1989, "Relationships of National Teacher Examination Communication Skills and General Knowledge Scores with High School and College Grades, Myers Briggs Type Indicator Characteristics and Self Reported Ski, Rating and Academic Problems", *Educational and Psychological Measurement* (1), pp 49.
- Schurr, K.T., and Ruble, V., 1988, "Psychological Type and the Second Year of College Achievements: Survival and the Gravitation Toward Appropriate and Manageable Major Fields", *Journal of Psychological Type* (14), pp 57-60.
- Soloff, P.H., Cornelius, J., George, A., 1991, "The Depressed Borderline: One Disorder or Two", *Psychopharmacol Bull* (27), pp 23-30.
- Songar, A., *Temel Psikiyatri*, Minnetoğlu yay. İstanbul, 1981.
- Spielberger, C.D., *Theory and Research in Anxiety*, (Derl.), Spielberger, C.D., *Anxiety and Behavior*, New York Academic Press, 1966.
- Spielberger, C.D., and Guerrero, D., *Cross Cultural Anxiety* (1), Washington District of Columbia, Hemisphere Publishing Corporation, 1976, Development of the Turkish Edition of the State Trait Anxiety Inventory, W.A. Le Compte ve Öner, N. (Derl.), Leiden, I., et. al., 1986 "Comparison of the Abbreviated and Original Versions of the Myers Briggs Type Indicator Personality Inventory", *Journal of Medical Education* (4), pp 61.

- Storm, S., 2015, Psychology Junkie, Available on site
<http://www.psychologyjunkie.com/2015/10/27/myers-briggs-and-mental-illness-part-1-e-idealists/>
- Stossel, S., Anksiyete Çağım, Boyner Yayınları, 2015.
- Strakowski, S.M., et. al., 1993, “TPQ as a Predictor of Six Month Outcome in First Episode Mania”, *Psychiatr Res* (48), pp 1-8.
- Strakowski, S.M., et. al., 1996, “ Personality Disorders in First and Multiple- Episode Mania”, *Psychiatry Res* (64), pp 69-75.
- Tetsuya, S., et.al., 1999, “TCI Dimensions as a Predictor of Response to Antidepressant Treatment in Major Depression” *J Affect Disord* (56), pp 153-161.
- Tharp, G.D., 1993 “The Connection Between Personality Type and Achievement in College Biology”, *Research and Teaching Jest*, March- April, pp 276-278.
- Tome, A., et. al., 1997, “Changing Femininity, Changing Concepts of Citizenship, Social Representations of Public and Private Spheres in a European Context, Paper Presented at the 3rd European Feminist Research Conference, Coimbra, Portugal.
- Topçu, S., 1982, “ Çocuk ve Yetişkinlerde Kişilik Boyutları ile Bu Boyutlarda Kültürler Arası Ayrılıklar, Doçentlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara. “Bakıda”.
- Topçu, A.A., 2004, “Sosyal Fobi Olgularında Aile İçi Yaşantıların İncelenmesi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul. “Bakıda”.
- Totton, N., and Jacobs, M., 2001, “Character and Personality Types”, Open University Press, Philadelphia.
- Turner., et. al. 1995, “ Social Phobia: An Analysis of Possible Development Factors”, *Journal of Abnormal Psychology* (104), pp 526-531.
- Tuzcuoğlu. S., 2006, “Myers Briggs Psikolojik Tip Belirleyicisinin Dilsel Eşdeğerlik, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması” Marmara Üniversitesi.
- Tzeng, O., 1991, “Comparison Between Continuous Bipolar and Unipolar Ratings of the Myers Briggs Type Indicator, *Educational and Psychological Measurement* (3), pp 51.

- Uçkun, B., 2014, “İlişki Stratejileri ve Kişilik Analizi Rehberi”. Available on site https://books.google.com.tr/books?id=3orEAQAQBAJ&dq=ki%C5%9Filik+2014&hl=tr&source=gbs_navlinks_s
- Van Ameringen., et. al., 1991, “ Relationship of Social Phobia with Other Psychiatric Illness”, *Journal of Affective Disorders* (21), pp 93-99.
- Van Ameringen, M., 2003, “The İmpact of Anxiety Disorders on Educational Achievement”, *Journal of Anxiety Disorders* (17), pp 561-71.
- Watson, C., Sinha, B.K. Comorbidity of DSM-4 Personality Disorders in Nonclinical Sample, *J Clin Psychol*, 1998.
- Wiener, L. and Campbell, D., 2000 “Schizophrenia Stolen Minds, Stolen Lives ”, Peter Schnall, Discover Channel. Available on site <https://www.youtube.com/watch?v=TgsNCcPkR9Y> .
- Widiger, T.A., Trull, T.J., and Guthrie, P., 1990, “Categorical Versus Dimensional Status of Borderline Personality Disorder”, *Journal of Abnormal Psychology* (99), pp 40-48.
- Widiger, T.A., et.al., 2001a, “Can the Five Factor Model Adequately Represent Psychopathy?”, *Journal of Personality*, pp 69,2.
- Widiger, T.A., and Lynam, D.R., 2001b, “Using the Five Factor Model to Represent the DSM-IV Personality Disorders: An Expert Consensus Approach”, *J Abnorm Psychol* (110)”, pp 401-12 .
- Widiger, T.A., et. al., 2002, “A Description of the DSM IV Personality Disorders and the five factor model of personality, American Psychological Association, Second Washington, District of Columbia, pp 89-99
- Yalom, I.D., and Werne, J., *Yeme Bozuklukları*, Prestij Yayınları, 2014.
- Yanbastı, G., *Kişilik Kuramları*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1990.
- Yıldırım, C., “Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme”, 3. Baskı, ÖSYM Eğitim Yay., Ankara, 1983.
- Yıldız, S., *Obsesif Kompulsif Bozukluk Takıntıları*, Yıldız Yayıncılık, 2015.

EKLER

EK I: Demografik Bilgi Formu

<ul style="list-style-type: none">• Adı-Soyadı:• Yaş:• Cinsiyet:• Eğitim yılı (bugüne kadar aldığınız eğitimlerin toplam yılı):	<ul style="list-style-type: none">• Medeni durum: 1.Bekar/Dul. 2.Evli/Nişanlı. 3.Ayrılmış.
<ul style="list-style-type: none">• Daha önce psikiyatrik tedavi aldınız mı? 1.Hiç tedavi almadım. 2.Ayaktan. 3.Yatarak 1 kez. 4.Yatarak 1 den fazla kez. Sayı belirtiniz.....	İş durumu 1.Çalışmıyor. 2.Düzenli işte çalışıyor. 3.Düzensiz çalışıyor.
İkamet 1.Yalnız. 2.Arkadaşlar ile/Yurtta. 3.Aile ile/Akrabalar ile.	Kaç kardeşiniz var?..... Kaçıncı çocuksunuz?.....
Nasıl bir aile içinde büyüdünüz? 1.Çekirdek aile (anne baba ve çocuklar). 2. Geniş aile (çekirdek aileye ek olarak diğer akrabalar). 3. Akrabalar. 4.Tek ebeveyn---a.anne/b.baba.	Kullandığınız ilaçlar ve dozları nelerdir?

EK II: SCL-90 PSİKOLOJİK BELİRTİ TARAMA LİSTESİ

Aşağıda zaman zaman herkeste olabilecek yakınma ve sorunların bir listesi vardır. Lütfen her birini dikkatlice okuyunuz. Sonra her bir durumun, bugün de dahil olmak üzere son beş gün içinde sizi ne ölçüde huzursuz ve tedirgin ettiğini göz önüne alarak, karşısındaki numaralardan uygun olan tek bir şıkkı daire içine alarak işaretleyiniz. Düşüncenizi değiştirirseniz ilk yaptığınızı işaretlemeyi karalayarak doğru cevabı belirtiniz. Hiçbir soruyu atlamayınız. Başlangıç örneğini dikkatle okuyunuz, anlamadığınız bir şey olursa danışınız.

Hayır , hiç (0) Biraz (1) Orta derecede (2) Fazla (3) Çok Fazla (4)

1. Baş ağrısı (0) (1) (2) (3) (4)
2. Sinirlilik ya da içinin titremesi (0) (1) (2) (3) (4)
3. Zihinden atamadığınız tekrarlayan, hoş gitmeyen düşünceler (0) (1) (2) (3) (4)
4. Baygınlık ya da baş dönmesi (0) (1) (2) (3) (4)
5. Cinsel arzu ve ilginin kaybı (0) (1) (2) (3) (4)
6. Başkaları tarafından eleştirilme duygusu (0) (1) (2) (3) (4)
7. Herhangi bir kimsenin düşüncelerinizi kontrol edebileceği fikri (0) (1) (2) (3) (4)
8. Sorunlarınızdan pek çoğu için başkalarının suçlanması gerektiği duygusu (0) (1) (2) (3) (4)
9. Olayları anımsamada güçlük (0) (1) (2) (3) (4)
10. Dikkatsizlik ya da sakarlıkla ilgili düşünceler (0) (1) (2) (3) (4)
11. Kolayca gücenme, rahatsız olma hissi (0) (1) (2) (3) (4)
12. Göğüs ya da kalp bölgesinde ağrılar (0) (1) (2) (3) (4)
13. Caddelerde veya açık alanlarda korku hissi (0) (1) (2) (3) (4)

14. Enerjinizde azalma veya yavaşlama hali (0) (1) (2) (3) (4)
15. Yaşamınızın sonlanması düşünceleri (0) (1) (2) (3) (4)
16. Başka kişilerin duymadıkları sesleri duyma (0) (1) (2) (3) (4)
17. Titreme (0) (1) (2) (3) (4)
18. Çoğu kişiye güvenilmemesi gerektiği hissi (0) (1) (2) (3) (4)
19. İştah azalması (0) (1) (2) (3) (4)
20. Kolayca ağlama (0) (1) (2) (3) (4)
21. Karşı cinsten kişilerle utangaçlık ve rahatsızlık hissi (0) (1) (2) (3) (4)
22. Tuzağa düşürülmüş veya yakalanmış olma hissi (0) (1) (2) (3) (4)
23. Bir neden olmaksızın aniden korkuya kapılma (0) (1) (2) (3) (4)
24. Kontrol edilemeyen öfke patlamaları (0) (1) (2) (3) (4)
25. Evden dışarı yalnız çıkma korkusu (0) (1) (2) (3) (4)
26. Olanlar için kendisini suçlama (0) (1) (2) (3) (4)
27. Bel ağrıları (0) (1) (2) (3) (4)
28. İşlerin yapılmasında erteleme duygusu (0) (1) (2) (3) (4)
29. Yalnızlık hissi (0) (1) (2) (3) (4)
30. Karamsarlık hissi (0) (1) (2) (3) (4)
31. Her şey için çok fazla endişe duyma (0) (1) (2) (3) (4)
32. Her şeye karşı ilgisizlik hali (0) (1) (2) (3) (4)
33. Korku hissi (0) (1) (2) (3) (4)
34. Duygularınızın kolayca incitilebilmesi hali (0) (1) (2) (3) (4)
35. Diğer insanların sizin özel düşüncelerinizi bilmesi (0) (1) (2) (3) (4)
36. Başkalarının sizi anlamadığı veya hissedemeyeceği duygusu (0) (1) (2) (3) (4)
37. Başkalarının sizi sevmediği ya da dostça olmayan davranışlar gösterdiği hissi (0) (1) (2) (3)(4)
38. İşlerin doğru yapıldığından emin olmak için çok yavaş yapmak (0) (1) (2) (3) (4)

39. Kalbin çok hızlı çarpması (0) (1) (2) (3) (4)
40. Bulantı ve midede rahatsızlık hissi (0) (1) (2) (3) (4)
41. Kendini başkalarından aşağı görme (0) (1) (2) (3) (4)
42. Adale (kas) ağrıları (0) (1) (2) (3) (4)
43. Başkalarının sizi gözlediği veya hakkınızda konuştuğu hissi (0) (1) (2) (3) (4)
44. Uykuya dalmada güçlük (0) (1) (2) (3) (4)
45. Yaptığınız işleri bir ya da birkaç kez kontrol etme (0) (1) (2) (3) (4)
46. Karar vermede güçlük (0) (1) (2) (3) (4)
47. Otobüs, tren, metro gibi araçlarla yolculuk etme korkusu (0) (1) (2) (3) (4)
48. Nefes almada güçlük (0) (1) (2) (3) (4)
49. Soğuk veya sıcak basması (0) (1) (2) (3) (4)
50. Sizi korkutan belirli uğraş, yer veya nesnelere kaçınma durumu (0) (1) (2) (3) (4)
51. Hiç bir şey düşünmeme hali (0) (1) (2) (3) (4)
52. Bedeninizin bazı kısımlarında uyuşma, karıncalanma olması (0) (1) (2) (3) (4)
53. Boğazınıza bir yumru takınmış hissi (0) (1) (2) (3) (4)
54. Gelecek konusunda ümitsizlik (0) (1) (2) (3) (4)
55. Düşüncelerinizi bir konuya yoğunlaştırmada güçlük (0) (1) (2) (3) (4)
56. Bedeninizin çeşitli kısımlarında zayıflık hissi (0) (1) (2) (3) (4)
57. Gerginlik veya coşku hissi (0) (1) (2) (3) (4)
58. Kol ve bacaklarda ağırlık hissi (0) (1) (2) (3) (4)
59. Ölüm ya da ölme düşünceleri (0) (1) (2) (3) (4)
60. Aşırı yemek yeme (0) (1) (2) (3) (4)
61. İnsanlar size baktığı veya hakkınızda konuştuğu zaman rahatsızlık duyma (0) (1) (2) (3) (4)
62. Size ait olmayan düşüncelere sahip olma (0) (1) (2) (3) (4)
63. Bir başkasına vurmak, zarar vermek, yaralamak dürtülerinin olması (0) (1) (2) (3) (4)

64. Sabahın erken saatlerinde uyanma (0) (1) (2) (3) (4)
65. Yıkanma, sayma, dokunma, gibi bazı hareketleri yineleme hali (0) (1) (2) (3) (4)
66. Uykuda huzursuzluk, rahat uyuyamama (0) (1) (2) (3) (4)
67. Bazı şeyleri kırıp dökme hissi (0) (1) (2) (3) (4)
68. Başkalarının paylaşım kabul etmediği inanç ve düşüncelerin olması (0) (1) (2) (3) (4)
69. Başkalarının yanında kendini çok sıkılgan hissetme (0) (1) (2) (3) (4)
70. Çarşı, sinema gibi kalabalık yerlerde rahatsızlık hissi (0) (1) (2) (3) (4)
71. Her şeyin bir yük gibi görünmesi (0) (1) (2) (3) (4)
72. Dehşet ve panik nöbetleri (0) (1) (2) (3) (4)
73. Toplum içinde yer, içerken huzursuzluk hissi (0) (1) (2) (3) (4)
74. Sık sık tartışmaya girme (0) (1) (2) (3) (4)
75. Yalnız bırakıldığınızda sinirlilik hali (0) (1) (2) (3) (4)
76. Başkalarının sizi başarılarınız için yeterince takdir etmediği duygusu (0) (1) (2) (3) (4)
77. Başkalarıyla birlikte olunan durumlarda bile yalnızlık hissetme (0) (1) (2) (3) (4)
78. Yerinizde duramayacak ölçüde rahatsızlık hissetme (0) (1) (2) (3) (4)
79. Değersizlik duygusu (0) (1) (2) (3) (4)
80. Size kötü bir şey olacakmış hissi (0) (1) (2) (3) (4)
81. Bağırma ya da eşyaları fırlatma (0) (1) (2) (3) (4)
82. Topluluk içinde bayılacağınız korkusu (0) (1) (2) (3) (4)
83. Eğer izin verirsiniz insanların sizi sömüreceği duygusu (0) (1) (2) (3) (4)
84. Cinsiyet konusunda sizi çok rahatsız eden düşüncelerin olması (0) (1) (2) (3) (4)
85. Günahlarınızdan dolayı cezalandırılmanız gerektiği düşüncesi (0) (1) (2) (3) (4)
86. Korkutucu türden düşünce ve hayaller (0) (1) (2) (3) (4)
87. Bedeninizde ciddi bir rahatsızlık olduğu düşüncesi (0) (1) (2) (3) (4)
88. Başka bir kişiye karşı asla yakınlık duymama (0) (1) (2) (3) (4)

89. Suçluluk duygusu (0) (1) (2) (3) (4)

90. Aklınızda bir bozukluğun olduğu düşüncesi (0) (1) (2) (3) (4)

EK III: MYERS BRIGGS PSİKOLOJİK TİP BELİRLEYİCİSİ

AÇIKLAMA: Bu testte vereceğiniz cevaplar, olaylara nasıl baktığınızı ve olaylar hakkında nasıl karar verdiğinizi belirleyecektir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Kendinizin ve başkalarının olaylara bakışını bilmek, sizin güçlü alanlarınızı, seçtiğiniz çalışma ortamlarını, değişik yapıdaki kişilerin birbirleriyle nasıl iletişim kurduklarını ve topluma ve mesleğe yararlı olduklarını anlamanıza yardımcı olacaktır.

Her soruyu dikkatlice okuduktan sonra cevabınızı ayrıca verilmiş olan Cevap Formu'na işaretleyin. Soru kitapçığına hiç bir şey yazmayın. Hiç bir soru üzerinde çok fazla düşünmeyin. Eğer bir sorunun cevabı konusunda kararsızsanız, yeniden dönmek üzere geçin ve bir sonraki soruyu cevaplayın. Cevaplarınızı cevap formundaki kutucuklara (X) koyarak belirtin. Bütün soruları cevaplayıp cevaplamadığınızı kontrol edin, soru kitapçığını teslim etmeyi unutmayın.

Sevcan Turan

Nasıl hissettiğiniz veya davrandığınız konusunda size en yakın gelen cevap hangisidir?

1. Genelde

- (a) insanlarla çabuk kaynaşan mı ?
- (b) sessiz ve mesafeli bir kişi misiniz?

2. Eğer öğretmen olsaydınız

- (a) veri, araştırma ve sonuçlardan söz eden dersler vermekten mi ?
- (b) kuramsal yanı ağır basan dersler vermekten mi hoşlanırsınız?

3. Genelde

- (a) aklınızın kalbinizi yönetmesine mi ?
- (b) kalbinizin aklınızı yönetmesine mi izin verirsiniz?

4. Bir günlüğüne bir yere gidecek olsanız

- (a) neleri, ne zaman yapacağınızı önceden planlamayı mı ?

(b) öylesine kalkıp gitmeyi mi seçersiniz?

5. Bir grup insanla birlikteyken

(a) grubun konuşmasına katılmayı mı yoksa

(b) insanlarla teker teker konuşmayı mı seçersiniz?

6. Genelde

(a) hayal gücü güçlü kişilerle mi yoksa

(b) gerçekçi kişilerle mi daha iyi anlaşılırsınız

7. Sizce hangi nitelendirme daha güzel bir iltifattır?

(a) duyarlı bir insan

(b) genellikle akli başında, makul bir insan

8. Genelde

(a) buluşmaları, toplantıları önceden ayarlamayı mı yoksa

(b) günleri boş bırakıp canınız neyi isterse onu yapmayı mı seçersiniz?

9. Kalabalık bir grupta

(a) başkalarını tanıştıran kişi mi?

(b) başkalarına tanıştırılan kişi misiniz?

10. Aşağıdakilerden hangisi ile nitelendirilmeyi seçersiniz?

(a) pratik bir kişi

(b) yaratıcı bir kişi

11. Genelde

(a) duyguya, mantıktan çok mu yoksa

(b) mantığa, duygudan çok mu değer verirsiniz?

12. Genelde

(a) beklenilmeyen karşısında ne yapılması gerektiğini görüp, harekete geçmekte mi

(b) önceden iyice düşünülmüş bir planı gerçekleştirmekte mi daha başarılısınız?

13. Genelde

(a) az kişiyle derin arkadaşlıklara mı ?

(b) çok kişiyle daha yüzeysel arkadaşlıklara mı sahipsiniz?

14. Aşağıdaki özelliklere sahip kişilerden hangisini daha çok beğenirsiniz?

- (a) geleneksel bir biçimde yaşamayı, dikkati çeken davranışlarda bulunmayı seçenleri
(b) göze çarpıp çarpmadıklarına, dikkat çekip çekmediklerine bakmadan, özgün bir yaşam biçimi seçenleri

15. Aşağıdakilerden hangisi daha olumsuz bir özelliktir?

- (a) insanlara sempati duymamak
(b) mantıksız olmak

16. Bir programı izleyip, yürütmek size

- (a) çekici mi yoksa
(b) itici mi gelir?

17. Arkadaşlarınız arasında siz

- (a) olayları en son duyanlardan mı?
(b) olayları başkalarına duyurandan mısınız?

18. Arkadaş olarak aşağıdaki kişilerden hangisini seçerdiniz?

- (a) sürekli fikirler üretip, ortaya atabilen bir kişi
(b) ayaklarını yere sağlam basan bir kişi

19. Aşağıdaki kişilerden hangisiyle çalışmayı seçerdiniz?

- (a) her zaman iyi olan bir kişi
(b) her zaman adil olan bir kişi

20. Hafta sonunda yapmanız gerekenlerin listesini çıkarmak sizi

- (a) çeker mi?
(b) iter mi?
(c) bunaltır mı?

21. Aşağıdakilerden hangisi sizi daha iyi tanımlar?

- (a) hemen hemen herkesle gerektiği kadar konuşabilirim
(b) yalnızca bazı kişilerle, bazı koşullarda konuşacak pek çok şey bulabilirim

22. Zevk için okurken yazarın söyleyeceklerini

- (a) değişik ve ilginç yollarla anlatmasını mı ?
(b) net ve doğrudan anlatmasını mı seçersiniz?

23. Aşağıdakilerden hangisi daha olumsuz bir özelliktir?

- (a) İnsanlara çok fazla yakınlık göstermek
- (b) insanlara yeteri kadar yakınlık göstermemek

24. Yalnızca bu soruda kendinize uyduğunu düşündüğünüz iki yanıt varsa ikisini de işaretleyin

- (a) beni zamana karşı yarışmak durumunda bırakan acil durumlardan hoşlanırım
- (b) zamana karşı yarışmaktan nefret ederim
- (c) yapmam gerekenleri zamana karşı yarışmamı gerektirmeyecek biçimde ayarlarım

25. Tanıştığınız yeni insanlar sizin nelerle ilgilendiğinizi

- (a) hemen mi yoksa
- (b) bir süre geçip, sizi iyice tanıdıktan sonra mı anlarlar?

26. Daha önce başkalarının da yapmış olduğu bir işi yaparken

- (a) herkesin gittiği, alışılmış yoldan mı?
- (b) kendinize özgü, değişik bir yoldan mı gitmeyi seçersiniz?

27. Aşağıdakilerden hangisine daha çok önem verirsiniz?

- (a) insanların duygularına
- (b) insanların haklarına

28. Yapmanız gereken bir iş olduğunda

- (a) her şeyi başlamadan önce dikkatlice planlamaktan mı ?
- (b) işe başlayıp nelerin yapılması gerektiğini, üzerinde çalıştıkça öğrenmekten mi hoşlanırsınız?

29. Genelde duygularınızı

- (a) açıkça belli eder misiniz yoksa
- (b) kendinize saklamayı mı seçersiniz?

30. Yaşarken

- (a) özgün olanı mı?
- (b) alışılmış olanı mı yaşamayı seçersiniz?

31. Hangi sözcük size daha yakındır?

- (a) yumuşak
- (b) katı

32. Belli bir şeyi, belli bir zamanda yapmaya karar verdiğinizde

- (a) planlarınızı o işe göre ayarlayabilmekten mutlu mu olursunuz
(b) işin sizi bağladığını düşünüp, durumdan rahatsız mı olursunuz?

33. Genelde kendinizi olaylar hakkında diğer insanlardan

- (a) daha hevesli olarak mı yoksa
(b) daha az hevesli olarak mı nitelendirirsiniz?

34. Aşağıdakilerden hangisi sizce daha istenilen bir iltifattır?

- (a) görüş yeteneği kuvvetli
(b) sağduyusu kuvvetli

35. Hangi sözcük size daha yakındır?

- (a) düşünmek
(b) hissetmek

36. Genelde işleri

- (a) son anda yapmayı mı yoksa
(b) son ana bırakmanın sinirlerinizi yıprattığını mı düşünürsünüz?

37. Arkadaş toplantılarında

- (a) sıkıldığınız olur mu yoksa
(b) her zaman eğlenir misiniz?

38. Aşağıdakilerden hangisi sizce daha önemlidir?

- (a) bir durumdaki olasılıkları görebilmek
(b) durumun gereklerine uyum sağlayabilmek

39. Hangi sözcük size daha yakındır?

- (a) ikna edici
(b) duygulandırıcı

40. Kişinin günlük, alışılmış programı olması sizce

- (a) işlerin çözümlenmesini kolaylaştıran bir yaklaşım mı yoksa
(b) gerekli olduğu anlarda bile sıkıcı bir yaklaşım mıdır?

41. Yeni bir şey moda olduğunda siz

- (a) ona ilk uyanlardan mı ?
(b) uzak kalıp ilgilenmeyenlerden misiniz?

42. Aşağıdakilerden hangisini seçersiniz?

- (a) yürüyen işleri kabul edilmiş yöntemlerle sürdürmeyi
- (b) yürümeyen işlerin üzerine gidip, hatanın nerede olduğunu bulmaya çalışmayı

43. Hangi sözcük size daha yakındır?

- (a) incelemek
- (b) yakınlık göstermek

44. Yapmanız gereken bir iş ya da satın almanız gereken bir şey aklınıza geldiğinde

- (a) çoğu zaman unuttur, bir süre sonra hatırlarsınız
- (b) genelde hatırlamak için bir yere not edersiniz
- (c) hiçbir hatırlatmaya gerek duymadan işinizi tamamlarsınız?

45. Genelde siz

- (a) tanınması kolay bir kişi mi ?
- (b) tanınması zor bir kişi misiniz?

46. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- (a) veriler
- (b) düşünceler

47. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- (a) adalet
- (b) acıma

48. Aşağıdakilerden hangisine uyum sağlamanız daha zordur?

- (a) her gün yapılması gereken işler
- (b) sürekli değişim

49. Gülünç bir durumda olduğunuzu algıladığınızda

- (a) konuyu değiştirirsiniz
- (b) şakaya vurursunuz
- (c) günler sonra o anda ne söyleyebilirdim diye düşünürsünüz

50. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- (a) açıklama
- (b) kavram

51. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- (a) merhamet
- (b) önceden görebilme

52. Büyük bir projeye başladınız. Önünüzde bitirmek için bir haftanız var. Neler yapmanız gerektiğini

- (a) teker teker belirler, öncelik sırasına dizer, işe öyle başlarsınız
- (b) pek düşünmeden işe atılırım

53. Size yakın insanlar, sizce

- (a) çoğu konuda neler duyduğunuzu bilirler
- (b) yalnızca siz duygularınızı daha önce onlara açmışsanız bilirler

54. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- (a) kuramsallık
- (b) kesinlik

55. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- (a) kazanç
- (b) iyilik

56. Bir işi yetiştirmeye çalışırken aşağıdakilerden hangisine güvenirsiniz?

- (a) erken başlayıp bitirmek için bol bol zamanınızın kalmasına
- (b) son anda devreye sokacağınız hızlı temponuza

57. Bir arkadaş toplantısındaiken

- (a) insanları bir araya getirip kaynaştırmaktan, eğlenceye katkıda bulunmaktan mı hoşlanırsınız
- (b) karışmayıp herkesin bildiği gibi eğlenmesini mi seçersiniz

58. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- (a) doğrudan
- (b) dolaylı

59. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- (a) kararlı
- (b) bağlı, kendisini adanmış

60. Bir cumartesi sabahı o gün neler yapacağınız sorulsa

- (a) oldukça kesin bir program aktarabilirsiniz
- (b) yapabileceğinizin iki katını sıralarsınız
- (c) bir şey söylemeyip, bekleyip görmelerini söylersiniz

61. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- (a) girişken
- (b) sessiz

62. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- (a) düş gücü yüksek
- (b) gerçekçi

63. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- (a) kararlı
- (b) sıcak kalpli

64. Gününüzün daha alışılmış her gün yaptığınız şeyleri içeren saatleri

- (a) dinlendiricidir
- (b) sıkıcıdır

Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?

- 65. (a) mesafeli (b) konuşkan
- 66. (a) yapmak (b) yaratmak
- 67. (a) barışçıl (b) yargıç
- 68. (a) planlı (b) plansız
- 69. (a) sessiz (b) hareketli
- 70. (a) mantıklı (b) büyüleyici
- 71. (a) yumuşak (b) sert
- 72. (a) sistematik (b) içinden geldiği gibi davranan
- 73. (a) konuşmak (b) Yazmak
- 74. (a) üretim (b) Tasarım
- 75. (a) bağışlamak (b) Hoş görmek
- 76. (a) sistematik (b) Rastgele
- 77. (a) sosyal bir kişi (b) uzak duran bir kişi

78. (a) somut (b) soyut
79. (a) kim (b) ne
80. (a) içgüdü (b) Karar
81. (a) arkadaş toplantısı (b) tiyatro
82. (a) yapmak (b) icat etmek
83. (a) eleştirmeyen (b) Eleştiren
84. (a) dakik (b) Acele etmeyen rahat
85. (a) kuram (b) Kesinlik
86. (a) kuşkucu (b) güvenen
87. (a) değişken (b) durağan
88. (a) kuram (b) deneyim
89. (a) anlamaya varmak (b) tartışmak
90. (a) düzenli (b) rahat
91. (a) işaret (b) sembol
92. (a) çabuk (b) dikkatli
93. (a) kabul etmek (b) değiştirmek
94. (a) bilinen (b) bilinmeyen

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad Soyad : Sevcan Turan
Cinsiyet : Bayan
Doğum Tarihi : 4/6/1989
Medeni Durum : Bekar
E-posta : turansevcan@gmail.com

Eğitim Durumu:

2015 -.... Üsküdar Üniversitesi – İstanbul
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans
2008-2013 İstanbul Ticaret Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi – Psikoloji Bölümü
2003 -2007 Halit Armay Süper Lisesi

Yabancı Dil

İngilizce- İyi Düzeyde

Stajlar:

2017 Yüksek Lisans Stajı- Nöropsikiyatri Hastanesi (NP)
2012 Universal Aksaray Vatan Hastanesi
2011 Doğa Koleji Anaokulu
2009 Prof. Dr. Arif Verimli Muayenehane